

Sveučilište u Zagrebu

Arhitektonski fakultet

Poslijediplomski specijalistički studij

Arhitektura i urbanizam, Prostorno uređenje

Ciklus: Strateško planiranje i održivi razvoj

Ivana Ćorić, mag. ing. arch.

**MODEL ODABIRA
RAZVOJNIH PROJEKATA KROZ
POKAZATELJE ODRŽIVOG RAZVOJA**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2021.

University of Zagreb

Faculty of Architecture

Postgraduate specialist study

Architecture and urbanism, Spatial planning

Cycle: Strategic planning and sustainable development

Ivana Ćorić, mag. ing. arch.

**SELECTION MODEL OF
DEVELOPMENT PROJECTS THROUGH
INDICATORS OF SUSTAINABLE
DEVELOPMENT**

FINAL WORK

Zagreb, 2021

Sveučilište u Zagrebu

Arhitektonski fakultet

Poslijediplomski specijalistički studij

Arhitektura i urbanizam, Prostorno uređenje

Ciklus: Strateško planiranje i održivi razvoj

Ivana Ćorić, mag. ing. arch.

**MODEL ODABIRA
RAZVOJNIH PROJEKATA KROZ
POKAZATELJE ODRŽIVOG RAZVOJA**

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

Lea Petrović Krajnik, dr.sc. izvanredna profesorica

Zagreb, 2021.

ZAHVALE

Zahvaljujem svojoj mentorici izv. prof. dr. sc. Lei Petrović Krajnik koja me vodila kroz čitav proces izrade završnog rada te svojim vremenom, trudom, savjetima i konstruktivnim komentarima omogućila da rad bude uspješan. Također, zahvaljujem prof. dr. sc. Krunoslavu Šmitu, dr.sc. Ivani Katuriće i mag.ing.arch. Ines Mravunac, kao i svim profesorima Poslijediplomskog specijalističkog studija - Arhitektura i urbanizam, Prostorno uređenje Ciklus: Strateško planiranje i održivi razvoj, na angažiranosti, pristupačnosti i znanju koje su prenijeli.

Posebno zahvaljujem mom Vedranu, mojoj sestri Carli i mojim roditeljima na bezuvjetnoj podršci, neizmjerne vjeri i bezgraničnom ponosu.

Veliko hvala svim mojim prijateljima na beskrajnom razumijevanju i strpljenju.

SAŽETAK

Kao posljedica današnje neizvjesnosti i složenosti problematike s kojom se gradovi svakodnevno susreću, pojavljuje se rastuća potreba za alternativnim i maštovitim pristupom, što istodobno ukazuje na potrebu za sustavnim preispitivanjem sadašnjih modela planiranja korištenih pri usmjeravanju razvoja prostora. U praksi nedostaje učinkovit pristup usmjeren na budućnost koji bi omogućio potpuno shvaćanje složenosti problematike, precizno predviđanje nadolazećih promjena i mogućnosti oblikovanja željenoga budućeg stanja, kao i brze reakcije i akcije, a da pritom nije samo deklarativno održiv, već zaista održiv. Model odabira predstavlja operativni model urbanog razvoja unutar procesa strateškoga razvojnog planiranja koji prati implementiranje projekata te povezuje novonastale promjene s predviđenim učinkom. Model odabira predstavlja model urbanog razvoja zasnovanog na postizanju održivog razvoja kojim se sustavno, kategorično i pravedno odabiru razvojni projekti koji će najviše pridonijeti razvoju i jačanju konkurentnosti urbanog područja. Model nudi novi pristup u analizi potreba određenog prostora kroz alat za mjerenje održivosti razvojnih projekata koji predstavlja okvir s nizom pokazatelja u čijem je središtu postizanje održivog razvoja. Alat predstavlja integrirani okvir za procjenu održivosti u kojem se iz skupa pokazatelja na temelju relevantne teorijske osnove i praktične relevantnosti odabiru prikladni pokazatelji uzimajući u obzir i dostupnost podataka. Alat je strukturiran kroz šest kategorija, kroz 24 pokazatelja s 24 cilja i kroz 120 mjera. Model odabira primjenjuje metodu mjerenja na temelju odabranih pokazatelja i određenog načina vrednovanja kojim se uključuju sva povezana područja koja utječu na urbanu održivost u praktičnu metodu procjene održivosti projekata. Odabranim pokazateljima održivog razvoja generiraju se informacije koje kristaliziraju i ilustriraju karakteristike određenih projekata, čime se omogućava njihovo poboljšanje, usporedba i, u konačnici, ispravan odabir.

Ključne riječi: održivi razvoj, održivost, pokazatelji održivog razvoja, razvojni projekti, alat za mjerenje održivosti.

ABSTRACT

Sustainable development is one of the most comprehensive concepts of all time and consequently there are several ways of interpreting it, of course, depending on the perspective of observation. In the broadest sense, sustainable development can be defined as a framework within which policies and strategies are formed, for continuous economic and social development, that do not endanger the environment and natural resources. Understanding the concept of sustainable development can serve cities in achieving long-term urban development. Sustainable urban development directly determines the quality of cities, which dictates the quality of people's lives, and consequently it is necessary to constantly increase the level of knowledge and understanding of the principles of sustainable development while strengthening the skills to act. Cities around the world embrace the concept of urban sustainability in addressing the challenges of rapid population growth and its impact on limited natural resources. Urban sustainability can be seen as a measurable improvement in short-term and long-term human well-being achieved through activities related to the environment (resource consumption and environmental impact), economic (resource efficiency and economic growth) and social dimension (social welfare and health). In order to face challenging problems, numerous tools have been developed to measure the sustainability of buildings, cities and / or urban areas, which have been recognized by the professional public as a way to achieve sustainable urban development. Although their goal is ultimately the same, they differ from each other in methodology, structure, way of thinking or general approach to the topic and, consequently, the results or information that is collected and used in future planning. Properly selected indicators are the basis of any relevant tool because they allow the measurement and comparison of different aspects, which allows a more realistic assessment of current and planned processes.

As a consequence of today's uncertainty and complexity of the problems that cities face on a daily basis, there is a growing need for an alternative and imaginative approach, which at the same time indicates the need for systematic review of current planning models used to guide spatial development. Strategic development planning or development planning through the model of strategic planning is accepted in most EU member states. However, the question is whether such a model of planning in practice, whose emphasis is exclusively on creating a framework for action, is interactive and complex enough to be able to adequately respond to accelerated changes and problems of cities and provide a better future for its users? In practice,

there is a lack of an effective future-oriented approach that would allow a full understanding of the complexity of the issue, accurately predict future changes and the possibility of shaping the desired future situation as well as rapid reactions and actions, not only declaratively but truly sustainable. The selection model is an operational model of urban development within the process of strategic development planning that monitors the implementation of projects and connects the new changes with the projected effect. Ultimately, the model, considering a number of elements and processes in a given area and informing development policies aimed at achieving sustainability, can potentially be transformed into a context of development management and planning. The selection model is a model of urban development based on achieving sustainable development, which systematically, categorically and fairly selects development projects that will contribute the most to the development and strengthening of competitiveness of the urban area. Also, it is an important starting point for making reasoned decisions related to the selection of development projects as well as the sequence of their implementation. The model offers a new approach in the analysis of the needs of a certain space through the tool for measuring the sustainability of development projects, which represents a framework with a series of indicators, at the center of which is the achievement of sustainable development. The tool is an integrated framework for sustainability assessment in which appropriate indicators are selected from a set of indicators based on the relevant theoretical basis and practical relevance, taking into account the availability of data. The measurement tool framework consists of a representative set of categories and indicators that have been identified as most important for achieving sustainable development through development projects. The tool is structured through 6 categories, through 24 indicators with 24 objectives and through 120 measures. By categories, the tool focuses on a few of the most important topics that the selected indicators further guide. Indicators are quantified by certain measures. In order to enable relatively simple application of the tool and relatively simple availability of the necessary data, the measures were determined as qualitative, which, at the same time, enabled their measurement. The structure of the tool elaborates a complex interaction between the selected categories, which are interrelated by indicators and measures, which is recognized as necessary to achieve successful sustainable development.

The selection model uses a measurement method based on selected indicators and on specific evaluation method, which includes all related areas that affect urban sustainability, in the practical method of assessing the sustainability of projects. The tool is an independent and fair system whose use allows the comparison of different projects and by participation in all phases,

from selection, implementation and evaluation, the tool enables continuous assessment of implemented interventions. The Development Project Sustainability Tool promotes sustainable development by gathering a variety of information into focused and applicable knowledge that allows stakeholders to assess different project scenarios, assess the impact of changes on project quality and make informed decisions to achieve sustainable solutions. The tool serves as an innovation in the transition to sustainable development because with its holistic approach the tool contributes to the growth of competitiveness and acceleration of achieving the sustainability of a particular space which, at the same time, improves the user's quality of life.

Keywords: sustainable development, sustainability, sustainable development indicators, development projects, tool for measuring sustainability.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. CILJ I SVRHA ISTRAŽIVANJA	1
1.2. METODOLOŠKI OKVIR	2
1.3. ODRŽIVI RAZVOJ.....	3
1.4. URBANA ODRŽIVOST I POKAZATELJI ODRŽIVOSTI	7
2. TEORIJSKA POLAZIŠTA I ANALIZA PRIMJERA	9
2.1. STRATEŠKO RAZVOJNO PLANIRANJE.....	9
2.2. RAZVOJNI PROJEKTI.....	12
2.3. AGENDA 2030, UN.....	14
2.4. OKVIRI POKAZATELJA ODRŽIVOSTI.....	17
3. MODEL ODABIRA.....	25
3.1. ALAT ZA MJERENJE ODRŽIVOSTI RAZVOJNIH PROJEKATA	31
3.1.1. OKVIR ALATA ZA MJERENJE ODRŽIVOSTI RAZVOJNIH PROJEKATA	33
3.1.2. MJERENJE POKAZATELJA ODRŽIVOSTI.....	45
3.2. PRIMJENA MODELA ODABIRA.....	53
3.2.1. KRITERIJI ZA ODABIR GRADOVA.....	53
3.2.2. RAZVOJNI PROJEKTI	55
3.2.3. PRIMJENA ALATA ZA MJERENJE ODRŽIVOSTI	65
4. RASPRAVA I ZAKLJUČAK.....	70
POPIS SLIKA	72
POPIS TABLICA.....	73
POPIS LITERATURE I IZVORA	74
PRILOZI.....	82
ŽIVOTOPIS	108

1. UVOD

Polazeći od hipoteze da koncept održivog razvoja može poslužiti kao model usmjeren prema gradovima i urbanim zajednicama da poduzmu određene korake u postizanju održivoga urbanog razvoja koji direktno određuje kvalitetu gradova koja diktira kvalitetu života ljudi, pri njegovu ostvarivanju potrebno je postići održivost gradova kroz određenu društvenu, kulturnu, okolišnu i ekonomsku dimenziju unutar određene prostorne dimenzije. Uzimajući u obzir hipotezu da su razvojni projekti prepoznati kao alat koji nudi cjelovit pristup u rješavanju izazova urbane sredine te da do danas nisu jasno definirani u znanstvenoj i stručnoj javnosti, cilj je ovog rada utvrditi kriterije njihova odabira kroz pokazatelje održivog razvoja. Modelom odabira prvenstveno se nastoje prepoznati razvojni projekti koji kroz jasno određenu prostornu i vremensku koordinaciju te integraciju različitih politika i izvora za konačan cilj, osim teritorijalne kohezije i postizanja specifičnih ciljeva politika, povećavaju konkurentnost grada i poboljšavaju kvalitetu života korisnika. Odabranim pokazateljima održivog razvoja generiraju se informacije koje kristaliziraju i ilustriraju karakteristike određenih projekata, čime se omogućava njihovo poboljšanje, usporedba i, u konačnici, ispravan odabir.

1.1. CILJ I SVRHA ISTRAŽIVANJA

Cilj je rada uspostavljanje modela odabira razvojnih projekata strukturiranjem alata za mjerenje održivosti čija provedba omogućava usporedbu projekata te tako selektira projekte koji imaju najveći učinak na razvoj grada. Alat predstavlja integrirani okvir za procjenu održivosti u kojem se iz skupa pokazatelja na temelju relevantne teorijske osnove i praktične relevantnosti odabiru prikladni pokazatelji uzimajući u obzir i dostupnost podataka. Model odabira primjenjuje metodu mjerenja na temelju odabranih pokazatelja i određenog načina vrednovanja kojim se u praktičnu metodu procjene održivosti projekata uključuju sva povezana područja koja utječu na urbanu održivost.

1.2. METODOLOŠKI OKVIR

Metodološki okvir izrade rada obuhvaća niz metoda istraživanja kojima se osigurava adekvatno strukturiranje alata za mjerenje održivosti, kao i njegova primjena. Struktura, odnosno sadržaj rada načelno slijedi tijek istraživanja.

U prvoj fazi u kojoj se prikupljaju podaci iz relevantnih izvora primjenjuje se metoda analize u kojoj se pretražuju pisani izvori, odgovarajuće baze podataka, dokumentacija i stručna literatura. U prvoj fazi metodom analize istražuju se: održivi razvoj, urbana održivost i pokazatelji urbane održivosti, razvojni projekti, strateško razvojno planiranje, dokument Agenda 2030 i međunarodni okviri pokazatelja održivosti. Metodom komparacije uspoređuju se pokazatelji međunarodnih okvira za mjerenje održivosti.

U drugoj se fazi alat za mjerenje održivosti strukturira na temelju analiziranih i prikupljenih podataka u prethodnoj fazi (metoda analize). Alat se strukturira metodom modeliranja tako da struktura alata razlikuje četiri elementa – kategorije, pokazatelje, mjere te njihove međusobne odnose. Metodom klasifikacije zasebno se klasificiraju kategorije, pokazatelji i mjere, dok se metodom mjerenja računaju njihovi međusobni odnosi.

U trećoj fazi primjeni alata za mjerenje održivosti metodom analize prikupljaju se podaci o odabranim gradovima. Upotrebljavaju se dostupni podaci iz izvora poput Statističkog ureda Europske unije (Eurostat), nacionalnih statističkih ureda te statistički podaci gradskih institucija i upravnih tijela. Također, metodom analize prikupljaju se podaci o odabranim razvojnim projektima iz projektne dokumentacije, studija izvedivosti, strategija razvoja, akcijskih planova i ostale dostupne dokumentacije dobivene od gradskih institucija i upravnih tijela. Prikupljeni podaci dalje se provode kroz alat za mjerenje održivosti, odnosno prikupljeni podaci o projektima služe kao odgovori na mjere unutar alata. Metodom mjerenja mjeri se održivost odabranih projekata te se dobiveni rezultati uspoređuju metodom komparacije.

Metodološki okvir rada obuhvaća niz tehničkih i logičkih metoda istraživanja (metoda analize, metoda komparacije, metoda modeliranja, metoda klasifikacije, metoda mjerenja) kojima se osigurava cjelovita, točna, vjerodostojna i autentična struktura alata za mjerenje održivosti.

1.3. ODRŽIVI RAZVOJ

Održivi razvoj jedan je od najopsežnijih koncepata svih vremena te shodno tome postoji više načina njegova tumačenja, naravno, ovisno o perspektivi promatranja. U najširem smislu održivi razvoj može se odrediti kao okvir unutar kojeg se oblikuju politike i strategije kontinuiranoga ekonomskog i društvenog razvoja koje pritom ne ugrožavaju okoliš i prirodne izvore. Održivi razvoj, također u najširem smislu, može se odrediti i kao ujednačen razvoj uspostavljen kroz procese proizvodnje i potrošnje koji pritom ne ugrožavaju sposobnost obnavljanja prirodnih resursa uvažavajući neizostavnu društvenu odgovornost sadašnjih generacija prema onim budućima.

Održivi razvoj, ujedno, je i vrlo kontradiktoran koncept s obzirom na to da je razvoj ljudskog društva stoljećima bio usko povezan s upotrebom prirodnih resursa uz pretpostavku da su nadoknativi.¹ Jedan od prvih spomena pojma „održiv” u suvremenom smislu bio je 1972. kada su autori Rimskog kluba u izvješću *Granice rasta* (engl. *Limits of Growth*) kroz opisivanje poželjnog „stanja globalne ravnoteže” upotrijebili pojam „održiv” tražeći model koji je sposoban zadovoljiti osnovne materijalne zahtjeve svih ljudi bez nekontroliranog kolapsa.²

Na Konferenciji Ujedinjenih naroda o ljudskom okolišu (engl. Stockholm Conference on the Human Environment)³ 1972. u Stockholmu u Švedskoj, sudionici su prvi put istaknuli problem upotrebe okoliša za razvoj gospodarstva jer je uvažen kao ograničen resurs. Rezultat je ove konferencije Program Ujedinjenih naroda za okoliš (UNEP). Konferencija je motivirala zemlje širom svijeta da revitaliziraju vezu čovječanstva s prirodom, što je dovelo do osnivanja globalnih institucija unutar sustava Ujedinjenih naroda te prijelaza s nacionalnog fokusa na onaj

¹ Pretvaranje šuma u obradive površine, sječa šuma za potrebe izgradnje jedrenjaka u vrijeme velikih geografskih otkrića, uništavanje šuma u vrijeme prve industrijske revolucije, rudarenja ugljena i željeza, upotreba fosilnih goriva, mijenjanje tokova rijeka u zamjenu za jeftinu električnu energiju.

² U travnju 1968. skupina od trideset osoba iz deset zemalja, znanstvenika, odgojitelja, ekonomista, humanista, industrijalaca te nacionalnih i internacionalnih javnih službenika, okupila se u ustanovi Accademia dei Lincei u Rimu. Njihovo okupljanje potaknuo je talijanski industrijski menadžer i ekonomist, čovjek širokih vidika; dr. Aurelio Peccei, koji je predložio da se raspravlja o predmetu iznimnog značenja: sadašnje i buduće dileme čovječanstva. Iz ovog okupljanja nastao je Rimski klub (The Club of Rome). Prvu fazu istraživanja proveo je međunarodni tim istražujući pet temeljnih čimbenika koji određuju, a time i ograničavaju rast na planetu: 1) pučanstvo, 2) poljoprivredna proizvodnja, 3) prirodni izvori (sirovine), 4) industrijska proizvodnja, 5) zagađivanje. Dva su najpoznatija izvještaja Rimskog kluba, koji predstavljaju rezultate njihovih istraživanja i apel svjetskim moćnicima da se nešto poduzme u smislu promjene ponašanja prema planetu Zemlji: *Granice rasta*, 1972. i *Čovječanstvo na raskršću*, 1974.

³ Konferencija Ujedinjenih naroda o okolišu 1972. u Stockholmu bila je prva svjetska konferencija koja je predstavila okoliš kao glavni problem. Sudionici su usvojili niz načela za dobro upravljanje okolišem, uključujući Stockholmsku deklaraciju i Akcijski plan za ljudsko okruženje i nekoliko drugih rezolucija.

međunarodni. Međunarodni savez za očuvanje prirode i prirodnih bogatstava⁴ 1980. objavio je svjetsku strategiju očuvanja (engl. World Conservation Strategy of the International Union for the Conservation of Nature) u kojoj je održivi razvoj odredio kao jedan od globalnih prioriteta, dok su Ujedinjeni narodi 1982. u Svjetskoj povelji o prirodi (engl. World Charter for Nature)⁵ odredili pet načela očuvanja kroz koja su prikazali ovisnost prirodnih resursa i potrebe da se kontrolira njihova upotreba bez obzira na vrijednost koju imaju za čovječanstvo.

Svjetska komisija Ujedinjenih naroda za okoliš i razvoj (engl. United Nations World Commission on Environment and Development)⁶ objavila je 1987. izvještaj *Naša zajednička budućnost* (engl. *Our Common Future*), poznato kao *Brundtlandovo izvješće* (publikacija Brundtland Report). Glavni zadatak *Brundtlandova izvješća* bilo je istraživanje nekontroliranog i neodrživog rasta i razvoja s ozbiljnim i negativnim utjecajem na planet. Također, *Brundtlandovim izvješćem* određena je jedna od najpriznatijih odrednica održivog razvoja - održivi razvoj jest razvoj koji zadovoljava potrebe sadašnjosti, a pritom ne ugrožava potrebe budućih generacija. Izvješće objašnjava i određuje pojam „potrebe” te pojam „održivosti”. Koncept „potreba” kao prioritet određuje osnovne životne potrebe siromašnog stanovništva, dok ideja ograničavanja korištenja prirodnim resursima podrazumijeva neprestanu brigu o sposobnosti okoliša da zadovolji sadašnje i buduće potrebe (Svjetska komisija za okoliš i razvoj, *Naša zajednička budućnost*, 1987.).

Konferencija Ujedinjenih naroda o okolišu i razvoju (engl. United Nations Conference on Environment and Development – UNECD) održana u Riju de Janeiru 1992. objavila je *Zemaljsku povelju* (engl. *Earth Summit*) koja ocrtava izgradnju pravednog, održivog i mirnog globalnog društva u 21. stoljeću. Na konferenciji je usvojen akcijski plan pod nazivom Agenda 21 u kojem su informacija, integracija i sudjelovanje prepoznati kao ključni elementi koji pomažu državama u postizanju željenog razvoja. Istaknuto je da je svatko istodobno korisnik i davatelj informacija, dok je široko sudjelovanje javnosti u donošenju odluka prepoznato kao temeljni preduvjet za postizanje održivog razvoja. Također, akcijskim planom naglašena je

⁴ Međunarodni savez za očuvanje prirode i prirodnih bogatstava međunarodna je organizacija koja djeluje na području očuvanja prirode i održivog iskorištavanja prirodnih bogatstava čiji je cilj korištenje prirodnim resursima na znanstvenim osnovama te zaštita rijetkih vrsta i ugroženih prirodnih staništa.

⁵ Svjetskom poveljom o prirodi 28. listopada 1982. Ujedinjeni narodi razvili su kodeks ponašanja za zaštitu i očuvanje globalnih prirodnih staništa i resursa. Kodeks je uspostavio pet „načela očuvanja” prema kojima se mora voditi i prosuđivati svako ljudsko ponašanje koje utječe na prirodu. Također, naglašeno je da se društveni i ekonomski razvoj ne može promatrati bez prirodnih resursa.

⁶ Svjetska komisija za okoliš i razvoj osnovana je 1983. sa zadatkom utvrđivanja mogućnosti svjetskog razvoja s aspekta stanja okoliša i društva.

potreba za promjenom, sektorski usmjerenih načina poslovanja, novim pristupima koji uključuju međusektorsku koordinaciju i integraciju okolišne, ekonomske i socijalne problematike u svim razvojnim procesima.⁷

Opća skupština Ujedinjenih naroda (eng. United Nations) 2000. usvojila je *Milenijsku deklaraciju* (engl. *Millennium Declaration*), politički dokument kojim je utvrđeno osam milenijskih razvojnih ciljeva (engl. *Millennium Development Goals (MDGs)*) orijentiranih na područja interesa međunarodne zajednice sa aktivnostima koje trebaju pridonijeti njihovu ostvarenju, a za koje su se države članice Ujedinjenih naroda obvezale da će ostvariti do 2015.⁸

Cilj Svjetskog sastanka o održivom razvoju (engl. World Summit on Sustainable Development – WSSD) održanog 2002. u Johannesburgu bio je ispitati provedbu rezolucija donesenih na konferenciji u Riju de Janeiru s posebnim naglaskom na Agendu 21.⁹ Na kraju Svjetskog sastanka o održivom razvoju u Johannesburgu usvojeni su Johannesburgska deklaracija, Johannesburgski plan provedbe (JPOI) i niz partnerskih inicijativa.¹⁰

Konferencija Ujedinjenih naroda o održivom razvoju (engl. United Nations Conference on Sustainable Development – UNCED), održana 2012. u Riju de Janeiru, postavila je sveobuhvatan okvir u dokumentu koji sadrži jasne i praktične mjere za provedbu održivog razvoja. Jedna od najvažnijih odluka konferencije bila je utvrđivanje budućih ciljeva održivog razvoja koji će uključiti sve tri dimenzije – gospodarsku, socijalnu i okolišnu, nadovezujući se na razvojne politike sadržane u milenijskim razvojnim ciljevima, što predstavlja globalnu razvojnu agendu za razdoblje nakon 2015.

Na konferenciji Ujedinjenih naroda o održivom razvoju održanoj 2015. u New Yorku usvojena je nova Agenda 2030, koja uključuje sedamnaest novih ciljeva održivog razvoja (engl.

⁷ Jedan od glavnih rezultata UNCED-ove konferencije bila je Agenda 21, odvažni akcijski program koji poziva nove strategije za ulaganje u budućnost kako bi se postigao sveukupni održivi razvoj u 21. stoljeću. Njezine su se preporuke kretale od novih metoda obrazovanja, do novih načina očuvanja prirodnih resursa i novih načina sudjelovanja u održivoj ekonomiji.

⁸ Trodnevna konferencija održana od 6. do 8. rujna 2000. u New Yorku bila je najveće dotadašnje okupljanje svjetskih vođa. Deklaracija je bila glavni dokument konferencije i sadržavala je izjavu o vrijednostima, načelima i ciljevima međunarodne agende za 21. stoljeće. Prepoznata je kolektivna odgovornost svjetskih vlada u podržavanju ljudskog dostojanstva i jednakosti, kao i dužnost svjetskih vođa prema svim ljudima, a posebno djeci i najugroženijima.

⁹ Problemi poput socijalne pravde, dijaloga između kultura, zdravlja i razvoja dobili su veću težinu nego na prethodnim konferencijama u Stockholmu (1972.) i Riju de Janeiru (1992.). Nadalje, povučena je jasnija veza između siromaštva i stanja okoliša.

¹⁰ JPOI je pravno neobvezujući plan koji je namijenjen usmjeravanju vladinih aktivnosti. Suprotno tome, Deklaracija je skup političkih obveza šefova država i vlada koji sadrži obveze i prijedloge za provedbu koji se odnose na održivi razvoj.

sustainable development goals - SDG) poznatih i kao globalni ciljevi čija je intencija prevencija siromaštva, gladi i nejednakosti, sprječavanje klimatskih promjena, očuvanje okoliša, poboljšanje pristupa zdravstvu i obrazovanju te izgradnja jakih institucija i partnerstva. Ciljevi obuhvaćaju širok raspon izazova i međusobno povezanih gospodarskih, društvenih i ekoloških aspekata održivog razvoja. Univerzalno su primjenjivi i uzajamno povezani te zahtijevaju od svih dionika društva preuzimanje odgovornost i aktivno sudjelovanje pri rješavanju.

Opći je cilj održivog razvoja dugoročna stabilnost gospodarstva i okoliša što je ostvarivo integracijom i osvješćivanjem gospodarskih, ekoloških i socijalnih problema tijekom procesa donošenja odluka. Održivi razvoj trebao bi osigurati rješenja u smislu ispunjavanja ljudskih potreba, postizanja jednakosti, omogućavanja socijalne identifikacije i kulturne raznolikosti te zadržavanje ekološkog integriteta uz istodobno respektiranje razvoja i zaštite okoliša (Agenda 2030, 2015.).

Razumijevanje koncepta održivog razvoja može poslužiti gradovima u postizanju dugoročnog urbanog razvoja. Održivost se danas široko primjenjuje u globalnom kontekstu u kojem ljudski i prirodni sustavi mogu preživjeti u dalekoj budućnosti, ali izvorni koncept održivog razvoja određen je kao današnji oblik razvoja koji može osigurati budući kontinuirani razvoj gradova i urbanih zajednica (Hall 1993).

1.4. URBANA ODRŽIVOST I POKAZATELJI ODRŽIVOSTI

Odrednica grada, ponajviše „održivog grada”, kontroverzna je. Gradovi se iznimno razlikuju u pogledu svoje veličine, prostorne i društvene strukture, dinamike ekonomskog razvoja i dostupnosti prirodnih resursa. Uz to, gradovi se diferenciraju prema vlastitim lokalnim specifičnostima koji uključuju kombinaciju administrativnih, ekonomskih i urbanih karakteristika, veličine ili gustoće stanovništva.

Louis Wirth (1938) naglašava da se grad ne može odrediti isključivo fizičkim entitetom određenim u prostoru, već da utjecaj grada i gradskog načina života utječe na njegovo šire područje. Iako gradovi koncentriraju raznoliku kombinaciju ljudi i resursa, jasno je da sami gradovi nisu održivi bez vode, energije, sirovina, hrane i drugih resursa iz okolnog područja koji su često udaljeni od krajnjih mjesta potrošnje isto kao što regije u kojima se nalaze ovise o gradovima za druge resurse. Gradovi koji razvijaju perspektivu u kojoj se održivost određuje samo kao djelatnost unutar gradskih granica nisu održivi.

Grad nije samo objekt koji na različite načine percipiraju (i kojim se koriste) milijuni ljudi, već je proizvod mnogih graditelja koji neprestano mijenjaju njegovu strukturu zbog osobnih interesa i potreba. Iako određeno vrijeme može biti nepromjenjiv u generalnom shvaćanju, grad se uvijek mijenja u detaljima. Samo se djelomično može nadzirati njegov rast i oblik. Ne postoji konačni rezultat, već samo kontinuirano slijeđenje faza (Lynch 1960).¹¹

Raspravljajući o održivom razvoju, Satterthwaite (1992) je izjavio: „održivi gradovi trebali bi zadovoljiti razvojne potrebe svojih stanovnika bez nametanja neodrživih zahtjeva lokalnim ili globalnim prirodnim resursima i sustavima”. Burger i suradnici (2012) istaknuli su biofizička ograničenja na globalnoj razini kada se razmatra održivost. U ovom pogledu urbana održivost fluidan je koncept s ciljem stvaranja politika koje će poboljšati uvjete života i rada za sadašnje i buduće generacije (NRC 2010).

Bez obzira na preciznu formulaciju, gradovi širom svijeta prihvaćaju koncept urbane održivosti pri rješavanju izazova brzog rasta stanovništva i njegova utjecaja na ograničene prirodne resurse. U najopćenitijem smislu, urbanu održivost možemo smatrati mjerljivim poboljšanjem kratkoročne i dugoročne ljudske dobrobiti postignutim aktivnostima koje se odnose na okolišnu

¹¹ U knjizi *Slika jednog grada* autor objašnjava kako su elementi grada, osim fizičkih dijelova, ljudi sa raznolikim osobnim interesima i potrebama koji svojim djelovanjem konstantno utječu na prostor grada. Također objašnjava kako se razvoj grada nikada u potpunosti ne može držati pod kontrolom.

(potrošnja resursa i utjecaj na okoliš), ekonomsku (učinkovitost korištenja resursima i ekonomski rast) i socijalnu dimenziju (socijalna dobrobit i zdravlje).

Danas se održivi razvoj temelji na razumijevanju povezanosti triju osnovnih sastavnica: društva, okoliša i gospodarstva. Njihova međusobna ravnoteža u praksi osigurava dugoročan razvoj ljudskog društva u očuvanom okolišu. Okvir s tri sastavnice – ekonomskom, okolišnom i društvenom, inicijalno je predložio ekonomist René Passet 1979. Neki su autori proširili okvir tako da uključuju četvrtu sastavnicu kulturu, institucije ili upravljanje ili su alternativno reorganizirali četiri sastavnice kao društveno-ekološku, ekonomsku, političku i kulturnu.

Mnogo je truda uloženo u određivanje pokazatelja održivosti, ali ni jedan od nastalih sustava ne govori nam jasno je li naše društvo održivo. U najboljem slučaju, mogu nam reći da idemo u pogrešnom smjeru ili da naše trenutačne aktivnosti nisu održive, no najčešće nam samo skrenu pozornost na postojanje problema ne otkrivajući pritom podrijetlo ili rješenje (izvješće američke Agencije za zaštitu okoliša, 2007.).

Budući da prostorno planiranje podrazumijeva optimalan raspored ljudi, dobara i djelatnosti na određenom prostoru zbog njegove optimalne upotrebe i očuvanja može se zaključiti da je osnovni cilj prostornog planiranja postizanje održivog razvoja kroz društvenu, okolišnu i gospodarsku komponentu. Održivi urbani razvoj direktno određuje kvalitetu gradova koja diktira kvalitetu života ljudi te je shodno tome nužno konstantno povećanje razine znanja i razumijevanja načela održivog razvoja uz jačanje vještina za djelovanje. Kriteriji održivog grada ili grada prikladnog za život ljudi u 21. stoljeću temelje se na zdravom okolišu, socijalnoj održivosti, učinkovitoj infrastrukturi, dobroj komunikaciji i dijalogu svih dionika kao okviru održivog razvoja.

Iako ne postoji jedinstveni pristup postizanju urbane održivosti, inovativne metode koje se danas razvijaju u nekim gradovima mogu se prenijeti na druge. Bitno je procijeniti prakse koje se provode u određenim urbanim regijama kako bi se utvrdilo mogu li se i na koji način prilagoditi i primijeniti u drugim urbanim područjima.

2. TEORIJSKA POLAZIŠTA I ANALIZA PRIMJERA

2.1. STRATEŠKO RAZVOJNO PLANIRANJE

Nagli i nekontrolirani porast gradova uvjetovao je uspostavljanje novog načina planiranja s obzirom na to da se neefikasnim instrumentima tradicionalnog planiranja nisu mogli riješiti problemi urbanog rasta (Albrechts 2013).¹² Kao odgovor na probleme koji zahtijevaju holistički pristup pri rješavanju, javlja se novi model upravljanja - strateško planiranje.¹³ Model strateškog planiranja javlja se sredinom 20. stoljeća u privatnom sektoru, dok se u javnom sektoru odnosno na razini lokalnih, regionalnih i nacionalnih jedinica, proces strateškog planiranja počinje primjenjivati sredinom osamdesetih godina 20. stoljeća u Sjedinjenim Američkim Državama. Iako se prvi oblici strateškog planiranja u Europi pronalaze 1920-ih i 1930-ih godina, sve do 1980-ih godina urbana praksa Europe usmjerena je na individualne projekte ponajviše povezane s prenamjenom i upotrebom zemljišta (Albrechts 2004).¹⁴ U posljednja dva desetljeća brojni su gradovi svijeta prisvojili i uveli strateško planiranje kao glavni model upravljanja i planiranja grada s obzirom na brojne prednosti u odnosu na druge modele koje uključuju jasan kritički pogled, utvrđivanje postojećih razvojnih resursa, razvoj dugoročne vizije te usmjerenost na konkretne mjere i aktivnosti (Clark 2013).

Budući da model strateškog planiranja, u teoriji, obuhvaća cjelokupno sagledavanje, spoznavanje, razumijevanje, praćenje i vrednovanje razvoja, istodobno osiguravajući realno prepoznavanje njegovih snaga i slabosti kao iznimno važnih ulaznih podataka u samom procesu, logično je da je model usvojen kao ključan upravo zato što sadrži sve predispozicije klasificirane nužnima za postizanje uspješnog, dugoročnog i ravnomjernog prostornog razvoja.¹⁵ Model se jednostavno prilagođava promjenjivim okolnostima jer se razvija,

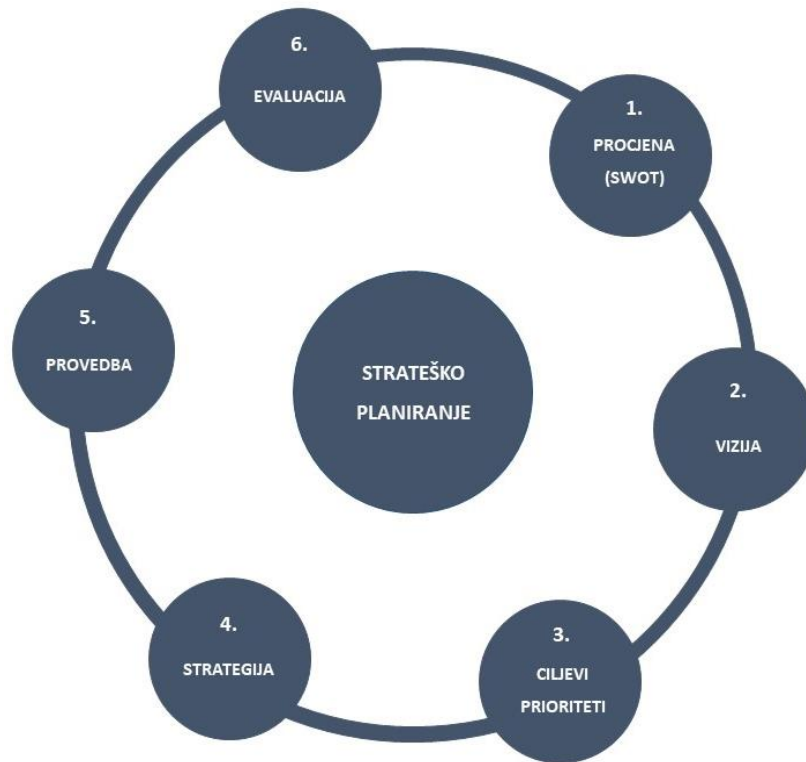
¹² Problemi urbanog rasta odnose se na problem deindustrijalizacije i migracije stanovništva, promjenjive ekonomske uvjete, nove tehnologije, klimatske promjene, okolišne promjene, problem povećanja stanovništva i dr.

¹³ Strateško planiranje danas se primjenjuje u privatnim i javnim sektorima, kao i u svim granama od ekonomskih, društvenih i okolišnih do kulturnih, upravnih i dr.

¹⁴ Strateško planiranje vuče korijene iz umijeća ratovanja odnosno iz vojne strategije koja je zaživjela kao skup ideja koje vojne organizacije provode kako bi ostvarile željene strateške ciljeve. Vojna strategija predstavljala je niz akcija kojima se postizao konačan vojni cilj te je uključivala promišljanje, planiranje i provedbu akcija, raspored kretanja i raspodjelu snaga, kao i način kojim će se zavarati neprijatelj. Riječ strategija izvedena je od grčke riječi *strategos* koja se počela upotrebljavati u 18. stoljeću, a u prijevodu strategija znači „opće umijeće” ili „umjetnost rasporeda” trupa (Wilden 1987).

¹⁵ Model strateškog planiranja u kontekstu planiranja razvoja prostora ni u jednom trenutku ne predstavlja odvojen proces djelovanja, već jedinstven i nerazdvojan proces čiji je cilj poboljšanje svakodnevnog života stanovnika i kontinuirani razvoj prostora. U navedenom kontekstu model strateškog planiranja predstavlja okvir kroz koji se međusobno usklađuju ciljevi razvoja određenog prostora što u konačnici doprinosi uspostavljanju uspješnoga

istodobno, s novim informacijama, saznanjima (znanstvenim ili praktičnim) i/ili specifičnim kontekstualnim uvjetima, što je ujedno još jedna od prednosti njegove primjene.

Slika 1. Shematski prikaz procesa strateškoga planiranja

Model strateškog razvojnog planiranja uključuje stvaranje vizije, postavljanje ciljeva, kreiranje strategija i njihovu implementaciju te evaluaciju rezultata provedenih aktivnosti (Coelho de Freitas 2018), a pritom su otvoreni dijalog, odgovornost, suradnja i postizanje konsenzusa, ključni koncepti u stvaranju i donošenju odluka u svim fazama izrade i provođenja strateškog dokumenta (Albrechts 2004). Ne smije se smatrati deskriptivnim modelom već modelom koji prikazuje dinamičnu prirodu razvoja, strukturnih ograničenja i stalnih promjena određenog područja. Kao takav, model sadrži razne alate i instrumente koji pomažu zajednici i vlastima u suočavanju s dinamičnim promjenama u prostoru (Albrechts 2013). Prema navedenom može se zaključiti kako strateško razvojno planiranje nije jedinstven koncept ili alat, već se ovaj model temelji na prostornim odnosima određenog teritorija, čime se omogućuje učinkovitije integriranje različitih agendi (gospodarskih, ekoloških, kulturnih i socijalnih politika) koje

razvojnog smjera. Budući da razvoj prostora podrazumijeva razvoj drugih dimenzija kao što su gospodarstvo, društvo, okoliš i dr., autorica smatra da se model strateškog planiranja u kontekstu planiranja razvoja prostora zove strateško razvojno planiranje ili razvojno planiranje, što će se upotrebljavati kao izraz dalje u tekstu.

putem specifičnih investicijskih programa i praksi utječu na unaprjeđivanje teritorijalnog razvoja. Strateški okviri i vizije za prostorni razvoj s naglaskom na kvalitetu mjesta, teritorijalne učinke i integraciju investicija dopunjuju i pružaju kontekst pri određivanju specifičnih razvojnih projekata (Albrechts 2004).

Strateško je razvojno planiranje u teoriji selektivan proces koji promišljanjem budućnosti kroz strukturirani postupak pripreme donosi odluke usmjerene ka dugoročnom rješavanju pitanja i problema od iznimne važnosti za prostor i zajednicu, a postavljene ciljeve i prioritete postiže provedbom razvojnih projekata koji su prepoznati kao generatori razvoja određenog prostora. U teoriji su to projekti koji imaju najveći učinak na razvoj,¹⁶ pa je samim time njihova implementacija i prilagodba okolini glavna zadaća takvog procesa planiranja.¹⁷ Proces uključuje sustavnu brigu o učinkovitom usmjeravanju resursa i pretpostavlja uključenost relevantnih dionika i njihov kompromis po pitanju određivanja prioriteta i načina njihova postizanja.

Strateško razvojno planiranje usvaja sveobuhvatan pogled na grad i gradsku dinamiku te uključuju definiranje željenoga gradskog modela razvoja i postupak njegova ostvarenja stvaranjem kolektivne vizije budućnosti i koordinacijom različitih prostornih i sektorskih politika. Takav urbani razvoj podrazumijeva integrirani međusektorski pristup (horizontalnu i vertikalnu koordinaciju), nove instrumente urbanog upravljanja, usmjeravanje resursa prema jasno odabranim ciljnim područjima koji će imati dugoročne učinke, kapitaliziranje na znanju i razmjeni iskustva te praćenje napretka (Juras i Anić 2012).

¹⁶ U procesu strateškog razvojnog planiranja nije određen kriterij prema kojem se projekti razdvajaju na razvojne projekte i/ili na one koji to nisu isto kao što nije određen slijed njihove provedbe. Zapravo su te ključne odluke prepuštene dogovoru i mišljenju nositelja projekta (najčešće predstavnicima javnih sektora), čime takav nekonstruktivan način postaje najveći paradoks unutar strukturiranog i jasno određenog procesa strateškog razvojnog planiranja.

¹⁷ Autorica smatra da se strateški gradski projekti ili strateški projekti u širem kontekstu mogu smatrati razvojnim projektima jer strateški projekti i razvojni projekti pridonose postizanju razvojnih smjerova i strateških ciljeva definiranih u okviru akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja te istodobno pridonose lokalnom i regionalnom razvoju.

2.2. RAZVOJNI PROJEKTI

Razvoj je kompleksan i višeznačan pojam, ovisno o perspektivi promatranja, a općenito se može odrediti kao proces tijekom kojeg se događaju društvene promjene koje ljudima omogućuju postizanje potencijala. Kako navodi Burkey (1993), ekonomski i politički razvoj mora se pretvoriti u društveni razvoj. Pojam razvoja u kontekstu prostornog planiranja opsežno je istražen u cilju ostvarivanja gospodarskog rasta i društvenog razvoja. Međutim, u shvaćanju načina na koji se postiže razvoj naglasak je prebačen s industrijskog i gospodarskog razvoja na društvenu transformaciju kao ključni čimbenik. Iako gospodarski rast ljudima može omogućiti materijalnu sigurnost, razvoj podrazumijeva poboljšanje kvalitete života svih ljudi u društvu. Za postizanje takvog razvoja, razvojna strategija osim snažnog gospodarskog rasta i političke stabilnosti mora omogućiti pozitivnu promjenu kvalitete života ljudi. Temeljno načelo u tom slučaju postaje lokalno „sudjelovanje” i osnaživanje zbog preuzimanja kontrole ljudi nad procesima.

Suočeno s razvojnim problemima gradova planiranje se mijenja iz svojeg reguliranog birokratskog pristupa prema strateškom pristupu poticanom implementacijom i razvojem, a jedno su od rješenja takvog planiranja strateški gradski projekti (Smyth 2005). Strateški gradski projekti poboljšavaju stanje u prostoru ako su prikladno osmišljeni, podižu kvalitetu i imidž dijelova gradova, generatori su razvoja te katalizatori investicija i gospodarskog rasta usmjereni ka stvaranju postindustrijskog, potrošačkog i gentrificiranog prostora (Cariere i Demaziere 2002). Kao pozitivni rezultati realizacije strateških gradskih projekata navode se pozitivna demografska i gospodarska kretanja, unapređenje urbanog okoliša i kvalitete života, jačanje imidža i konkurentnosti grada te, stvaranje grada otpornog na vanjske utjecaje i turbulencije suvremenoga ekonomskog razvoja (Sánchez-Moral i sur. 2015). Kao negativne strane realizacije strateških gradskih projekata ističu se financiranja privatnih investicija javnim novcem, demonstracija urbanističke moći elite, manje demokratski procesi participacije, odnosno sudjelovanja javnosti, socijalna isključenost i polarizacija, rastuća privatizacija javnih površina i gentrifikacija (Van den Broeck 2011).¹⁸

Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske¹⁹ politika regionalnog razvoja određena je kao politika koja označava cjelovit i usklađen skup ciljeva, prioriteta, mjera i aktivnosti

¹⁸ Autorica smatra da se strateški projekti u širem kontekstu mogu smatrati razvojnim projektima s obzirom na to da strateški projekti i razvojni projekti imaju zajednički cilj – razvoj urbanog područja.

¹⁹ Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14, 123/17, 118/ 18 – pročišćeni tekst).

usmjerenih na poticanje dugoročnoga gospodarskog rasta i ukupno povećanje kvalitete života, u skladu s načelima održivog razvoja dugoročno usmjerenog na smanjenje regionalnih razlika, dok je razvojni projekt određen kao projekt izgradnje i/ili obnove komunalne, gospodarske, energetske, društvene ili druge potporne infrastrukture za razvoj, izgradnju i/ili jačanje obrazovnih, kulturnih, znanstvenih i drugih institucija, jačanje i izgradnju društvenog kapitala te gospodarski i drugi projekti kojima se pridonosi regionalnom razvoju i jačanju regionalne konkurentnosti.

Dok se prostorno planiranje smatra presudnim odgovorom na nove izazove u gradovima širom svijeta, a razvojna strategija sredstvom koje odgovara na nejednak i različit stupanj razvijenosti određene regije, razvojni projekti prepoznati su kao logičan alat za postizanje razvoja u kojem su integrirana ekonomska, društvena, kulturna i okolišna dimenzija.

Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske²⁰ razvojni smjer određen je kao hijerarhijski najviši element strateškog okvira koji predstavlja osnovni okvir razvoja i kojim se ostvaruje vizija razvoja određena u Nacionalnoj razvojnoj strategiji, dok je razvojni projekt određen kao projekt čiji je nositelj javno tijelo i kojim se pridonosi postizanju razvojnih smjerova i strateških ciljeva određenih u okviru akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja, od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te akata povezanih s okvirom za gospodarsko upravljanje EU-a i s upotrebom fondova EU-a.

U ovom je radu razvojni projekt određen kao projekt izgradnje i/ili obnove komunalne, gospodarske, energetske, društvene ili druge potporne infrastrukture za razvoj, izgradnju i/ili jačanje obrazovnih, kulturnih, znanstvenih i drugih institucija, jačanje i izgradnju društvenog kapitala te gospodarski i drugi projekti koji stvaraju dodanu vrijednost i kojima se pridonosi razvoju i jačanju konkurentnosti, odnosno razvojni projekt određen je kao projekt koji će imati utjecaj na široki krug korisnika u određenom razdoblju.

Također, za potrebe rada, razvojna strategija određena je kao dokument koji pruža opći okvir za gospodarski i društveni održivi razvoj grada, uvažavajući prostorni aspekt i specifičnosti područja (potencijale i izazove) i sagledavajući sve gospodarske, društvene, okolišne i tehnološke aspekte uz sustavno usmjeravanje razvoja pojedinih gradova unutar različitih zakonskih okvira.

²⁰ Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17).

2.3. AGENDA 2030, UN

Konferencija Ujedinjenih naroda o održivom razvoju (engl. United Nations Conference on Sustainable Development – UNCSO) održana 2012. u Rio de Janeiru bila je treća međunarodna konferencija o održivom razvoju čiji je cilj bio usklađivanje ekonomskih i okolišnih ciljeva globalne zajednice. Ishod ove konferencije bio je razvoj ciljeva održivog razvoja kojima je zadatak promicanje održivog napretka i uklanjanje nejednakosti širom svijeta.

U rujnu 2015. međunarodna zajednica usvojila je globalnu agendu održivog razvoja, Agendu za održivi razvoj 2030 (Agenda 2030), na Generalnoj skupštini Ujedinjenih naroda. Sadrži 17 ciljeva održivog razvoja (SDG) i 169 detaljnih podciljeva s kojima započinje „transformacija našega svijeta” za pravedniju i mirniju budućnost (Ujedinjeni narodi 2015). Izgrađujući milenijske razvojne ciljeve usvojene 2000., Agenda 2030. poziva sve države članice Ujedinjenih naroda da implementiraju 17 ciljeva trajnog razvoja i pridružene podciljeve u svojoj zemlji i podrže provedbu ciljeva u svim ostalim dijelovima svijeta do 2030.

Agenda 2030 priznaje da se različite teme poput siromaštva, gladi, zdravstva, obrazovanja i spolne jednakosti i degradacije okoliša, međusobno isprepliću. Zbog toga 17 ciljeva trajnog razvoja (SDG-ova) predstavlja jedinstveni integrirani sustav koji prepoznaje da djelovanje na jednom području utječe na ishode u drugim područjima. Također, u fokus postavlja postizanje ravnoteže između društvene, ekonomske i ekološke dimenzije kako bi se postigao održivi razvoj određenog područja.

Prethodnih osam milenijskih razvojnih ciljeva (MDG-ova)²¹ usredotočilo se na razvojne ciljeve, s naglaskom na zemlje u razvoju, dok su naprednije zemlje pružale financijsku i tehnološku pomoć. Suprotno tome, 17 ciljeva trajnog razvoja (SDG-ova) tematski su i prostorno sveobuhvatniji i primjenjuju se na sve zemlje.

Agenda 2030 oslanja se na postavljanje ciljeva umjesto na upravljanje utemeljeno na pravilima, dok su konkretizacija i provedba ciljeva održivog razvoja prepušteni akterima na različitim razinama upravljanja. Ciljevi trajnog razvoja (SDG-ovi) služe kao globalna referentna točka za prelazak na održivi razvoj. Pozivaju na transformaciju postojećih institucionalnih struktura u svakoj zemlji, a kako bi se postigli, potrebna je podrška kroz suradnju između države i državnih

²¹ Opća skupština Ujedinjenih naroda (engl. United Nations) 2000. usvojila je *Milenijsku deklaraciju* (engl. *Millennium Declaration*), politički dokument kojim je utvrđeno osam milenijskih razvojnih ciljeva (engl. *Millennium Development Goals (MDGs)*).

aktera na svim političkim razinama (globalnoj, državnoj, regionalnoj), kao i podrška u različitim društvenim sferama (politika, društvo i gospodarstvo) te u različitim sektorima (energija, promet, hrana itd.).

Agenda 2030 – ciljevi trajnog razvoja (SDG-ovi):

1. Svijet bez siromaštva
CILJ 1: Iskorijeniti siromaštvo svuda i u svim oblicima.
2. Svijet bez gladi
CILJ 2: Iskorijeniti glad, osigurati sigurnu hranu, poboljšati ishranu te promicati održivu poljoprivredu.
3. Zdravlje i blagostanje
CILJ 3: Osigurati zdrav život i promicati blagostanje među ljudima svih generacija.
4. Kvalitetno obrazovanje
CILJ 4: Osigurati uključivo i kvalitetno obrazovanje te promicati mogućnosti cjeloživotnog učenja.
5. Rodna ravnopravnost
CILJ 5: Postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve žene i djevojčice.
6. Čista voda i sanitarni uvjeti
CILJ 6: Svima osigurati pristup pitkoj vodi, održivo upravljati vodama te svima osigurati higijenske uvjete.
7. Pristupačna i čista energija
CILJ 7: Osigurati pristup pouzdanoj, održivoj i suvremenoj energiji po pristupačnim cijenama za sve.
8. Dostojanstven rad i gospodarski rast
CILJ 8: Promovirati inkluzivan i održivi ekonomski rast, zaposlenost i dostojanstven rad svima.
9. Industrija, inovacije i infrastruktura
CILJ 9: Izgraditi izdržljivu infrastrukturu, promicati održivu industrijalizaciju i poticati inovativnost.
10. Smanjenje nejednakosti
CILJ 10: Smanjiti nejednakost između i unutar država.
11. Održivi gradovi i zajednice
CILJ 11: Učiniti gradove i naselja uključivim, sigurnim, prilagodljivim i održivim.

12. Odgovorna potrošnja i proizvodnja

CILJ 12: Osigurati modele održive potrošnje i proizvodnje.

13. Odgovor na klimatske promjene

CILJ 13: Poduzeti hitne akcije u borbi protiv klimatskih promjena i njihovih posljedica.

14. Očuvanje vodenog svijeta

CILJ 14: Zaštititi i održivo koristiti oceane, mora i morske resurse.

15. Očuvanje života na kopnu

CILJ 15: Održivo upravljati šumama, suzbiti dezertifikaciju, zaustaviti i preokrenuti degradaciju zemljišta te spriječiti daljnji gubitak biološke raznolikosti.

16. Mir, pravda i snažne institucije

CILJ 16: Promicati miroljubiva, inkluzivna i pravedna društva.

17. Partnerstvom do ciljeva

CILJ 17: Učvrstiti globalno partnerstvo za održivi razvoj.

Sjeme transformacije posijano je ciljevima održivog razvoja, ali njihov procvat ovisi o tome kako se globalne ambicije prevode u nacionalne kontekste i prilagođavaju njihovim prioritetima, u kojoj se mjeri nacionalne vlade formalno obvezuju na ciljeve i kako se mogu mobilizirati agenti promjena. Arhitektura suradničkog upravljanja temelji se na potpori i interakciji, slično hibridnom i raspršenom upravljanju klimom nakon Pariza (Kuyper, Linnér i Schroeder 2018).

Glavni je izazov provesti integriraniji pristup održivom razvoju koji obuhvaća nove okvire upravljanja za omogućavanje i upravljanje sustavnim transformacijama. Jedna je od strategija iskorištavanje zajedničke koristi između ciljeva identificiranjem onih s kritičnom polugom za postizanje i ubrzanje sustavnih dobitaka održivosti. Njihova identifikacija zahtijeva dubinske analize za mapiranje međuovisnosti između ishoda SDG-ova (Kroll, Warchold i Pradhan 2019; Nilsson i sur. 2018).

2.4. OKVIRI POKAZATELJA ODRŽIVOSTI

Postojeći gradovi i njihova urbana područja mjesta su na kojima se, pažljivim upravljanjem urbanim razvojem, može postići potencijalno visok stupanj održivosti koji je nužan odgovor na izazovne probleme današnjice.²² Kao što su odredili Ujedinjeni narodi, upravljanje urbanim područjima postalo je jedan od najvažnijih razvojnih izazova 21. stoljeća (Ujedinjeni narodi 2015). U cilju suočavanja s izazovnim problemima, razvijeni su mnogobrojni alati za mjerenje održivosti građevina, gradova i/ili urbanih područja koje stručna javnost prepoznaje kao način postizanja održivog urbanog razvoja. Iako je njihov cilj u konačnici isti, međusobno se razlikuju u metodologiji, strukturi, načinu promišljanja ili općenitom pristupu temi pa u skladu s time i rezultatima, odnosno informacijama koje se prikupljaju i upotrebljavaju u budućem planiranju. Pravilno odabrani pokazatelji osnova su svakog relevantnog alata jer omogućuju mjerenje i usporedbu različitih aspekata, čime se omogućuje realnija procjena trenutačnih i planiranih procesa.

Tablica 1. Sustavni pregled pojmova važnih za razumijevanje strukture alata za mjerenje održivosti

1. parametar	svojstvo koje se mjeri ili promatra
2. varijabla	element, značajka ili faktor koji se može mijenjati
3. skup podataka	skup parametara koji su izmjereni; izvor specifičnih podataka koje upotrebljavaju pokazatelji
4. pokazatelj	parametar ili vrijednost izvedena iz parametra koja upućuje, pruža informacije i/ili opisuje stanje pojave/ okoliša / područja sa značajem koji prelazi onaj koji je izravno povezan s vrijednošću parametra
5. okvir analize	osnovna struktura sustava, koncepta ili teksta koja se upotrebljava za karakterizaciju glavnih problema koji se prate s pomoću pokazatelja
6. indeks	veličina prema kojoj se uspoređuju izračunani parametri ili pokazatelji
7. skup pokazatelja	skup koji određuje sveukupne ciljeve i rezultate koji se mjere odabirom pokazatelja
8. alat	„krovni” pojam za sve navedene pojmove

Izvor: Europska agencija za okoliš 2003

²² Gradovi se susreću sa specifičnim problemima i pritiscima koji umanjuju kvalitetu života, kao što su prekomjerna gustoća i niska kvaliteta stanovanja, migracije, prekomjeran promet, ekstremno siromaštvo, sigurnost, promjena klime i zagađenje okoliša, gubitak bioraznolikosti te sve veća osjetljivost krajolika, prirode i kulturne baštine.

Pokazatelj ²³ mora biti:

1. Specifičan ²⁴
2. Mjerljiv ²⁵
3. Upotrebljiv ²⁶
4. Prilagodljiv ²⁷
5. Dostupan ²⁸

Sustavni pregled alata za mjerenje pokazatelja održivosti uključuje odabir najčešće korištenih alata za procjenu održivosti gradova ili zgrada. Kriterij za uključivanje u ovaj sustavni pregled jest uzimanje u obzir pokazatelja održivosti u ekološkom, socijalnom, ekonomskom, kulturnom, turističkom, prostornom i/ili upravljačkom aspektu.²⁹ Analizirani alati odabrani su na temelju svoje fleksibilnosti i jednostavnosti u primjeni, a ujedno su promatrani pozitivni i negativni aspekti svakog od alata kao i njihova primjena. Podaci prikupljeni iz odabranih alata uključuju opće podatke i klasifikaciju kategorija i pokazatelja (ciljeva), čime se, u konačnici, omogućila identifikacija strukture pokazatelja svakog navedenog alata.³⁰ U tablici 2 prikazano je 15 međunarodnih alata za mjerenje pokazatelja održivosti koji su predmet analize ovog sustavnog pregleda.

Tablica 2. Sustavni pregled alata za mjerenje pokazatelja održivosti koji uključuje analizu strukture odnosno podjelu na kategorije i pokazatelje

	Okviri, skupovi i alati za procjenu održivosti	Kategorije (broj)	Pokazatelji (broj)
1.	<i>SDEWES Index</i>	7	35
2.	<i>BREEAM Communities</i>	8	42
3.	<i>CITYkeys</i>	4	20
4.	<i>DGNB Certification System</i>	6	37
5.	<i>RFSC – Reference Framework for Sustainable Cities</i>	5	30

²³ Pokazatelj je shvaćen kao mjera ili vrijednost koja pruža relevantne informacije.

²⁴ Specifičan – podrazumijeva jasan ishod.

²⁵ Mjerljiv – kvantitativno ili kvalitativno.

²⁶ Upotrebljiv – praktičan.

²⁷ Prilagodljiv – lako se mijenja u odnosu na okolnosti koje se mijenjaju.

²⁸ Dostupan – prikupljanje potrebnih podataka mora biti jednostavno.

²⁹ Prva faza istraživanja obuhvaćala je pregled alata za procjenu održivosti i odbacivanje onih koji nisu udovoljili kriterijima.

³⁰ Druga faza istraživanja sastojala se od analize odabranih alata te izdvajanje potrebnih podataka povezanih s pokazateljima koji su se naknadno obradili.

6.	<i>STAR Community Rating System</i>	8	49
7.	<i>LEED-ND, LEED For Neighbourhood Development</i>	5	29
8.	<i>European Green City Tool</i>	12	106
9.	<i>European Green City Index</i>	8	30
10.	<i>Urban Indicators Guidelines</i>	5	20
11.	<i>Urban Sustainability Indicators</i>	3	16
12.	<i>EEA Urban Metabolism Framework</i>	1	15
13.	<i>City Blueprints</i>	7	25
14.	<i>Global City Indicators Program</i>	2	22
15.	<i>China Urban Sustainability Indeks</i>	5	18

Analizom je utvrđeno da se susrećemo s vrlo heterogenom slikom raznih alata za mjerenje održivosti upravo zbog toga što zajednički kriterij koji sa sigurnošću pridonosi urbanom razvoju nije određen i, uzimajući u obzir vrijeme u kojem živimo, brzinu promjena, probleme i trendove s kojima se susreću gradovi te lokalni kontekst, može se zaključiti da je gotovo nemoguće jednoznačno odrediti zajednički kriterij. Stoga postoje: vrlo specifični alati za određene probleme bez cjelovitog rješenja; alati koji uključuju znatan broj pokazatelja koje nije lako izmjeriti ili nije jednostavno doći do njih ili nisu nužno svi relevantni te oni alati koji upotrebljavaju vrlo mali broj pokazatelja, što može rezultirati nedovoljnim povratnim informacijama. Nadalje, važno je reći da se alati razlikuju s obzirom na lokalne posebnosti, jer odabrani alat mora adekvatno odgovoriti na potrebe održivosti grada u kojem se provodi.³¹

Iako je neosporno da su pokazatelji održivosti vrlo važni instrumenti za procjenu uspješnosti gradova, kao i podrška za postizanje te uspješnosti, odabir odgovarajućih pokazatelja održivosti iznimno je težak zadatak. Odabirom odgovarajućih pokazatelja održivosti osiguravaju se jednostavni i usporedivi rezultati koji su ključni u planiranju i postizanju održivoga urbanog razvoja.

³¹ Odabrani alat mora biti prilagođen aspektima grada ili urbanog područja u kojem se provodi ovisno o društvenim, gospodarskim, okolišnim, prostornim ili drugim karakteristikama. Pri odabiru alata potrebno je odlučiti koji alat najbolje odgovara potrebama i ciljevima određenog grada.

RFSC – Reference Framework for Sustainable Cities

Referentni okvir za održive gradove (RFSC)³² jest mrežni priručnik za lokalne europske vlasti koje su uključene ili su voljne započeti proces integriranog i održivog urbanog razvoja. Glavni je cilj ovog alata pomoć gradovima u razvoju integriranih strategija teritorijalnog razvoja te jačanje dijaloga unutar grada.

Alat se sastoji od pet kategorija sa 30 ciljeva:

1. Prostor

- Razvijati urbanističko planiranje i upotrebu zemljišta.
- Osigurati prostorni kapital.
- Podržavati teritorijalnu otpornost.
- Očuvati i poboljšati arhitektonsko, kulturno i urbano nasljeđe.
- Promicati kvalitetu i funkcionalnost javnih prostora i životnog okruženja.
- Razviti alternativnu i održivu mobilnost.

2. Ekonomija

- Stimulirati zeleni rast i kružnu ekonomiju.
- Promicati inovaciju i pametne gradove.
- Osigurati povezanost.
- Razviti zapošljavanje i otporno lokalno gospodarstvo.
- Poticati održivu proizvodnju i potrošnju.
- Razvijati suradnju i inovativno partnerstvo.

3. Okoliš

- Smanjiti utjecaj klimatskih promjena.
- Zaštita, obnova i poboljšanje bioraznolikosti i ekosustava.

³² U svibnju 2007. europski ministri odgovorni za urbani razvoj potpisali su Povelju iz Lepziga o održivim europskim gradovima u cilju poboljšanja izrade politika o integriranom urbanom razvoju s posebnim fokusom na ugrožene četvrti. U studenome 2008. u Marseilleu europski ministri pozvali su na provedbu povelje. Složili su se da je potreban praktični alat za prevođenje zajedničkih ciljeva održivosti i preporuka iz Povelje iz Lepziga u praksu. RFSC je razvijen kako bi udovoljio toj potrebi. Ministri odgovorni za urbani razvoj odlučili su u Toledu (lipanj 2010.) da bi prototip RFSC-a trebalo intenzivno testirati u širokom spektru europskih gradova prije nego što bude dostupan za sve europske gradove. Godine 2011. 66 gradova iz 23 zemlje dobrovoljno je testiralo prototip RFSC-a. Tijekom ove faze testiranja, tri češka grada (Brno, Hradec Králové i Litoměřice) sudjelovala su u testiranju na europskoj razini, a više od 20 čeških gradova sudjelovalo je u testiranju na nacionalnoj razini. Povratne informacije iz faze testiranja poslužile su za finaliziranje Referentnog okvira i uspješnu primjenu *web*-alata. Povratne informacije gradova omogućile su donošenje vrijednih zaključaka iz faze testiranja te davanja konkretnih preporuka za poboljšanje i daljnji razvoj Referentnog okvira za održive gradove.

- Smanjenje zagađenja.
 - Prilagodba klimatskim promjenama.
 - Upravljanje prirodnim materijalima, održivostima resursa i sprječavanju otpada.
 - Zaštita, očuvanje i upravljanje izvorima vode.
4. Upravljanje
- Osigurati integriranu teritorijalnu strategiju.
 - Održiva uprava.
 - Primjenjivanje procesa za procjenu i stalno unapređenje.
 - Sudjelovanje građana.
 - Jačanje partnerstva.
 - Izgradnja i umrežavanje kapaciteta.
5. Društvo
- Osigurati socijalnu uključenost
 - Osigurati socijalnu i međugeneracijsku pravednost
 - Izgraditi opskrbu stanovanja za sve
 - Zaštititi i promicati zdravlje
 - Poboľjšati inkluzivno obrazovanje i trening
 - Promicati kulturu i slobodne prilike

Na temelju jednostavnog pristupa s odabranim prioritetnim ciljevima i identificiranim pokazateljima, alat nudi praktičnu primjenu za:

- razvijanje integrirane urbane strategije ili projekata uzimajući u obzir sve dimenzije održivog urbanog razvoja
- procjenu valjane strategije ili projekata u određenom gradu u odnosu na europsku viziju održivih gradova temeljenu na načelima Povelje iz Leipziga³³
- razvijanje lokalne strategije za provedbu Agende 2030 i ciljeva održivog razvoja (SDG-ova) te praćenje napretka strategije tijekom određenog razdoblja.

³³ Nova povelja iz Leipziga (engl. The New Leipzig Charter – NLC) strateški je dokument koji će usmjeriti razvoj europskih urbanih područja do 2030. te će zamijeniti Povelju iz Leipziga iz 2007. Ključni je cilj Nove povelje iz Leipziga i dalje promicanje integriranoga održivog urbanog razvoja. Dokument sagledava nove okolnosti posebno povezane s klimatskim promjenama, demografskim izazovima i promjenama u gospodarskim djelatnostima. Nova povelja iz Leipziga pruža snažan okvir za uspostavu dobrog urbanog upravljanja te naglašava transformativnu snagu gradova za opće dobro kroz ključna načela, ključne dimenzije i specifične dimenzije djelovanja.

RFSC-om upravljaju francusko Ministarstvo stanovanja i održivih domova, Vijeće europskih općina i regija, CEREMA, javno tijelo za podršku nacionalnim i lokalnim vlastima u području održivog razvoja, te francuska mreža agencija za planiranje (FNAU).

European Green City Tool

European Green City Tool jest alat Europske komisije za samoprocjenu i usporedbu gradova te može poslužiti kao izvor informacija ili savjeta usmjerenih gradovima kako bi postali održiviji. Alat se bavi gradskim upravljanjem i pristupom održivom prostornom planiranju. Ne upotrebljava kvantitativne pokazatelje održivosti, već opisna pitanja s jednostavnim i nedvosmislenim odgovorima. Gradovi mogu anonimno upotrebljavati alat ili se mogu registrirati kako bi svoje rezultate mogli usporediti s drugim gradovima koji upotrebljavaju alat. Koristeći se alatom registrirani gradovi upisuju se na kartu Zelenog grada.

Alat ima niz jednostavnih značajki i funkcija, a istodobno je i vrlo prilagodljiv, s obzirom na to da korisnicima nudi mogućnost odabira teme koju žele obraditi i funkcija koje žele upotrijebiti. Dostupni su i tematski vodiči, poveznice i praktični primjeri gradova. Alat se sastoji od 12 kategorija i 106 pokazatelja usmjerenih na ključna područja okoliša. Alat je temeljno namijenjen gradovima s više od 50 000 stanovnika, iako može poslužiti i gradovima s manjim brojem stanovnika.

Kategorije alata su sljedeće:

1. Zrak
2. Mobilnost
3. Energija
4. Prilagođavanje klimatskim promjenama
5. Priroda i biološka raznolikost
6. Buka
7. Upravljanje
8. Voda
9. Ublažavanje klimatskih promjena
10. Zeleni rast i inovacije
11. Upotreba zemljišta
12. Otpad

Također, alat sadrži najnovije znanje i stručnost relevantnih stručnjaka za okolišno zakonodavstvo iz Europske komisije, kao i onih koji su uključeni u upravljanje europskim mogućnostima financiranja za gradove i onih zaduženih za razmjenu znanja i istraživanja.

BREEAM Communities International

BREEAM Communities International jednostavna je i fleksibilna metoda procjene održivosti. Predstavlja okvir za podršku planerima, lokalnim vlastima, programerima i investitorima pri poboljšanju, mjerenju i potvrđivanju održivosti zgrada (projekti izgradnje, projekti obnove, projekti postojećih građevina i njihove uporabe), zajednica (razvojni planovi, razvojni projekti) i infrastrukturnih projekata (projekti infrastrukture).

BREEAM mjeri održivu vrijednost kroz osam kategorija u kojima se obrađuje sljedeće teme: energija, zdravlje i blagostanje, inovacije, upotreba zemljišta, materijali, upravljanje, zagađenje, prijevoz, otpad i voda. Svaka od kategorija bavi se najutjecajnijim čimbenicima, uključujući dizajn niskog utjecaja i smanjenje emisije ugljika; trajnost i elastičnost dizajna; prilagodbu klimatskim promjenama te ekološku vrijednost i zaštitu biološke raznolikosti.

Kategorije BREEAM alata su:

1. Upravljanje
2. Socijalno i gospodarsko blagostanje – lokalno gospodarstvo
3. Socijalno i gospodarsko blagostanje – okoliš
4. Socijalno i gospodarsko blagostanje – društvo
5. Resursi i energija
6. Upotreba zemljišta i ekologija
7. Prijevoz i kretanje
8. Inovacije

Kategorije su podijeljene na 42 pokazatelja, a svakom pokazatelju pridružen je cilj i niz mjera. Ocjenjivač BREEAM-a utvrđuje je li postignut cilj ili mjera čime se izračunava ukupan broj postignutih bodova unutar svake kategorije. Bodovi ovise i o težini kategorija, svaki bod nema istu vrijednost (određeno unutar alata). Konačna ocjena određuje se zbrojem rezultata svih kategorija. Ocjene se kreću od prihvatljivo do prolazno, dobro, vrlo dobro, odlično do izvanredno i prikazuju se nizom zvjezdica na BREEAM certifikatu.

LEED-ND, LEED *For Neighbourhood Development*

LEED za razvoj susjedstva (LEED-ND) u kojem LEED (engl. *Leadership in Energy and Environmental Design*) predstavlja vodstvo u dizajnu energije i okoliša, američki je sustav ocjenjivanja koji integrira principe pametnog rasta, urbanizma i zelene gradnje kako bi pomogao poboljšati zajednicu i susjedstvo. Alat služi za prepoznavanje razvoja koji postiže istinsku održivost i energetske učinkovitost izgradnjom u kompaktnom, prohodnom i pristupačnom urbanom kontekstu. LEED certifikat pruža neovisnu procjenu lokacije i oblikovanja objekta postižući visoku razinu ekološki odgovornog i održivog razvoja.

LEED-ND izlaže koncept zelene certifikacije³⁴ izvan pojedinačnih zgrada i primjenjuje ga u kontekstu susjedstva. Sadrži skup mjerljivih pokazatelja kojima se određuje može li se predloženi razvoj zgrada smatrati ekološki održivim, uzimajući u obzir lokaciju i pristup razvoju, unutarnji uzorak i dizajn te upotrebu tehnologija i tehnika gradnje. No, sustav nije samo sustav certifikacije za zelene projekte. To je također gotov skup ekoloških standarda za razvoj zemljišta. Standardi mogu biti korisni svima koji su zainteresirani za bolje planiranje i projektiranje zajednice, uključujući susjede, građane, organizacije i kreatore politika. Alat obrađuje različite teme: pametan rast i planirana upotreba zemljišta; prijevoz; održivi dizajn; zaštita okoliša i prirodnih resursa; stanovanje; klimatske promjene; ravnopravnost i socijalna pravda te javno zdravstvo, a sastoji se od pet kategorija i 29 pokazatelja.

Kategorije LEED-ND alata su:

1. Pametna lokacija i povezivanje
2. Uzorak i dizajn susjedstva
3. Zelena infrastruktura i zgrade
4. Inovacije
5. Regionalni prioriteti

Alat je tijekom primjene rezultirao smanjenjem automobilskih putovanja po glavi stanovnika, smanjenjem emisija stakleničkih plinova, vraćanjem „živosti” u američke centre i čuvanjem nerazvijenih otvorenih prostora.

³⁴ Certifikat za zelenu gradnju.

3. MODEL ODABIRA

Strateško razvojno planiranje,³⁵ odnosno planiranje razvoja kroz model strateškog planiranja prihvaćeno je u većini zemalja članica Europske unije. Ipak, postavlja se pitanje je li takav model planiranja, čiji je naglasak isključivo na kreiranju okvira za djelovanje, u praksi, dovoljno interaktivan i kompleksan da može adekvatno odgovoriti na ubrzane promjene i problematiku gradova te omogućiti bolju budućnost svojim korisnicima.

Strateško razvojno planiranje jest društveno-prostorni proces vođen javnim sektorom kroz koji se oblikuje vizija onoga što mjesto može postati te se utvrđuju aktivnosti i sredstva za njezino postizanje. Rješavanje kompleksnih problema na više razina i na širem prostoru na kojem djeluje širok spektar dionika ovisi prvenstveno o sposobnostima kombiniranja zajedničkih interesa i stvaranju zajedničke vizije koja će se ostvariti kroz kratkotrajne pojedinačne aktivnosti (Albrechts 2004).

U praksi se strateško razvojno planiranje većinom svodi na upravljanje kroz operativne aktivnosti te se razvojna strategija postavlja kao konačan cilj. No razvojna strategija ili bilo koja druga strategija nije određena, već fokus koji zahtijeva agilnost, što pisani plan sam po sebi ne može omogućiti.³⁶

Slika 2. Shematski prikaz provođenja operativnih i provedbenih aktivnosti u procesu strateškoga razvojnog planiranja: A) naglasak na operativnim aktivnostima što je vidljivo danas u praksi; B) naglasak na provedbenim aktivnostima što se priželjkuje u budućnosti

³⁵ Strateškim razvojnim planiranjem autorica smatra planiranje razvoja kroz model strateškog planiranja čiji je rezultat razvojna strategija u kojoj su određeni ciljevi i prioriteti koji se postižu provođenjem razvojnih projekata.

³⁶ U praksi, pisani plan u obliku strategije, prvenstveno, ne može pratiti brzinu promjena s kojima se danas suočavaju gradovi. Donošenje strategije zahtijeva određenu proceduru koja ne može biti ažurna s obzirom na dinamiku svakodnevnih promjena. Iz tog je razloga većina strategija napisana općenito i „široko” odnosno napisane su kako bi zadovoljile sve aspekte potrebne za razvoj bez ikakvih konkretnih smjernica. Sveobuhvatan pogled koji pružaju zapravo ni na jedan način ne može omogućiti bolju budućnost jer nedostaje selektivnosti u odabiru područja razvoja, kao i konkretnih mjera.

Neosporna je činjenica da je pomak s tradicionalnog prostornog planiranja temeljenog na upotrebi zemljišta te primjeni pravila, propisa i zakonskih akata na strateško razvojno planiranje znatan pomak, no možda ipak nedovoljan za stvaranje bolje budućnosti. Iako je strateško razvojno planiranje u teoriji selektivan i proaktivan pristup, u praksi se, u procesu strateškoga razvojnog planiranja, naglasak mora preusmjeriti s operativnih aktivnosti (planiranja) na provedbene aktivnosti (djelovanje).

Proces strateškoga razvojnog planiranja sastoji se od sljedećih koraka:

1. PROCJENA – uključuje utvrđivanje vanjskih čimbenika i trendova; utvrđivanje snaga, slabosti, mogućnosti i prijetnji te podrazumijeva postupak istraživanja
2. VIZIJA – jasno određuje što se želi dugoročno postići; podrazumijeva opis budućnosti temeljen na aspiracijama; pruža fokus za daljnje razvijanje te implicira smjer razvoja
3. CILJEVI I PRIORITETI – ciljevi predstavljaju ono što moramo/želimo postići dok prioriteti predstavljaju preduvjete za postizanje ciljeva
4. STRATEGIJA – podrazumijeva kreiranje cjelovitog dokumenta koji sažima prethodno istraživanje, viziju te najperspektivnije ciljeve i prioritete čija će provedba omogućiti postizanje vizije
5. ODLUKE – podrazumijeva donošenje odluka, odnosno odabir i slijed provedbe razvojnih projekata
6. PROVEDBA – proces primjene strategije te podrazumijeva pretvaranje plana u akcije koje se moraju poduzeti kako bi se ostvarili zadani ciljevi
7. EVALUACIJA – određuje zadovoljava li određeni strateški izbor u provedbi zadane ciljeve te podrazumijeva mjerenje, praćenje i kontrolu provedbe, kao i upotrebu prikupljenih rezultata u daljnjem planiranju razvoja.

Slika 3. Shematski prikaz procesa strateškoga razvojnog planiranja³⁷

Važno je istaknuti da se procjena, vizija, ciljevi i prioritete te strategija (1. – 4.) smatraju operativnim aktivnostima, dok odluke, provedba i evaluacija (5. – 7.) pripadaju provedbenim aktivnostima. U procesu strateškoga razvojnog planiranja 5. korak, odluke, podrazumijeva odabir i slijed provedbe razvojnih projekata, što je ključan korak u cijelom procesu s obzirom na to da upravo te odluke direktno uvjetuje uspješnost razvoja. No ono što nije određeno u cijelom procesu jest uniformiran i precizno strukturiran način donošenja odluka, odnosno ostaje nejasan kriterij kojim se projekti kvalificiraju kao razvojni baš kao što ostaje nejasan slijed njihove provedbe, što u praksi dovodi do provedbe onih projekata čiji je utjecaj na prostor i korisnike upitan.

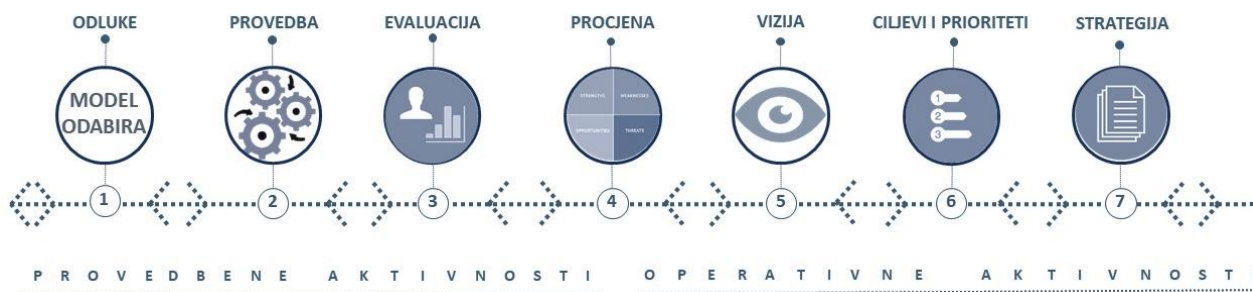
Kao posljedica današnje neizvjesnosti i složenosti problematike s kojom se gradovi svakodnevno susreću pojavljuje se rastuća potreba za alternativnim i maštovitim pristupom, što istodobno ukazuje na potrebu za sustavnim preispitivanjem sadašnjih modela planiranja korištenih pri usmjeravanju razvoja prostora. Kako bi se održala vitalnost i održivost gradova, potrebna je velika promjena u načinu razmišljanja, planiranja i djelovanja. U praksi nedostaje učinkovit pristup usmjeren na budućnost koji bi omogućio potpuno shvaćanje složenosti problematike, precizno predviđanje nadolazećih promjena i mogućnosti oblikovanja željenoga budućeg stanja, kao i brze reakcije i akcije, a da pritom nije samo deklarativno održiv, već zaista održiv.³⁸

Model odabira predstavlja operativni model urbanog razvoja unutar procesa strateškoga razvojnog planiranja koji se primjenjuje za odabir najučinkovitijeg projekta, prati implementiranje projekata te povezuje novonastale promjene s predviđenim učinkom kako bi se ostvarile sve predispozicije za uspjeh. U konačnici se model, sagledavajući niz elemenata i

³⁷ Za potrebe rada, autorica je na 3. slici, koja prikazuje proces strateškoga razvojnog planiranja, dodala 5. korak, odluke, jer smatra da je taj korak ključan za uspješnu provedbu procesa.

³⁸ Kao odgovor na navedenu problematiku autorica predlaže primjenu novog modela – modela odabira u procesu strateškoga razvojnog planiranja koji nudi sustavno identificiranje pretpostavki o budućnosti njihovim ispitivanjem kroz alat za mjerenje održivosti.

procesa na nekom prostoru te formiranjem razvojnih politika usmjerenih ka postizanju održivosti, potencijalno može preoblikovati u kontekst upravljanja i planiranja razvoja.³⁹

Slika 4. Shematski prikaz procesa strateškoga razvojnog planiranja s modelom odabira

Model odabira u strateškom razvojnom planiranju odbacuje pravocrtnu putanju razvoja, pružajući višestruke i dinamičke odgovore na neizvjesnu budućnost te potiče proces strateškog razmišljanja⁴⁰ kojim oblikuje viziju u skladu s potrebama prostora i društva. Također, važno je polazište za donošenje argumentiranih odluka povezanih s odabirom razvojnih projekata, kao i sa slijedom njihove provedbe. Budući da ujedno predstavlja interdisciplinarni pristup kojim se usklađuju ciljevi svih sektorskih razvojnih politika, zbog strukturiranog načina praćenja provedbe aktivno sudjeluje i u izradi dokumenata prostornog razvoja.

Model odabira predstavlja model urbanog razvoja zasnovanog na postizanju održivog razvoja kojim se sustavno, kategorično i pravedno odabiru razvojni projekti⁴¹ koji će najviše pridonijeti razvoju i jačanju konkurentnosti te će tako utjecati na široki krug korisnika u zadanom razdoblju.⁴²

Takav odabir razvojnih projekata postiže se primjenom alata za mjerenje održivosti na temelju čijih se rezultata dosljedno, kontinuirano i jednostavno može usporediti učinkovitost različitih

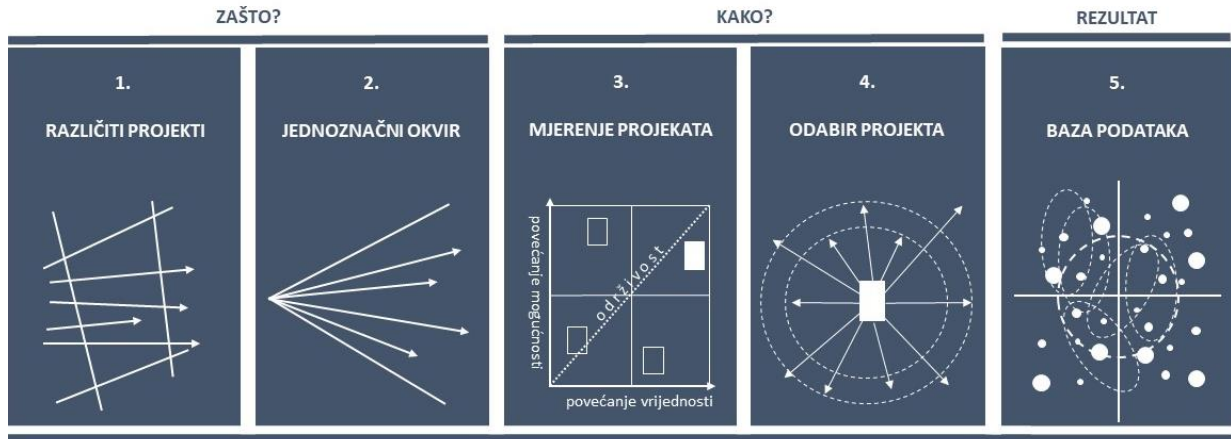
³⁹ Model odabira provodi se unutar procesa strateškog planiranja tijekom planiranja razvoja. Model odabira ni na jedan način ne isključuje strateško planiranje, već ga samo nadograđuje, i to u onom dijelu koji unutar procesa strateškog planiranja nije precizno određen, a autorica ga smatra ključnim za uspješan razvoj.

⁴⁰ Strateško razmišljanje jest proces određivanja smjera za postizanje određene vizije, dok je strateško planiranje proces u kojem se određuju ciljevi i prioriteti koji će dovesti do postizanja vizije. Autorica smatra da se u procesu strateškog razvojnog planiranja veća važnost mora pridati strateškom razmišljanju.

⁴¹ U prethodnom poglavlju (2.2.) autorica je ustanovila da su razvojni projekti prepoznati kao pokretači razvoja koji nude cjelovit pristup rješavanju izazova urbane sredine. Također, ustanovila je da razvojni projekti do danas nisu jasno određeni u znanstvenoj i stručnoj javnosti.

⁴² U prethodnom poglavlju (1.4.) autorica je ustanovila da održivi urbani razvoj direktno određuje kvalitetu gradova koja diktira kvalitetu života ljudi.

projekata, što omogućuje donošenje objektivnih i kompetentnih odluka u procesu strateškog razvojnog planiranja.

Slika 5. Shematski prikaz procesa modela odabira

(1.) Zbog neujednačenih kriterija prilikom donošenja odluka (2.) pojavila se potreba za stvaranjem jednoznačnog okvira sa ujednačenim kriterijima za odabir projekata s najvećim utjecajem za prostor i korisnike. (3.) Mjerenje i usporedba projekata omogućena je kroz alat za mjerenje održivosti. (4.) U tom slučaju odabiru se projekti za provedbu, kao i njihov slijed provedbe, na ujednačen, opravdan i argumentiran način te se odabiru projekti s najvećim učinkom za okolinu. (5.) Pritom se, tijekom cijelog postupka, prati provedba, što se pohranjuje u bazi podataka. Prikupljeni i analizirani podaci kasnije se implementiraju u buduće razvojne politike i/ili korigiranu strategiju. Također, alat za mjerenje održivosti naknadno se prilagođava lokalnim specifičnostima određenog prostora tako što se korigira u skladu s dobivenim podacima.

Prednosti su primjene modela odabira:

1. Razvojni projekti

Prepoznavanje razvojnih projekata, kao pokretača općeg razvoja grada, pridonosi aktiviranju vlastitih lokalnih razvojnih potencijala čije uključivanje u proces sugerira ispravan razvojni smjer. Tako provedba razvojnih mogućnosti određuje smjer prostornog razvoja te istodobno pruža usmjerenu i sustavnu podršku kreatorima politika.

2. Alat za mjerenje održivosti

Model nudi novi pristup u analizi potreba određenog prostora kroz alat za mjerenje razvojnih projekata čijom se primjenom preispituju dosadašnje prakse u okviru održivosti. Alat predstavlja nezavisan i pravedan sustav čija primjena omogućava usporedbu različitih projekata te sudjelovanjem u svim fazama, od odabira, provedbe i vrednovanja, alat omogućava trajnu procjenu provedenih intervencija.

3. Baza podataka

Formiranje jedinstvene i transparentne baze podataka u kojoj se podaci prikupljaju, kontinuirano i stalno, omogućuje često preispitivanje i pomno praćenje provedbe. Ključna saznanja iz baze podataka primjenjuju se u daljnjem procesu, i to pri razmatranju, određivanju i/ili provedbi idućih projekata te pri identificiranju prepreka i potencijala pojedinoga razvojnog sektora. U konačnici baza podataka poboljšava dostupnost informacija o razvojnim projektima te pruža svim dionicima pregled projekata i njihova doprinosa ciljevima javne politike.

Glavni je cilj modela odabira postizanje dugoročne vizije razvoja kroz uspostavljanje transparentne strukture za donošenje odluka usmjerene na konkretne mjere i aktivnosti razvoja kako bi se, u konačnici, kroz postizanje održivosti pojedinačnih zahvata u prostoru postigla održivost ukupnog urbanog razvoja.

3.1. ALAT ZA MJERENJE ODRŽIVOSTI RAZVOJNIH PROJEKATA

Zbog potrebe za ujednačavanjem kriterija pri određivanju i odabiru razvojnih projekata u procesu strateškoga razvojnog planiranja, osmišljen je interaktivni alat za mjerenje održivosti razvojnih projekata čiji je cilj procjena stvarne održivosti projekata, kao i njihova međusobna usporedba te pronalazak glavnih komparativnih prednosti, nedostataka, potencijala i poteškoća kako bi se omogućile odgovarajuće smjernice za daljnji socijalni, gospodarski, okolišni i prostorni razvoj. Alat za mjerenje održivosti razvojnih projekata predstavlja okvir s nizom pokazatelja u čijem je središtu postizanje održivog razvoja. Kako bi se ispravno odabrali oni projekti čija će provedba u najvećoj mjeri utjecati na prostor i širok krug korisnika u zadanom razdoblju, potrebno je izmjeriti učinkovitost projekata kroz okvir s određenim pokazateljima održivog razvoja.⁴³

Slika 6. Shematski prikaz alata za mjerenje održivosti razvojnih projekata⁴⁴

⁴³ Autorica smatra da se učinkovitost određenog projekta može predvidjeti mjerenjem održivosti, odnosno da je učinkovitost projekta proporcionalna održivosti koja se mjeri kroz niz pokazatelja.

⁴⁴ Autorica je u prethodnom poglavlju (1.4.) odredila pojam održivosti kao mjerljivo poboljšanje kratkoročne i dugoročne ljudske dobrobiti aktivnostima koje uključuju okolišnu (potrošnja resursa i utjecaj na okoliš), ekonomsku (učinkovitost korištenja resursa i ekonomski rast) i socijalnu dimenziju (socijalna dobrobit i zdravlje).

Alat se može primjenjivati tijekom:

1. izrade razvojnih projekata (mogućnost poboljšanja projekata)
2. određivanja razvojnih projekata (jasno određen, sustavan, kategoričan, pravedan i mjerljiv skup kriterija koji razlikuje razvojne projekte od ostalih projekata)
3. odabira razvojnog projekta za provedbu (mjerenje učinkovitosti projekta)
4. praćenja provedbe (postupak testiranja ponavlja se nakon provedbe projekta te se pritom unose podaci o finaliziranom projektu; rezultati ponovljenog testiranja i podaci prikupljeni tijekom cijelog procesa praćenja postaju važne smjernice u daljnjem planiranju razvoja).

Prednosti su alata:

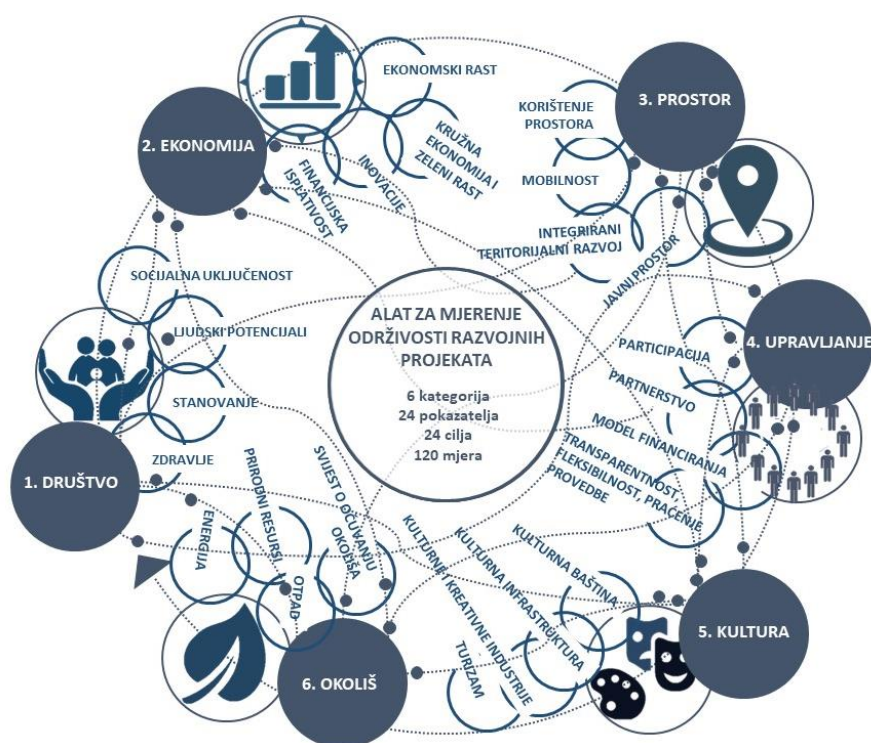
- fleksibilnost, skalabilnost i jednostavnost primjene
- kontinuirano poboljšanje projekata kroz prizmu održivosti
- razmjena znanja od jednog do drugog projekta
- primjena tijekom cijeloga životnog ciklusa projekta (odabir, provedba, posljedice)
- holistički i integrirani pristup koji omogućava sveobuhvatan pogled na izvedbu, rizike i mogućnosti projekata.

Alat za mjerenje održivosti razvojnih projekata promiče održivi razvoj prikupljanjem različitih informacija u fokusirano i primjenjivo znanje što omogućuje dionicima procjenu različitih projektnih scenarija, procjenu utjecaja promjena na kvalitetu projekta te omogućuje donošenje utemeljenih odluka kako bi se postigla održiva rješenja. Alat služi kao inovacija u tranziciji prema održivom razvoju jer cjelovitim pristupom pridonosi rastu konkurentnosti i ubravanju postizanja održivosti određenog prostora, čime istodobno poboljšava kvalitetu života korisnika.

3.1.1. OKVIR ALATA ZA MJERENJE ODRŽIVOSTI RAZVOJNIH PROJEKATA – KLASIFIKACIJA KATEGORIJA, POKAZATELJA I MJERA

OKVIR ALATA

Okvir alata za mjerenje sastoji se od reprezentativnog skupa kategorija i pokazatelja koji su prepoznati kao najvažniji za postizanje održivog razvoja kroz razvojne projekte. Alat je strukturiran kroz šest kategorija, kroz 24 pokazatelja s 24 cilja i kroz 120 mjera. Kategorijama se alat fokusira na nekoliko najvažnijih tema koje odabrani pokazatelji dodatno usmjeravaju. Pokazatelji se kvantificiraju određenim mjerama. Kako bi se omogućila relativno jednostavna primjena alata i relativno jednostavna dostupnost potrebnih podataka, mjere su određene kao kvalitativne, čime se ujedno omogućilo njihovo mjerenje.⁴⁵ Struktura alata razrađuje složenu interakciju između odabranih kategorija, koje su međusobno povezane pokazateljima i mjerama, što je prepoznato kao nužno za postizanje uspješnoga održivog razvoja.

Slika 7. Shematski prikaz okvira alata za mjerenje održivosti koji se sastoji od šest kategorija, 24 pokazatelja, 24 cilja, 120 mjera te njihovih međusobnih odnosa⁴⁶

⁴⁵ Kvalitativan pristup jest svako istraživanje koje nije posredovano statističkom analizom ili ijednim drugim načinom kvantifikacije. Takvim se pristupom nastoji dobiti cjeloviti uvid u istraživački problem. Kvalitativno je istraživanje višemetodski pristup koji počiva na tumačenju subjektivnih pojava. (Given 2008).

⁴⁶ Okvir alata za mjerenje održivosti rezultat je istraživanja autorice koje je opisano u prethodnim poglavljima (1.-2.) ovog rada. Osim održivog razvoja, urbane održivosti, pokazatelja održivosti i razvojnih projekata analizirano

KATEGORIJE

Okvir alata za mjerenje održivosti razvojnih projekata sastoji se od šest kategorija: društvo, ekonomija, prostor, upravljanje, kultura i okoliš.

Okvir s tri kategorije – ekonomskom, okolišnom i socijalnom, određen je i kao takav prihvaćen u samom shvaćanju koncepta održivog razvoja.⁴⁷ Ubrzo su stručnjaci uveli četvrtu kategoriju – upravljanje.⁴⁸ Pri strukturiranju alata za mjerenje održivosti razvojnih projekata uvedene su navedene četiri kategorije (društvo, ekonomija, okoliš i upravljanje), jer je procijenjeno da su nužne pri postizanju održivosti. Kategorije kultura i prostor uključene su u okvir alata za mjerenje održivosti jer je također procijenjeno da su nužan uvjet za postizanje održivog razvoja. Kultura je prepoznata kao kreator jedinstvenog identiteta određenog prostora koji stalno korespondira sa svim ostalim kategorijama (ekonomski rast, društvena dobrobit, inovacije i tehnologija, turizam, obrazovanje...), dok je prostor smješten u zasebnu kategoriju jer je prepoznat kao preduvjet za postizanje održivosti u svim ostalim kategorijama. Iako sve navedene kategorije zajedno čine prostor, kategorija prostor u ovom alatu obrađuje korištenje, planiranje, povezivanje i razvoj prostora kao neizostavnog elementa održivog razvoja.

Slika 8. Shematski prikaz kategorija koje čine strukturu alata za mjerenje održivosti razvojnih projekata – društvo, ekonomija, prostor, upravljanje, kultura i okoliš

je 17 ciljeva trajnog razvoja i 169 detaljnih podciljeva Agende za održivi razvoja (dokument Ujedinjenih naroda, 2015) kao i 15 različitih međunarodnih okvira i alata te njihove kategorije, ciljevi, pokazatelji i mjere.

⁴⁷ R. Passet, *L'Économique et le vivant*, 1979.

⁴⁸ Ujedinjeni narodi, Prototip izvješća o globalnom održivom razvoju, 2014; P. James, M. Steger, A. Scerri, L. Magee, *Urban Sustainability in Theory and Practice: Circles of Sustainability*, 2015; A. Scerri, P. James, *Accounting for Sustainability: Combining qualitative and quantitative research in developing „indicators” of sustainability*, 2010.

POKAZATELJI I CILJEVI

Okvir alata za mjerenje održivosti razvojnih projekata sastoji se od 24 pokazatelja koji su raspoređeni u šest kategorija. Odabrani pokazatelji uvedeni su u okvir alata za mjerenje održivosti jer su, nakon istraživanja 17 ciljeva trajnog razvoja i 169 detaljnih podciljeva Agende za održivi razvoj (dokument Ujedinjenih naroda, 2015.), kao i 15 različitih međunarodnih okvira i alata te njihovih kategorija, ciljeva, pokazatelja i mjera, procijenjeni kao najrelevantniji pri postizanju održivosti razvojnih projekata.

DRUŠTVO

Kategorija društvo sastoji se od četiri pokazatelja (socijalna uključenost; ljudski potencijali; stanovanje i zdravlje) koji su prepoznati kao prioritetni pokazatelji pri postizanju održivog razvoja društva.

Slika 9. Shematski prikaz kategorije društvo sa pokazateljima održivog razvoja

1. SOCIJALNA UKLJUČENOST

CILJ: Promicanje socijalne uključenosti i socijalne pravednosti.

Socijalna uključenost i pravednost potiču gradova da integriraju raznoliko stanovništvo kako bi stvorili kohezivnu zajednicu uz poštivanje različitosti. Očekuje se da gradovi uvažavaju heterogeni presjek strukture stanovništva u razvojnim projektima.

2. ZDRAVLJE

CILJ: Zaštita i promicanje zdravlja.

Održivi gradovi moraju kontinuirano stvarati i unaprjeđivati fizičko i socijalno okruženje stanovništva kako bi, stvarajući aktivan i zdrav okoliš, spriječili zdravstvene probleme i postigli dugotrajnu vitalnost stanovništva.

3. LJUDSKI POTENCIJALI

CILJ: Razvoj cjeloživotnog obrazovanja i visokoškolskih ustanova.

Obrazovanje je prepoznato kao temeljni resurs ka postizanju i upravljanju osobnog razvitka pojedinca kao i za njegovo aktivno sudjelovanje u životu grada. Učenje je cjeloživotni kontinuirani proces od predškolske dobi kojim se jačaju etička načela što, u konačnici, pridonosi višem stupnju razvoja društva.

4. STANOVANJE

CILJ: Pобољшanje kvalitete života.

Mnogi izazovi pri rješavanju stambenog pitanja posljedica su prekomjerne gustoće i niske kvalitete stanovanja ujedno jednog od izazova s kojima se susreću gradovi današnjice. Potrebno je kreirati stambenu strategiju prilagođenu ponudi i potražnji na temelju višekriterijskog planiranja integriranu s ostalim razvojnim politikama grada.

EKONOMIJA

Kategorija ekonomija sastoji se od četiri pokazatelja (ekonomski rast; kružna ekonomija i zeleni rast; inovacije; financijska isplativost) koji su prepoznati kao prioritetni pokazatelji pri postizanju održivog ekonomskog razvoja.

Slika 10. Shematski prikaz kategorije ekonomija sa pokazateljima održivog razvoja

EKONOMSKI RAST

CILJ: Poticanje ekonomskog rasta lokalnog gospodarstva koje je ujedno ekološki prihvatljivo, društveno odgovorno i ekonomski održivo.

Potrebna je koordinacija između gospodarskog, proizvodnog, uslužnog i turističkog sektora koji, u konačnici, utječu na lokalni gospodarski razvoj te neposredno na rast prihoda i povećanje kvalitete života.

1. INOVACIJE

CILJ: Razvoj industrije intenzivnog znanja.

Inicijative, istraživanja i razvoj tehnoloških dostignuća nužni su za napredak prostora. Bitno je promicanje primijenjenih istraživanja kroz stvaranje digitalne infrastrukture i ulaganja u IT sektor.

2. KRUŽNA EKONOMIJA I ZELENI RAST

CILJ: Poticanje održive proizvodnje i potrošnje.

Zbog ograničenih resursa održivi obrasci potrošnje i proizvodnje ključan su uvjet za održivi razvoj. Održiva proizvodnja povezana je s učinkovitošću resursa, prevencijom i smanjenjem otpada što se može postići promocijom proizvoda koji pružaju određenu uslugu i koji se održivo proizvode (vijek trajanja).

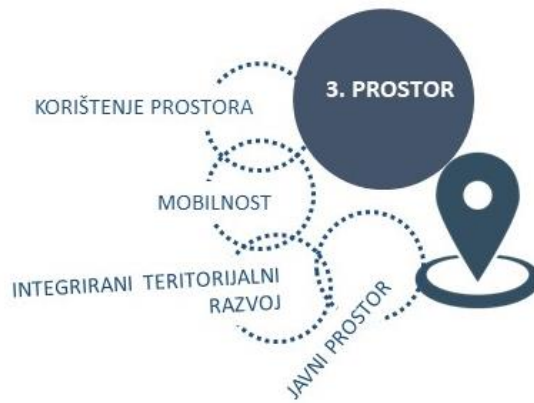
3. FINANCIJSKA ISPLATIVOST

CILJ: Isplativost projekta.

Isplativost projekta određuje se temeljem novčanih tokova. Pitanje koje se postavlja je koliko projekt vraća u odnosu na investirani iznos i u kojem vremenskom periodu. Pri evaluaciji isplativosti potrebno je uključiti korist društva koja nastaje kao posljedica provođenja projekta.

PROSTOR

Kategorija prostor sastoji se od četiri pokazatelja (korištenje prostora; mobilnost; integrirani teritorijalni razvoj; javni prostor) koji su prepoznati kao prioritetni pokazatelji pri postizanju održivog razvoja prostora.

Slika 11. Shematski prikaz kategorije prostor sa pokazateljima održivog razvoja

1. KORIŠTENJE PROSTORA

CILJ: Korištenje prostora poštujući integrirani pristup urbanističkog planiranja.

Usvajanje integriranog pristupa u održivom urbanističkom planiranju podrazumijeva usklađivanje politika i smještaja stambenih, poslovnih ili društvenih djelatnosti, javnih objekata i infrastrukture, zajedno s upotrebom zemljišta. Također, takav pristup objedinjuje sve sektore, dionike i sve razvojne resurse u svim fazama, od planiranja razvoja, provedbe razvojnih aktivnosti i projekata do vrednovanja rezultata.

2. INTEGRIRANI TERITORIJSKI RAZVOJ

CILJ: Postizanje integriranog teritorijalnog razvoja.

Planiranje i upravljanje raspodjelom javnog prijevoza, stanovanja, gospodarstva i usluga mora biti dio integrirane teritorijalne strategije što podrazumijeva integriranje okolnih mjesta u razvoj. Na taj se način potiče decentralizacija koja omogućava gospodarske pomake i kreiranje poželjne društvene klime za grad i njegovo šire područje.

3. MOBILNOST

CILJ: Razvoj pametne mobilnosti.

Mobilnost je prepoznata kao nužan, neophodan i neizostavan dio svakodnevnog života korisnika. Pametnim planiranjem i upravljanjem potrebno je smanjiti potrebu za putovanjima kao i osigurati blizinu svakodnevnih aktivnosti. Za postizanje adekvatnih rješenja bitan je razvoj integrirane prometne mreže.

4. JAVNI PROSTOR

CILJ: Korištenje i razvoj javnih prostora.

Javni prostori važan su element prostora koji direktno određuju kvalitetu života korisnika te, istodobno, predstavljaju atrakciju za turiste i investitore. Središta su društvenih i ekonomskih aktivnosti te lokalnom stanovništvu pružaju osjećaj pripadnosti i jačaju identitet grada.

UPRAVLJANJE

Kategorija upravljanje sastoji se od četiri pokazatelja (participacija; partnerstvo; model financiranja; transparentnost, i fleksibilnost) koji su prepoznati kao prioritetni pokazatelji pri postizanju održivog razvoja upravljanja.

Slika 12. Shematski prikaz kategorije upravljanje sa pokazateljima održivog razvoja

1. PARTICIPACIJA

CILJ: POTICANJE GRAĐANSKE PARTICIPACIJE

Sudjelovanje građana u donošenju odluka kao i upoznavanje šire javnosti sa planiranim aktivnostima ključno je, ne samo kao prihvaćanje i podrška, već za saslušanje, uvažavanje i implementiranje prijedloga u cilju upoznavanja prostora sa svih aspekata.

2. PARTNERSTVO

CILJ: Jačanje partnerstva i suradnje.

Izazovi grada su isprepleteni i dinamični te zahtijevaju integrirani i holistički održivi urbani pristup. Za postizanje odgovarajućeg upravljanja koje integrira različite razine potrebno je, u procesu planiranja, respektirati sve uloge kao i uvažiti sve dostupne vještine i znanja.

3. TRANSPARENTNOST, FLEKSIBILNOST I PRAĆENJE PROVEDBE

CILJ: Osiguravanje transparentnosti, fleksibilnosti i sustavnog praćenja provedbe.

Kako bi se adekvatno odgovorilo na sve teritorijalne i lokalne izazove potrebno je, u procesu planiranja, omogućiti transparentnost i fleksibilnost. Transparentnost podrazumijeva dostupnost podataka dok fleksibilnost omogućuje uspješnu korespondaciju između „top-down” zahtjeva i „bottom up odgovora”.

4. MODEL FINANCIRANJA

CILJ: Odrediti model financiranja.

Prije provedbe aktivnosti nužno je jasno odrediti model financiranja projekta kako bi se osigurala financijska sigurnost u pogledu mogućnosti završetka projekta. Također, potrebno je odrediti način partnerstva, ukoliko postoje, kako bi se jasno utvrdili ciljevi koji se žele postići određenim projektom, a koji će utjecati na široki krug korisnika.

KULTURA

Kategorija kulturna sastoji se od četiri pokazatelja (kulturna baština; kulturna infrastruktura; kulturne i kreativne industrije; turizam) koji su prepoznati kao prioritetni pokazatelji pri postizanju održivog kulturnog razvoja.

Slika 13. Shematski prikaz kategorije upravljanje sa pokazateljima održivog razvoja

1. KULTURNA BAŠTINA

CILJ: Konzervacija, restauracija, održavanje i valorizacija kulturne baštine.

Kulturno graditeljsko nasljeđe dio je strukture prostora gdje se odvijaju interakcije građevina i korisnika te je prilikom transformacije kulturne baštine potrebno voditi računa o vanjskim utjecajima koje baština ima na svoju okolinu.

2. KULTURNA INFRASTRUKTURA

CILJ: Razvoj kulturne armature prostora.⁴⁹

Kultura je prepoznata kao sastavni dio zajednice koji najsnažnije doprinosi jačanju identiteta grada. Dostupnost, pristupačnost, prilagođenost namjeni, održivi prostor i adekvatno informiranje doprinosi kulturnom razvoju sredine i stvara mogućnost da kultura djeluje kao katalizator lokalnog razvoja grada.

3. KULTURNE I KREATIVNE INDUSTRIJE

CILJ: Razvoj kulturnih i kreativnih industrija sinergijom kulture i obrazovanja.

Kulturne i kreativne industrije prepoznate su kao pokretači promjena urbanih središta. Kulturno naslijeđe i kreativno gospodarstvo, u kombinaciji, povećavaju teritorijalnu privlačnost za nova znanja i ulaganja. Pritom je istaknuta uloga kulture u poticanju inovacija, kao i podrška za promidžbu, cjeloživotno učenje i stvaranje društvenog kapitala.

4. TURIZAM

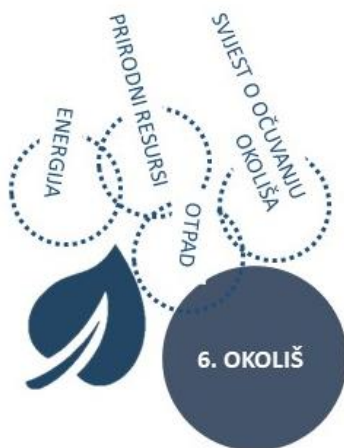
CILJ: Razvoj kulturnog održivog turizma.

Održivi kulturni turizam nudi novu perspektivu jer postavlja kulturnu baštinu i lokalnu zajednicu u središte procesa donošenja odluka. Cilj održivog kulturnog turizma je osigurati dobru praksu očuvanja kulturne baštine kroz stvaranje autentičnog turističkog proizvoda uz podršku lokalnog gospodarstva i stanovništva.

⁴⁹ Kulturna armatura prostora predstavlja kulturna dobra koja se nalaze u nekom prostoru njegova osnovna poveznica koja određuje identitet tog prostora čak i kad nije odmah jasno uočljiva, već čini „nevidljivo pismo“ prostora koje ostaje čitljivo i nakon određenih transformacija prostora. (Carta, M., 2002)

OKOLIŠ

Kategorija okoliš sastoji se od četiri pokazatelja (svijest o očuvanju okoliša; otpad; prirodni resursi; energija) koji su prepoznati kao prioritetni pokazatelji pri postizanju održivog razvoja okoliša.

Slika 14. Shematski prikaz kategorije okoliš sa pokazateljima održivog razvoja

1. SVIJEST O OČUVANJU OKOLIŠA

CILJ: Podizanje svijesti građana o očuvanju okoliša.

Podizanje ekološke svijesti lokalnog stanovništva kako bi upravo oni, kao korisnici, doprinijeli očuvanju okoliša i prirode, smanjenju nastanka otpada, pravilnom gospodarenju otpada, povećanju energetske učinkovitosti i smanjenju emisije stakleničkih plinova.

2. ENERGIJA

CILJ: Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije i razvoj energetske učinkovitosti.

Obnovljivi izvori energije imaju vrlo važnu ulogu u smanjenju emisije ugljičnog dioksida u atmosferi i smanjenju zagađenja u gradovima. Njihovim korištenjem povećava se energetska održivost gradova, štiti se okoliš te se smanjuju troškovi energije što rezultira povećanjem standarda građana i povećanjem konkurentnosti poduzetnika i obrtnika.

3. OTPAD

CILJ: Poticanje reciklaže i promišljanja o gospodarenju otpada.

Utjecaj otpada na okoliš može biti uzrok ozbiljnih problema koji doprinose efektu staklenika i utječu na zdravlje. Plinovi nastali spaljivanjem otpada mogu proizvesti zagađenje zraka i doprinijeti „kiseloj kiši” ukoliko se ne postupa pravilno. Potrebno je poticati recikliranje i ponuditi inovativna rješenja za zbrinjavanje otpada.

4. PRIRODNI RESURSI

CILJ: Zaštita, očuvanje i sustavno upravljanje prirodnim resursima.

Održivi grad mora kontinuirano štiti i održavati fizičko okruženje stanovništva zaštitom, očuvanjem i adekvatnim upravljanjem prirodnim resursima budući to direktno utječe na kvalitetu života korisnika.

MJERE

Okvir alata za mjerenje održivosti razvojnih projekata sastoji se od 120 mjera, odnosno pet mjera za jedan pokazatelj. Mjere su kvalitativne, formulirane kao pitanja na koja se daje potvrđan ili negativan odgovor. Zbrajanjem bodova dobiva se rezultat koji prikazuje održivost određenog projekta. Također, rezultat omogućava usporedbu različitih projekata.

Kroz odabrane mjere ostvarena je interakcija između različitih kategorija unutar alata s obzirom na to da jedna mjera može utjecati na nekoliko pokazatelja, a istodobno i kategorija (tablica 3 i Prilog 5).

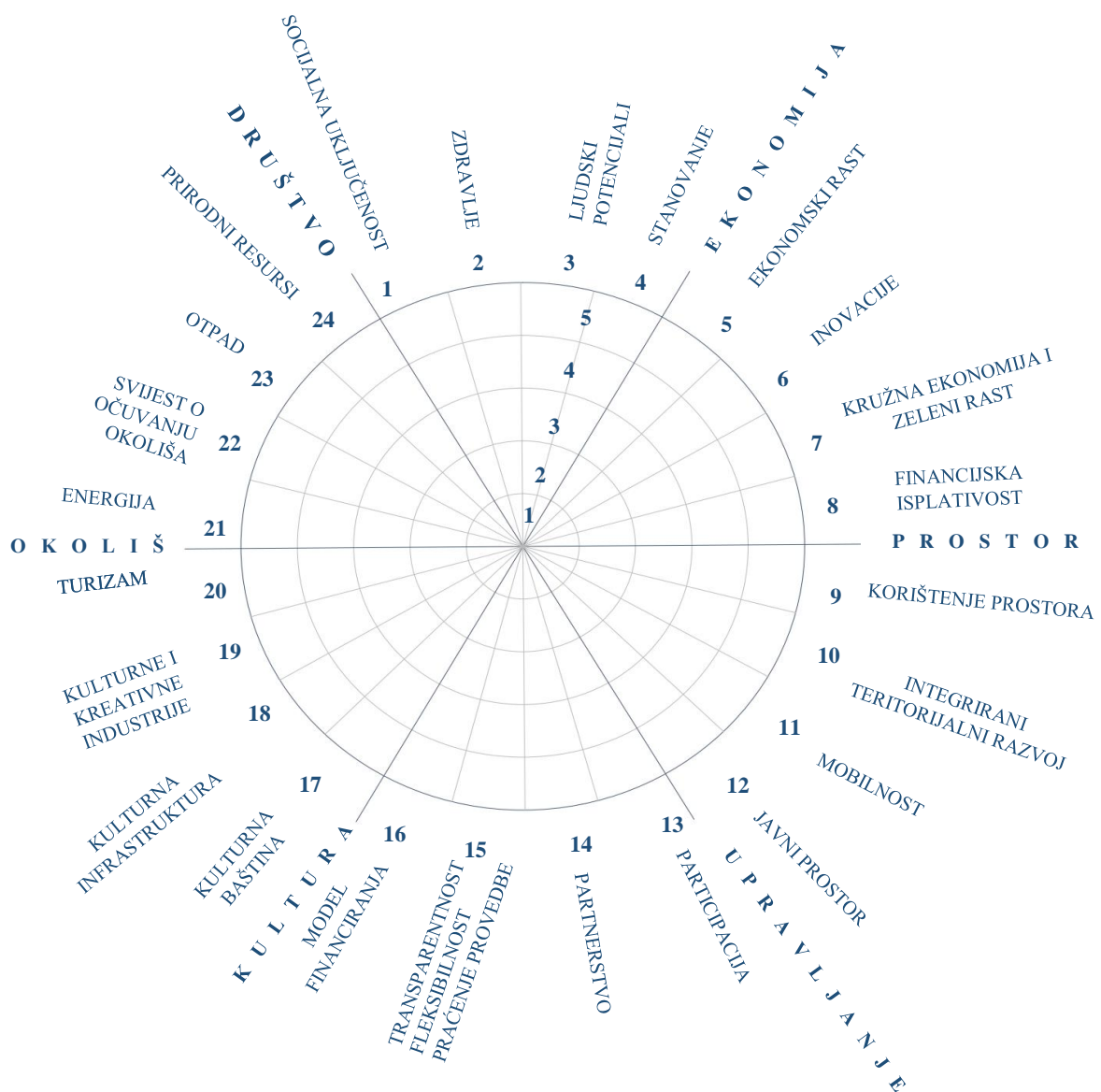
Tablica 3. Sustavni prikaz međusobnog utjecaja između različitih kategorija unutar strukture alata za mjerenje održivosti. Međusobni odnos kategorija prikazan je utjecajem mjera iz jedne kategorije na pokazatelje iz preostalih kategorija (utjecaj je izmjeren u postotku sukladno rezultatima iz Priloga 5)

pokazatelji → mjere ↓	DRUŠTVO	EKONOMIJA	PROSTOR	UPRAVLJANJE	KULTURA	OKOLIŠ
DRUŠTVO	100%	55%	75%	55%	45%	50%
EKONOMIJA	85%	100%	45%	65%	55%	45%
PROSTOR	95%	25%	100%	25%	70%	55%
UPRAVLJANJE	90%	45%	25%	100%	30%	30%
KULTURA	90%	65%	90%	40%	100%	35%
OKOLIŠ	70%	25%	50%	25%	30%	100%

Iz 3. tablice se može zaključiti da odabrane mjere imaju višestruko djelovanje odnosno jedna mjera utječe na minimalno dva pokazatelja iz različitih kategorija, što je ujedno bio prvi kriterij pri njihovom svrstavanju u strukturu alata. Važno je reći da se upravo zbog tog kriterija postigao reverzibilan odnos između mjera, pokazatelja i kategorija (Prilog 5). Isto tako, jasno se iščitavaju korelacije između mjera i pokazatelja pa tako možemo zaključiti da najveći utjecaj ima kategorija prostor na kategoriju društvo ili kategorija kultura na kategoriju prostor i na kategoriju društvo dok najmanji utjecaj ima kategorija okoliš na kategoriju ekonomije ili kategorija prostor na kategoriju upravljanje. Međusobni odnosi i utjecaji kategorija, pokazatelja i mjera su nužan, bitan i neizostavan element pri postizanju održivosti projekta.

3.1.2. MJERENJE POKAZATELJA ODRŽIVOSTI

Kako bi se stvorilo urbano okruženje, potrebno je odabrati projekte koji će imati najveći učinak za korisnike i okolinu, a pritom će biti održivi. Zbog kompleksnosti i različitosti nerijetko je teško ili nemoguće ocijeniti i usporediti održivost i učinkovitost nekoliko projekata. Pravilno odabrani pokazatelji održivog razvoja omogućuju mjerenje te međusobnu usporedbu rezultata mjerenja.

Slika 15. Shematski prikaz načina bodovanja u alatu za mjerenje održivosti

Sustav za mjerenje ovog alata strukturiran je bodovanjem mjera koje opisuju odabrane pokazatelje i kategorije. Budući da je alat strukturiran od šest kategorija, 24 pokazatelja i 120 mjera, osmišljen je sustav bodovanja koji na jednak način tretira različite projekte i omogućava njihovu međusobnu usporedbu.

U alatu za mjerenje održivosti razvojnih projekata 120 mjera raspoređeno je u 24 pokazatelja koji su raspoređeni u šest kategorija. Boduju se potvrdno odgovorene mjere, i to svaka jednim bodom (slika 15).

Sustavom za mjerenje se postavljaju kriteriji koji prvenstveno određuju može li se projekt smatrati razvojnim.⁵⁰

Kriteriji pri određivanju razvojnih projekata:

1. projekt pri mjerenju mora ostvariti najmanje 60 % (72 boda od ukupno 120 bodova)
2. projekt može imati manje od 50 % samo u jednoj kategoriji (svaka se kategorija sastoji od 20 mjera, što implicira da projekt mora ostvariti najmanje 10 bodova u svakoj kategoriji osim jedne); u jednoj kategoriji u kojoj ima manje od 50 % mora ostvariti najmanje 20 % (četiri boda).

Kriterij za odabir najučinkovitijeg projekta:

1. nakon što se utvrdi da je prema zadanim kriterijima projekt razvojni, za provedbu se odabire projekt koji ima najveći broj bodova, odnosno projekt koji će imati najveći učinak.

Sustav za mjerenje omogućava mjerenje trenutne situacije (početne), što nositeljima projekta nudi mogućnost poboljšanja projekata, kao i identifikacije i odabira razvojnih projekata koji imaju najveći učinak na razvoj grada. Također, sustav za mjerenje primjenjuje se i nakon realizacije projekta kako bi se izmjerila stvarna održivost i učinkovitost odabranog projekta. Sustavna usporedba rezultata pridonosi poboljšanju praćenja napretka, kao i usmjeravanju razvojnih politika.

⁵⁰ Autorica je u prethodnim poglavljima objasnila da ne postoji jasan kriterij koji specificira je li određeni projekt razvojni te je postavila održivost u alatu kao osnovni uvjet koji je potrebno zadovoljiti kako bi se projekti odredili kao razvojni.

Tablica 4. Sustavni prikaz kategorija, pokazatelja, ciljeva, mjera i načina bodovanja

KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	PROJEKT BODOVANJE
DRUŠTVO	SOCIJALNA UKLJUČENOST CILJ: osiguravanje socijalne uključenosti i socijalne pravednosti	1. Je li projekt namijenjen lokalnom stanovništvu?	da/ne (1/0)
		2. Je li projekt prilagođen korištenju manje pokretnih osoba, starijih osoba i/ili djece?	da/ne (1/0)
		3. Utječe li projekt direktno / indirektno – na kvalitetu i kvantitativnu skrb djece, mladih osoba? (međugeneracijski prostori – dnevni centri, centri za mlade ili centri za kulturu, mjesto sastanka)	da/ne (1/0)
		4. Utječe li projekt direktno - na izgradnju javnih toaleta i odgovarajuće signalizacije?	da/ne (1/0)
		5. Utječe li projekt direktno/indirektno - na povećanje sigurnosti prostora?	da/ne (1/0)
	ZDRAVLJE CILJ: zaštita i promicanje zdravlja	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj aktivnog i zdravog okoliša osiguravajući prostor za rekreaciju (unutra ili vani)?	da/ne (1/0)
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj prehrabene edukacije?	da/ne (1/0)
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na zdrav način života (aplikacije, poticanje šetnje ili vožnje biciklom kao sredstva kretanja,...)?	da/ne (1/0)
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na poboljšanje zdravstvenih usluga?	da/ne (1/0)
		5. Utječe li projekt direktno - na razvoj zdravstvene infrastrukture?	da/ne (1/0)
	LJUDSKI POTENCIJALI CILJ: razvoj cjeloživotnog obrazovanja, razvoj visokoškolskih ustanova	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na suradnju između različitih obrazovnih institucija u gradu?	da/ne (1/0)
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj komunikacije između lokalnih poslodavaca i obrazovnih, istraživačkih, društvenih (kulturnih i okolišnih i dr.) organizacija?	da/ne (1/0)
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj cjeloživotnog obrazovanja (škole stranih jezika, tečajevi, programi usavršavanja, kulturne radionice, radionice o očuvanju okoliša,...)?	da/ne (1/0)
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj visokoškolskih ustanova (studenti)?	da/ne (1/0)
		5. Utječe li projekt direktno - na razvoj obrazovne infrastrukture?	da/ne (1/0)
		6. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj znanja o tržištu nekretnina i energetske učinkovitosti?	da/ne (1/0)
	STANOVANJE CILJ: poboljšanje kvalitete života	2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na identificiranje potencijalnih područja razvoja?	da/ne (1/0)
		3. Je li projekt produkt stambene strategije?	da/ne (1/0)
		4. Utječe li projekt direktno/ indirektno - na razvoj stambene infrastrukture?	da/ne (1/0)
		5. Uključuje li projekt direktno - razvoj poticajne stambene infrastrukture koja je energetske učinkovita?	da/ne (1/0)

BROJ BODOVA: _____

KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	PROJEKT BODOVANJE
EKONOMIJA	EKONOMSKI RAST CILJ: poticanje ekonomskog rasta lokalnog gospodarstva koje je ekološki prihvatljivo, društveno odgovorno i ekonomski održivo	1. Utječe li projekt direktno – na otvaranje novih radnih mjesta za lokalno stanovništvo?	da/ne (1/0)
		2. Utječe li projekt direktno – prilagodbu radnih kadrova sukladno potrebama tržišta?	da/ne (1/0)
		3. Utječe li projekt direktno – na korištenje lokalnih resursa uvažavajući postojeće prirodne resurse?	da/ne (1/0)
		4. Utječe li projekt direktno – na jačanje privatno – javnog partnerstva usmjerenog na prijenos znanja?	da/ne (1/0)
		5. Utječe li projekt direktno - na razvoj konkurentnosti grada i njegovog šireg funkcionalnog područja?	da/ne (1/0)
	INOVACIJE CILJ: razvoj industrije intezivnog znanja	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na jačanje malih i mikro poduzeća?	da/ne (1/0)
		2. Uključuje li projekt direktno - razvoj poslovnih inkubatora?	da/ne (1/0)
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj inovativnih partnerstva poticanjem inicijativa koje potiču građane da djeluju korisno za zajednicu?	da/ne (1/0)
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj inovativnih financijskih instrumenata (mikrokrediti, osiguravanje prostora, obnovljivi fondovi za energetska obnova,...)?	da/ne (1/0)
		5. Uključuje li projekt direktno - digitalizaciju javnih ustanova?	da/ne (1/0)
	KRUŽNA EKONOMIJA I ZELENI RAST CILJ: poticanje održive proizvodnje i potrošnje	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na zeleni rast podrazumijevajući nove poslovne prilike temeljene na uslugama umjesto na proizvodima (leasing, nadogradnja, popravljanje, recikliranje)?	da/ne (1/0)
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na promociju ekološki prihvatljivih proizvoda?	da/ne (1/0)
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na promicanje proizvodnje i potrošnje lokalne, sezonske i održive proizvedene hrane (organiziranje poljoprivrednih tržnica)?	da/ne (1/0)
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na primjenu zelenih poreza ili zelenih poticaja?	da/ne (1/0)
		5. Uključuje li projekt direktno - načine proizvodnje koji nisu štetni za okoliš?	da/ne (1/0)
	FINANCIJSKA ISPLATIVOST CILJ: isplativost projekta	1. Uključuje li projekt direktno - postizanje društvene koristi?	da/ne (1/0)
		2. Uključuje li projekt direktno - postizanje ekonomske koristi?	da/ne (1/0)
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj drugih projekata?	da/ne (1/0)
		4. Uključuje li projekt direktno – povećanje povrata ulaganja?	da/ne (1/0)
		5. Uključuje li projekt direktno – određen vremenski period u kojem je predviđeno povećanje povrata ulaganja?	da/ne (1/0)
BROJ BODOVA: _____			

KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	PROJEKT BODOVANJE
PROSTOR	KORIŠTENJE PROSTORA CILJ: korištenje prostora poštujući integrirani pristup urbanističkog planiranja	1. Je li lokacija je projekta unutar postojećeg urbanog tkiva grada ⁵¹ ?	da/ne (1/0)
		2. Uvažava li projekt direktno - ograničenje širenja grada davanjem prednosti kompaktnom urbanističkom planiranju i očuvanju prirodnih područja?	da/ne (1/0)
		3. Uključuje li projekt direktno - društvenu raznolikost cijelog urbanog prostora?	da/ne (1/0)
		4. Uvažava li projekt utvrđenu zelenu i plavu infrastrukturu i sva prirodna područja koja bi trebalo obnoviti ili ponovno stvoriti?	da/ne (1/0)
		5. Uključuje li projekt direktno - regeneraciju ili ponovnu upotrebu određenog prostora?	da/ne (1/0)
	INTEGRIRANI TERITORIJALNI RAZVOJ CILJ: osiguravanje integriranog teritorijalnog razvoja	1. Utječe li projekt direktno - na šire funkcionalno urbano područja ⁵² ?	da/ne (1/0)
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na poticanje interakcije i suradnje lokalnih vlasti na razini šireg funkcionalnog urbanog područja?	da/ne (1/0)
		3. Je li projekt namijenjen korištenju stanovnika šireg funkcionalnog urbanog područja?	da/ne (1/0)
		4. Je li projekt dio određene integrirane razvojne politike grada?	da/ne (1/0)
		5. Uključuje li projekt direktno - ravnomjeran razvoj svih dijelova urbanog područja?	da/ne (1/0)
	MOBILNOST CILJ: razvoj pametne mobilnosti	1. Uključuje li projekt direktno/indirektno - razvoj javne prometne infrastrukture?	da/ne (1/0)
		2. Uključuje li projekt direktno/indirektno - razvoj pješačke infrastrukture?	da/ne (1/0)
		3. Uključuje li projekt direktno/indirektno - razvoj biciklističke infrastrukture?	da/ne (1/0)
		4. Uključuje li projekt direktno - rješavanje problema parkiranja poštujući okoliš?	da/ne (1/0)
		5. Je li lokacija projekta dostupna javnim prijevozom? (<500m)	da/ne (1/0)
	JAVNI PROSTOR CILJ: korištenje i razvoj javnih prostora	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj javnih prostora?	da/ne (1/0)
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na regeneraciju postojećih javnih prostora?	da/ne (1/0)
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na korištenje, prohodnost i dostupnosti javnih prostora?	da/ne (1/0)
		4. Uključuje li projekt direktno – interakciju korisnika sa javnim prostorom?	da/ne (1/0)
		5. Uključuje li projekt direktno – dodatne sadržaje u neposrednoj blizini?	da/ne (1/0)
BROJ BODOVA: _____			

⁵¹ Grad je lokalna administrativna jedinica gdje većina stanovništva živi u urbanoj sredini, najmanje 10 000 stanovnika.

⁵² Funkcionalno urbano područje (FUA) vrsta je urbane aglomeracije određena na temelju kriterija funkcionalne povezanosti pri čemu minimalni udio zaposlenih dnevnih migranata iz okolice (na razini JLS) u grad-središte iznosi 15 %. Funkcionalna urbana područja nisu administrativne niti formalno ustrojene urbane aglomeracije, već služe u statističke svrhe te su definirana od strane Eurostata i OECD-a na temelju zajedničke metodologije.

KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	PROJEKT BODOVANJE
UPRAVLJANJE	PARTICIPACIJA CILJ: poticanje građanske participacije	1. Jesu li građani imali mogućnost sudjelovanja?	da/ne (1/0)
		2. Je li odrađeno istraživanje o mišljenju građana (ankete, javne rasprave, online istraživanje,...)?	da/ne (1/0)
		3. Jesu li mišljenja građana stručno analizirana i obrađena?	da/ne (1/0)
		4. Je li projekt produkt inicijative građana?	da/ne (1/0)
		5. Je li usvojeno mišljenje građana (>1)?	da/ne (1/0)
	PARTNERSTVO CILJ: jačanje partnerstva i suradnje	1. Jesu li u postupku formalno sudjelovali predstavnici sveučilišta?	da/ne (1/0)
		2. Jesu li u postupku formalno sudjelovali predstavnici istraživačkih institucija?	da/ne (1/0)
		3. Jesu li u postupku formalno sudjelovali predstavnici neprofitabilnih udruga?	da/ne (1/0)
		4. Je li u postupku ostvarena suradnja s drugim gradovima koji se suočavaju sa sličnim problemima?	da/ne (1/0)
		5. Je li u postupku ostvaren dijalog između stručnjaka i izabranih predstavnika zaduženih za različite sektorske politike – okoliš, stanovanje, promet, energetika, socijalni, kulturni i društveni razvoj?	da/ne (1/0)
	TRANSPARENTNOST, FLEKSIBILNOST I PRAĆENJE PROVEDBE CILJ: osiguravanje transparentnosti, fleksibilnosti i praćenje provedbe	1. Je li javno dostupna sva dokumentacija projekta?	da/ne (1/0)
		2. Je li javnost adekvatno i pravovremeno obaviještena o svim koracima i donesenim odlukama vezanim za projekt?	da/ne (1/0)
		3. Projekt nije namijenjen određenim interesnim skupinama?	da/ne (1/0)
		4. Je li jasno određen vremenski okvir realizacije projekta?	da/ne (1/0)
		5. Jesu li određene ugovorne kazne za kršenje rokova?	da/ne (1/0)
	MODEL FINANCIRANJA CILJ: definiranje modela financiranja	1. Je li javno dostupan plan financiranja projekta?	da/ne (1/0)
		2. Je li projekt financiran iz javnih prihoda lokalne samouprave?	da/ne (1/0)
		3. Je li projekt financiran iz EU fondova (manje od 50%)?	da/ne (1/0)
		4. Je li projekt privukao vanjska strana ulaganja (manje od 50%)?	da/ne (1/0)
		5. Jesu li u trenutku početka realizacije projekta dostupna sva financijska sredstva?	da/ne (1/0)
BROJ BODOVA:			_____

KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	PROJEKT BODOVANJE
KULTURA	KULTURNA BAŠTINA CILJ: konzervacija, restauracija, održavanje i valorizacija kulturne baštine	1. Uključuje li projekt direktno - provođenje postupka konzervacije i restauracije kulturne baštine poštujući energetska učinkovitost?	da/ne (1/0)
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj plana održavanja kulturne baštine?	da/ne (1/0)
		3. Uključuje li projekt direktno - dodatnu vrijednost (valorizaciju) kulturne baštine poštujući povijesni kontekst?	da/ne (1/0)
		4. Je li projekt dio postojeće kulturne strategije / politike grada?	da/ne (1/0)
		5. Uključuje li projekt direktno - povećanje broja zaposlenih u povijesnom centru grada?	da/ne (1/0)
	KULTURNA INFRASTRUKTURA CILJ: razvoj kulturne armature prostora	1. Uključuje li projekt direktno – interakciju sa lokalnim stanovništvom?	da/ne (1/0)
		2. Uključuje li projekt direktno - povećanje broja kulturnih sadržaja (kulturnih događaja)?	da/ne (1/0)
		3. Uključuje li projekt direktno - virtualnu promociju – web dostupnost?	da/ne (1/0)
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj programa odmora i umjetnosti?	da/ne (1/0)
		5. Uključuje li projekt direktno - razvoj kulturne infrastrukture (povećanje broja muzeja, galerija, arhiva, kina, kazališta, kulturnih centara, kulturnih četvrti, ...)?	da/ne (1/0)
	KULTURNE I KREATIVNE INDUSTRIJE CILJ: razvoj kulturnih i kreativnih industrija sinergijom kulture i obrazovanja	1. Utječe li projekt direktno - na poboljšanje inovativnog sustava obrazovanja koje ne uključuje samo formalno učenje već uključuje kulturne i kreativne aktivnosti?	da/ne (1/0)
		2. Uključuje li projekt direktno - razvoj vještina kroz međusektorsku suradnju akademske zajednice i kulturnih ustanova?	da/ne (1/0)
		3. Uključuje li projekt direktno - razvoj intelektualnih proizvoda (muzej – laboratorij, arhiva- laboratorij za istraživanje, kombinacija kulture i znanja)?	da/ne (1/0)
		4. Uključuje li projekt direktno - povećanje broja zaposlenih u kulturnom sektoru?	da/ne (1/0)
		5. Utječe li projekt direktno/indirektno – na razvoj kulturnih i kreativnih industrija?	da/ne (1/0)
	TURIZAM CILJ: razvoj kulturnog održivog turizma	1. Utječe li projekt direktno/indirektno – na povećanje broja turista?	da/ne (1/0)
		2. Uključuje li projekt direktno - podizanje svijesti turista oko kulturnog nasljeđa grada?	da/ne (1/0)
		3. Uključuje li projekt direktno - promicanje lokalnog identiteta i autentičnosti pri „brendiranju“ grada?	da/ne (1/0)
		4. Uključuje li projekt direktno - odgovorni turizam koji poštuje lokalni, kulturni i prirodni okoliš?	da/ne (1/0)
		5. Utječe li projekt direktno/indirektno – na postizanje suživota turista sa lokalnim stanovništvom i okolišem?	da/ne (1/0)
BROJ BODOVA: _____			

KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	PROJEKT BODOVANJE
OKOLIŠ	SVIJEST O OČUVANJU OKOLIŠA CILJ: podizanje svijesti građana	1. Utječe li projekt direktno/indirektno – na edukaciju školskih kadrova o očuvanju okoliša?	da/ne (1/0)
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na provođenje programa o očuvanju okoliša u obrazovnim ustanovama?	da/ne (1/0)
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - stvaranju novih radnih mjesta u sektoru zaštite okoliša?	da/ne (1/0)
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - informiranju i edukaciji građana o očuvanju okoliša (radionice, kampanje,...)?	da/ne (1/0)
		5. Je li projekt produkt politike o upravljanju okoliša?	da/ne (1/0)
	ENERGIJA CILJ: poticanje korištenja obnovljivih izvora energije i razvoja energetske učinkovitosti	1. Uključuje li projekt direktno - korištenje obnovljivih izvora energije?	da/ne (1/0)
		2. Uključuje li projekt direktno - elemente energetske učinkovitosti?	da/ne (1/0)
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj korištenja obnovljivih izvora energije?	da/ne (1/0)
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj energetske učinkovitosti?	da/ne (1/0)
		5. Uključuje li projekt direktno - smanjenje emisija CO2 u atmosferi poticanjem održive mobilnosti?	da/ne (1/0)
	OTPAD CILJ: poticanje reciklaže i gospodarenja otpadom	1. Uključuje li projekt direktno - organizirano odvojeno prikupljanje i recikliranje plastike, bio otpada, stakla i papira?	da/ne (1/0)
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na smanjenje građevinskog otpada?	da/ne (1/0)
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno – na smanjenje onečišćenja podzemnih voda i tla?	da/ne (1/0)
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno – na razvoj reciklažne infrastrukture (reciklažna dvorišta)?	da/ne (1/0)
		5. Je li projekt produkt politike gospodarenja otpadom?	da/ne (1/0)
	PRIRODNI RESURSI CILJ: zaštita, očuvanje i upravljanje prirodnim resursima	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na smanjenje potrošnje i onečišćenja vode ili na razvoj zaštite vodenih resursa na drugi način?	da/ne (1/0)
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na smanjenje svjetlosnog zagađenja?	da/ne (1/0)
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na smanjenje zvukovnog zagađenja?	da/ne (1/0)
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na zaštitu bio raznolikosti i ekosistema?	da/ne (1/0)
		5. Utječe li projekt direktno/indirektno – na poboljšanje kvalitete zraka?	da/ne (1/0)
BROJ BODOVA: _____			
UKUPAN BROJ BODOVA (zbroj bodova iz svih kategorija): _____			

3.2. PRIMJENA MODELA ODABIRA

3.2.1. KRITERIJI ZA ODABIR GRADOVA

Kao preduvjet za testiranje modela nameće se ispravan odabir gradova čiji će se razvojni projekti ispitivati kroz alat za mjerenje održivosti. Kako bi se omogućili što točniji i objektivniji rezultati, postavljeni su sljedeći kriteriji za odabir gradova:

1. srednje velik grad (broj stanovnika: 35 000 – 100 000)
2. središte širega funkcionalnog područja
3. najmanje jedno sveučilište.

Na temelju zadanih kriterija, kao i dostupnosti podataka, odabrani su sljedeći gradovi: Pula (Hrvatska), Siena (Italija), Toledo (Španjolska) i Krf (Grčka) (tablica 5).

Tablica 5. Sustavni prikaz kriterija koje su zadovoljili odabrani gradovi

PULA		HRVATSKA
1. BROJ STANOVNIKA		57.460 (2011.)
2. SREDIŠTE ŠIREG URBANOG PODRUČJA		Istarska županija
3. SVEUČILIŠTE		Sveučilište Jurja Dobrile
SIENA		ITALIJA
1. BROJ STANOVNIKA		54.646 (2012.)
2. SREDIŠTE ŠIREG URBANOG PODRUČJA		Regija Toscana; Pokrajina Siena
3. SVEUČILIŠTE		<i>UNIVERSITÀ DI SIENA – Palazzo del Rettorato</i>
TOLEDO		ŠPANJOLSKA
1. BROJ STANOVNIKA		54.646 (2012.)
2. SREDIŠTE ŠIREG URBANOG PODRUČJA		Autonomna zajednica Castilla La Mancha
3. SVEUČILIŠTE		<i>UNIVERSITY OF CASTILLA-LA MANCHA (UCLM)</i>
KRF		GRČKA
1. BROJ STANOVNIKA		39.487 (2001.)
2. SREDIŠTE ŠIREG URBANOG PODRUČJA		Otok Krf
3. SVEUČILIŠTE		Jonsko sveučilište

Izvor: <https://www.citypopulation.de/>

Tablica 6. Sustavni prikaz razvojnog konteksta odabranih gradova raspoređen je u 3 kategorije: osnovni demografski i gospodarski pokazatelji; prostorno-funkcionalna struktura grada i strateški razvojni okvir

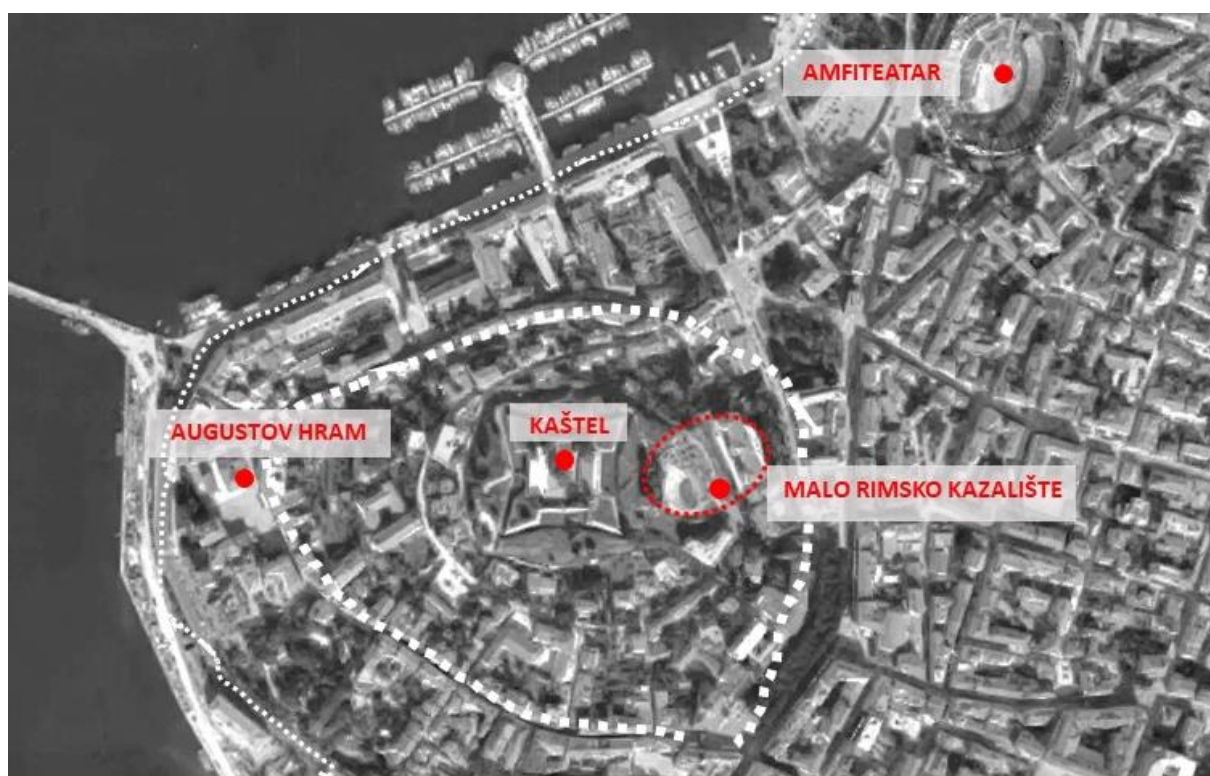
PULA / površina: 51,65 km ²	SIENA / površina: 118 km ²	TOLEDO/ površina:232 km ²	KRF/ površina: 41,9 km ²
OSNOVNI DEMOGRAFSKI I GOSPODARSKI POKAZATELJI			
BROJ STANOVNIKA: 57,460 km ²	BROJ STANOVNIKA: 54,646 km ²	BROJ STANOVNIKA: 83,108 km ²	BROJ STANOVNIKA: 39,674 km ²
GUSTOĆA STANOVNIKA: 1112 stan./km ²	GUSTOĆA STANOVNIKA: 463 stan./km ²	GUSTOĆA STANOVNIKA: 358 stan./km ²	GUSTOĆA STANOVNIKA: 947 stan./km ²
BDP (mil. euro): 3.235	BDP (mil. euro): 7.564,7	BDP (mil. euro): 11.753	BDP (mil. euro): 4.029
BDP po stanovniku (euro): 15,570	BDP po stanovniku (euro): 28,132	BDP po stanovniku (euro): 22,300	BDP po stanovniku (euro): 18,440
STOPA NEZAPOSLENOSTI (%): 4,9	STOPA NEZAPOSLENOSTI (%): 7	STOPA NEZAPOSLENOSTI (%): 16,2	STOPA NEZAPOSLENOSTI (%): 14,5
PROSTORNO - FUNKCIONALNA STRUKTURA GRADA			
Povijesni centar Pule – zaštićena urbanistička cjelina, obuhvaća centralni brežuljak Kaštel. Grad se transformirao zbog premještanja funkcija iz centra što je omogućilo razvoj i rast izvan povijesne jezgre, ponajviše na jugozapadnoj strani grada. Više novih perifernih naselja, većina neplanski. Pomorska luka – pristup s morske strane.	Srednjovjekovno povijesno središte Siene smješteno unutar drevnih zidina (7 km, 170 ha) je od 1995. godine uvršteno na Unesco-ov popis svjetske kulturne baštine. Grad je smješten na tri brežuljka povezana s tri velike ulice koje tvore oblik slova Y i sijeku se u dolini koja je postala Piazza del Campo. Izvan naselja formirao se niz novih naselja; nekoliko satelitskih četvrti.	Grad se nalazi s desne strane rijeke Tajo, na vrhu brda (100 m) iznad rijeke. Rijeka tvori meandar oko grada. Smješten oko 70 km jugozapadno od Madrida. Stari dio grada nalazi se na popisu Unesco-ove svjetske baštine. Širenje grada prema periferiji rezultiralo je rasipanjem grada s vrlo udaljenim četvrtima od centra grada. Promjena od zbijenog grada do raspršenog i fragmentiranog urbanog područja sa novim perifernim naseljima.	Povijesna jezgra grada, smještena između utvrda, kojom dominiraju uske nepravilne uličice. Stari grad Krf bio je smješten sav unutar utvrde, kasnije započelo nepravilno širenje prema zapadu. Sa sjeverne strane smještena pomorska luka, sa južne strane zračna luka. Povijesni dio grada, uvršten je u Unesco-ov popis svjetske baštine.
STRATEŠKI RAZVOJNI OKVIR			
Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (2017.); Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske i izmjene zakona (2014., 2017.) Županijska razvojna strategija Istarske županije do 2020. (2018.); Strategija razvoja urbanog područja Pula (2017.); Strategija razvoja grada Pule (2010.); Kulturna strategija grada Pule (2013.)	Regionalni zakon br. 5/95 Teritorijalni plan upravljanja regije Toskana br. 12/2000 Teritorijalni plan koordinacije provincije Siena br. 124/2011 Sporazum o planiranju Strukturalni plan	Strateški plan Toledo (2020.) Plan održive urbane mobilnosti iz Toleda (2012.) Plan pristupačnosti u starom gradu Toledu (2004.) Integralni općinski plan pristupačnosti u Toledu (2011.) UActive Action Plan Castilla-La Mancha (Toledo)	Zakon 4269/2014 Nacionalna strategija za održiv i pošten rast 2030., Grčka (2018.) Operativni program općine Krf i prekomorskih otoka 2020. – 2023. (2019.) Strateški i operativni plan resorne (regionalne) općine Krf 2008.-2020. (2009.)

Izvor: <https://www.citypopulation.de/>; <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>; <https://corfu.gr/>; <https://www.ine.es/dynt3/inebase/es/index.html?padre=517&dh=1>; <http://www.provincia.siena.it/servizi/pianificazione-territoriale-e-s-i-t/la-pianificazione-territoriale>; <https://www.dzs.hr/>; <https://www.comune.torrita.siena.it/>; <https://corfu.gr/>; <https://www.pula.hr/hr/>; <https://www.toledo.es/>.

3.2.2. RAZVOJNI PROJEKTI⁵³

MALO RIMSKO KAZALIŠTE – PULA

Malo rimsko kazalište u Puli od iznimne je povijesne, arhitektonske i kulturne važnosti. Do prije desetak godina upotrebljavalo se kao jedno od glavnih gradskih mjesta za održavanje kulturnih aktivnosti, ali se prestalo upotrebljavati zbog oštećenosti. Projektom se planira parcijalna obnova tribina nekadašnjeg kazališta kako bi se očuvala i revitalizirala iznimna lokacija kulturne baštine iz antičke povijesti Pule.

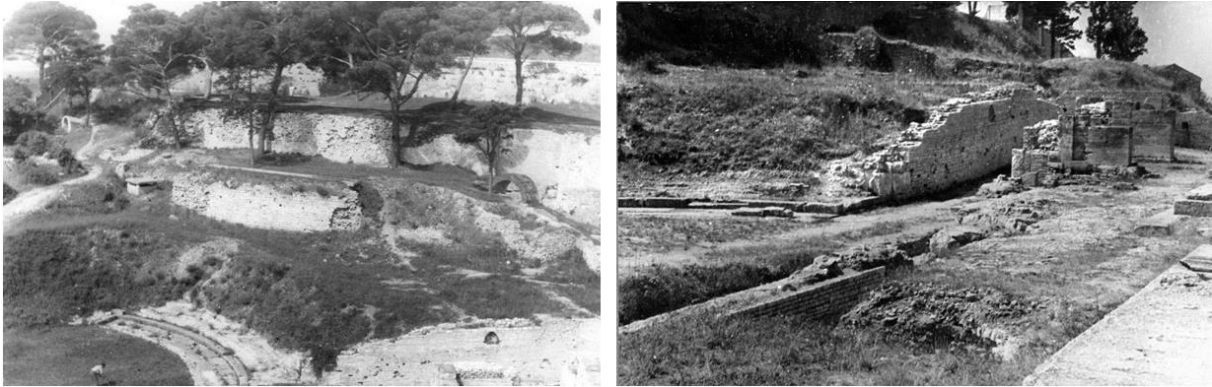

Slika 16. Shematski prikaz lokacije projekta Malo rimsko kazalište.

Glavni je cilj projekta *Konzervacija i rekonstrukcija Malog rimskog kazališta – Pula* konzervacija i rekonstrukcija vrijednoga antičkog nalazišta kulturne baštine, kao i stvaranje nove kulturne i turističke ponude za stanovnike, korisnike i posjetitelje. Malo rimsko kazalište upotrebljavat će se kao kulturno-povijesni spomenik koji će zaživjeti s novim kulturnim i zabavnim sadržajima (kulturne manifestacije, manji koncerti, kazališne predstave). Također, bit će domaćin međunarodnog festivala antičkog teatra *Drama Mediterana* (suradnja s

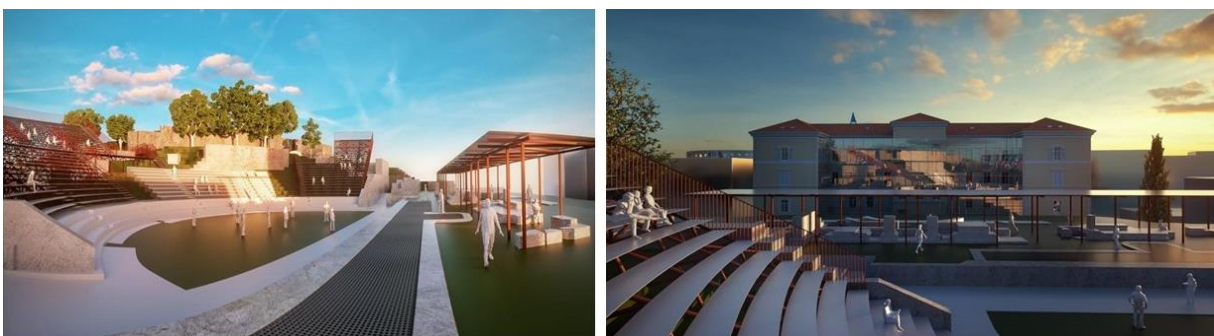
⁵³ Odabrani su projekti za koje se pretpostavlja da utječu na razvoj grada.

Istarskim narodnim kazalištem), programima Pulsakoga filmskog festivala, koncertima Visualia festivala, gladijatorskim borbama te suradnji s umjetničkim školama. Tako će Malo rimsko kazalište postati mjesto prožimanja spomeničke baštine, kulture i turizma.

Slika 17. Fotografije Malog rimskog kazališta prije obnove

Projektom rekonstrukcije kazališta obnovit će se tribine nekadašnjeg kazališta kako bi se mogle upotrebljavati za organizaciju priredbi, predstava i koncerata. Adaptirana i dograđena zgrada muzeja koja u sebi inkorporira staklenu fasadu s projektorom postaje novi stalni postav grada te se integrira s projektom Maloga rimskog kazališta. Zajedničkom baštinskom platformom temeljenom na nizu lokaliteta i spomenika kulture iz antičkih vremena povećava se prepoznatljivost i jedinstvenost Pule te kultura prožima živote svojih korisnika. Projektom se promiče jačanje svijesti o potrebi očuvanja lokalnog identiteta kroz tradiciju.

Slika 18. Fotografije Malog rimskog kazališta nakon obnove

Prema studiji izvodljivosti, predviđene aktivnosti u rekonstruiranom Malom rimskom kazalištu izravno će pridonositi povećanju broja posjetitelja (povećanje od 5000 posjetitelja), omogućit će izravno povećanje broja zaposlenih (pet novih radnih mjesta), a posredno i zapošljavanje u povezanim djelatnostima.

Nositelj je projekta Arheološki muzej Istra, a projekt se financira preko sredstva ITU mehanizma (ITU urbano područje Pule te je dodijeljeno 8.500.000,00 kn kao maksimalni iznos bespovratnih sredstva) i vlastitim sredstvima Arheološkog muzeja Istre i Turističke zajednice grada Pule.

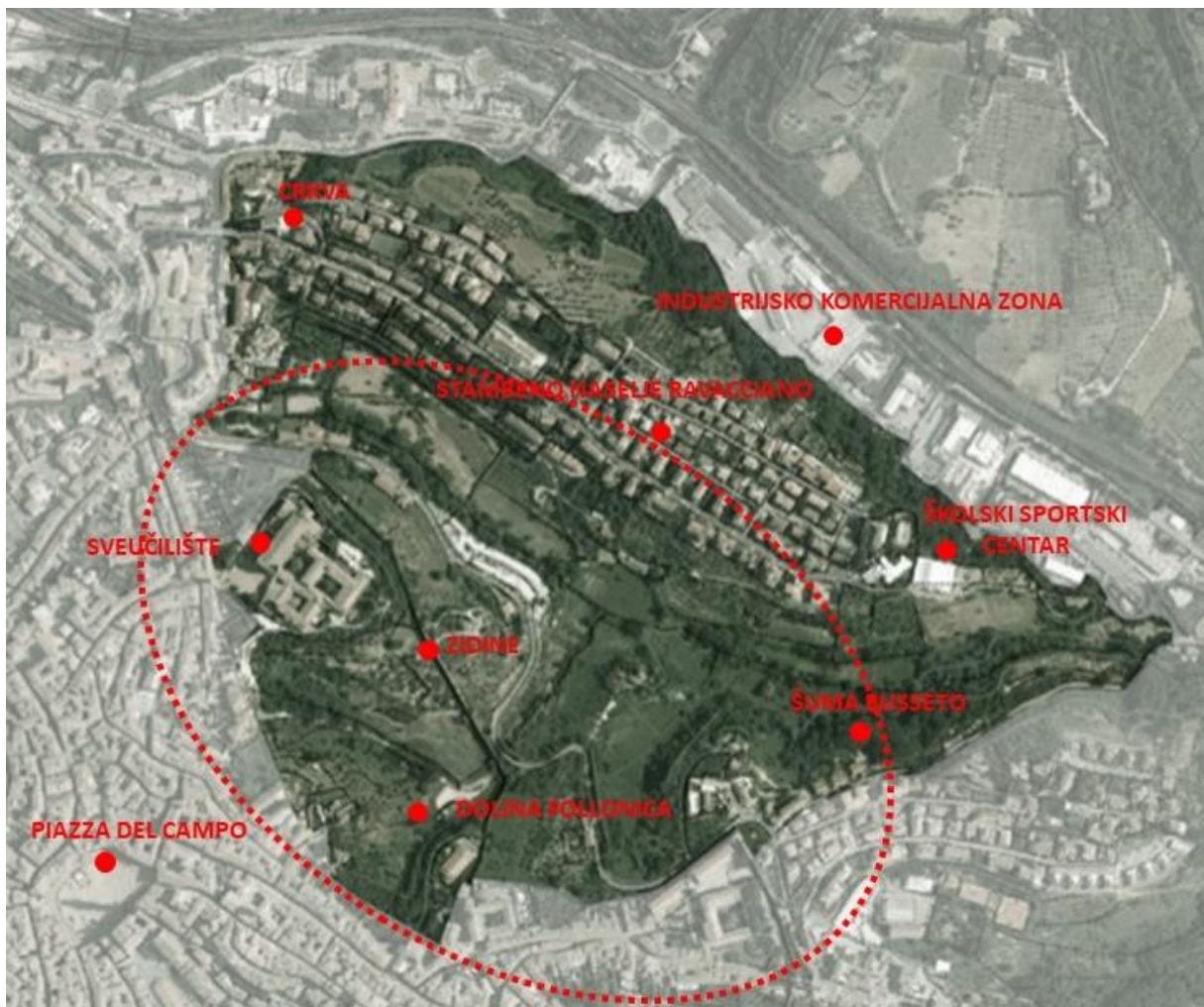
PARCO DELLE MURA (PARK ZIDINA) – SIENA

Projekt *Parco delle Mura* (Park zidina) predstavlja ekološku regeneraciju urbanih zelenih dolina Siene koje su većinom napuštene već gotovo pola stoljeća. Projekt *Parco delle Mura* dio je projekta *Parco del Buongoverno* (Poljoprivredni park dobre vlade) koji obuhvaća regeneraciju svih dolina (teško dostupna neobrađena zelena polja koja predstavljaju 40 % ukupnih zelenih površina grada) smještenih uz zidine povijesne jezgre grada. Instrumenti urbanističkog planiranja predviđali su jedinstveni projekt koji je, zasad, ostao na ograničenom području, projektu *Parco delle Mura da del Buongoverno* koji uključuje sve doline izvan i unutar zidina zbog povezivanja grada s predgrađima i komercijalno-industrijskom zonom. Jedinstveni projekt *Parco delle Mura* provodi se fazno, provedbenim koracima, slijedeći oporavak zidina, dolinu po dolinu, a kao „pilot-područje” određene su doline Follonice i Ravaccione.

Slika 19. Shematski prikaz lokacije i utjecaja projekta *Parco delle Mura* na okolni prostor

Na inicijativu grupe pojedinaca 2014. pokrenuta je suradnja s upravom koja je naknadno usvojila projekt, nakon raznih konferencija i nagrada koje je osvojio. Sporazum o suradnji potpisan je 2017., nakon čega započinje realizacija projekta. Regenerar_SI (naziv koji je partnerstvo dalo sebi i svojem projektu na dolini) počinje od „pilot-područja”, područja u kojem su započeti i financirani i radovi na sigurnosti zidova i „zeleni put”. Projekt se razvio s financijskog gledišta: dio se financira iz inicijative Bando Periferie, koju je 2016. pokrenula nacionalna vlada, a drugi dio od aktivnosti projekta Urbinat, program Horizont 2020, koji je osvojio grad s naglaskom na regeneraciji i integraciji uskraćenih socijalnih stanova. Glavni je cilj ovog projekta jačanje otpornosti zajednice čineći pristupačnim neiskorišteno zemljište i razvijajući lokalni ekosustav inovacija temeljen na rješenjima iz prirode.

Slika 20. Shematski prikaz zone obuhvata projekta *Parco delle Mura*

Projektom se žele ponovno stvoriti mjesta prepoznatljivog identiteta za kolektivno dobro te se nastoji zajednici vratiti zelene zidove, izvore i doline. Regeneracija zadovoljava potrebu za malom, ali jako željenom promjenom načina života stanovnika i domicilnog stanovništva, što je dobro izraženo u kampanji osluškivanja „Siena, to smo mi” (osnivači su kampanje Sveučilište i općina Siena, uz financiranje iz toskanske regije), gdje su građani odabrali realizaciju projekta *Parco delle Mura* prije završetka muzeja Santa Maria della Scala.

Biciklističko-pješački sustav (koji se u projektnim dokumentima često naziva „zeleni put”) stvara fizičku i tehnološku infrastrukturu koja međusobno povezuje doline i integrira sve njihove aktivnosti s velikim društvenim i kulturnim utjecajem. Osim „izvornoga” poljoprivrednog aspekta, razvit će se i drugi aspekti: društveni, sportski, kulturnih, obrazovni i turistički. Vanjski i unutarnji putovi omogućit će poboljšanje i promociju drevnih zidina, a građanima i turistima omogućit će se kontakt grada, zelenih dolina i predgrađa uz mogućnosti uživanja u neviđenim i izvanrednim visinskim pogledima.

Cilj projekta, sadržan u studiji izvodljivosti, jest poboljšanje i dostupnost područja *Parco delle Mura* sa zelenim dolinama, povijesno-arhitektonskim spomenicima, povrtnjacima, zidovima i vodenim putovima, kroz institucionalne aktivnosti studenata Sveučilišta i aktivno sudjelovanje građana. Promicanje pristupa i upotrebe zelenih površina grada znači stvaranje oaza regeneracije i istodobno reaktiviranje mjesta na kojima je moguće razviti modele socijalnih inovacija, ekološki održive produktivnosti i poduzetništva mladih temeljenih na kulturi. Unutar studija postoje brojni prijedlozi za aktivnosti: umjetničke rezidencije i kulturne razmjene nacionalnih i međunarodnih operatera, radionice i sastanci za promociju suvremene umjetnosti i arhitekture, dvojezične umjetničke radionice za škole i turistička iskustva usmjerena na mjesto.

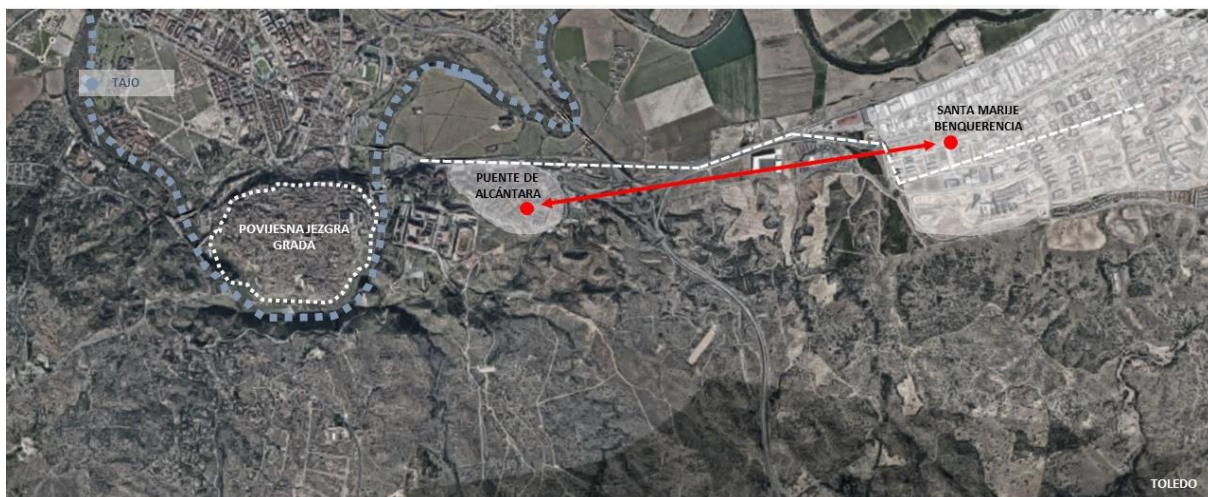
Urbane zelene doline imaju veliku važnost za grad Sienu: spremišta su povijesnog sjećanja, predstavljaju neobnovljivi resurs. U gradu budućnosti zelene doline poprimit će novu središnju ulogu: postat će mjesta na kojima će se iskušavati novi odnosi između grada i „sela”, koji mogu tim zelenim površinama, trenutačno nedovoljno iskorištenima, dati novu središnju ulogu u ekonomskom, proizvodnom, ekološkom, kulturnom i socijalnom smislu, korisnu za izgradnju modela održivog lokalnog razvoja i za širenje novih praksi za njihovu upotrebu i znanje. Multifunkcionalni poljoprivredni park složen je alat koji u sebe uključuje nova pravila za unaprjeđenje krajolika, ekologije, turizma i plodova koji može postati generator razvoja grada, kako s ekonomskog gledišta tako i za eksperimentiranje između javnih i privatnih djelatnosti.

Projekt predstavlja laboratorij novih oblika rada i sudjelovanja, odnosa između središta grada i okolnog prostora, svojevrsni pilot-projekt – „inkubator” novih integriranih ekonomija.

PROJEKT *GREENWAY* – TOLEDO

Projekt Greenway jest projekt izgradnje „zelenog puta” između naselja Puente de Alcántara i Santa María de Benquerencia u Toledu gdje se prenamjenom stare željezničke trase u „zelenu prometnicu” s pješačkom i biciklističkom infrastrukturom promiče aktivna i održiva mobilnost grada u cilju postizanja učinkovitog, sigurnog i zdravog prijevoza.

Santa María de Benquerencia najnaseljenije je naselje Toleda i nalazi se 6 km od centra grada. Budući da je pristup od naselja do grada jednostavan, većina stanovnika naselja upotrebljava automobil u dnevnim migracijama. Iako su unutar naselja izgrađene pješačke i biciklističke staze, izgradnja biciklističke i pješačke staze od naselja do središta grada predstavlja intervenciju usmjerenu ka aktivnom putovanju na posao, što je u konačnici dobra strategija promicanja kvalitete i načina života stanovnika naselja Santa María de Benquerencia.

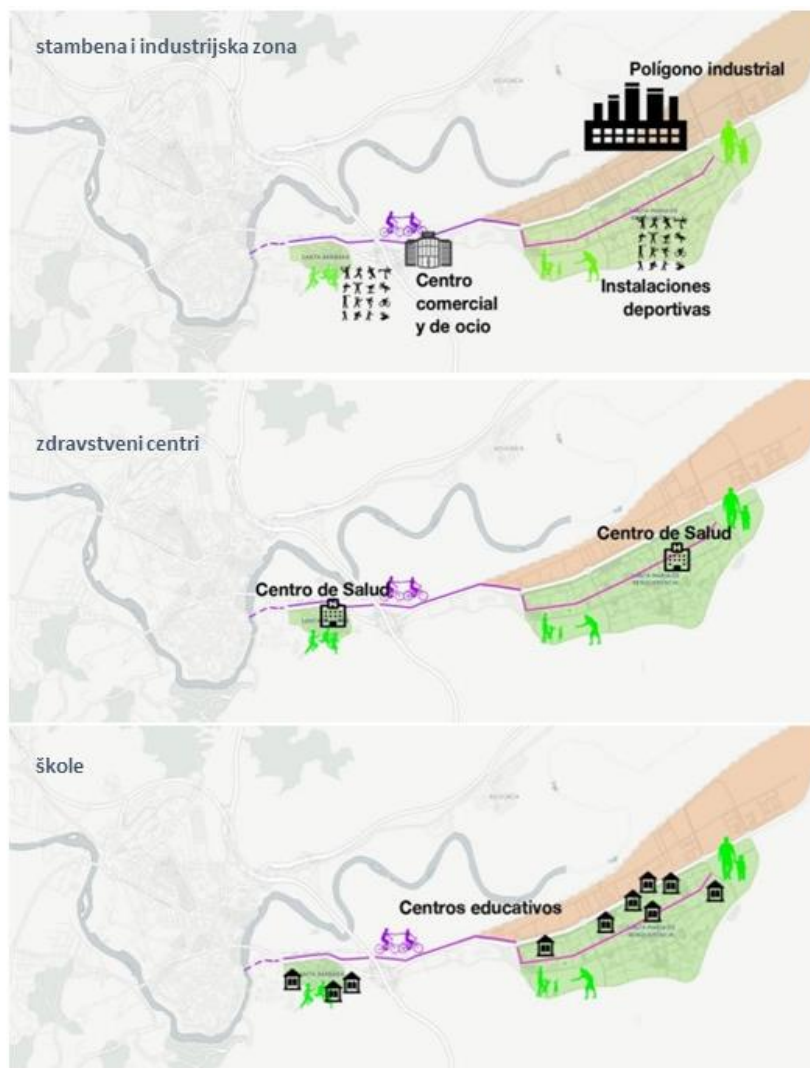

Slika 21. Shematski prikaz planirane „zelene prometnice“ između naselja Puente de Alcántara i naselja Santa Marije Benquerencia u Toledu

Santa María de Benquerencia podijeljena je na dva područja: stambeno i industrijsko. Budući da je industrijsko područje ono koje svojom namjenom podrazumijeva najviše motoriziranog prijevoza, intervencija aktivne mobilnosti planirana je baš u ovom naselju. U naselju se osim stambenog i industrijskog sadržaja nalaze: rekreacijski centri, domovi zdravlja, sportski objekti,

sportski klubovi te škole. Također, u blizini naselja smješteno je komercijalno-rekreacijsko područje Luz del Tajo, ujedno i najveće trgovačko središte u Toledu (42 000 m²), koje se upotrebljava za trgovačke prostore, restorane, kina, tržnice i zabavne centre.

Zbog velikoga raspoloživog urbanog prostora, većina subvencioniranih stanova u posljednjih nekoliko godina izgrađena je u naselju Santa María de Benquerencia, što je privuklo mlade obitelji, a rezultiralo je velikim brojem škola. U naselju živi 21 239 ljudi, što predstavlja 25 % ukupnog stanovništva Toleda. S obzirom na dob stanovništva, indeks starenja u naselju Santa María de Benquerencia jedan je od najnižih u gradu Toledu, s prosječnom dobi populacije od 41 godine i samo 9,5 % starijih ljudi (starijih od 65 godina).

Slika 22. Shematski prikaz prostorno – funkcionalne strukture naselja Santa Marije Benquerencia u Toledu

U izvješću *Monografía Comunitaria del barrio del Polígono – Toledo. Identidades y convivencia* (2016), koje je prethodilo intervenciji, istaknuto je da u naselju postoji snažan identitet susjedstva temeljenog na idejama sudjelovanja, kretanja, pristupačnosti, različitosti, otvorenosti i inovativnosti. Planirana intervencija okuplja sve elemente koji će poslužiti u budućem razvoju planova održive mobilnosti promičući suradnju različitih privatnih, društvenih, institucionalnih i javnih subjekata.

Intervencija je dio europskog projekta SPACe (engl. *Supporting Policy and Action for Active Environments*) u kojem kao partner sudjeluje autonomna zajednica Castilla-La Mancha. Projekt uključuje sveučilišta i javne uprave iz Ujedinjene Kraljevine, Grčke, Švicarske, Finske, Španjolske, Latvije, Italije i Rumunjske te nastoji integrirati ciljeve aktivne mobilnosti u javne politike cijele Europske unije. To je upravo jedan od glavnih ciljeva projekta – podijeliti trenutačne dobre prakse u primjeni i promicanju okruženja za aktivni urbanizam (UActive), kao i provesti nove akcije za povećanje razina tjelesne aktivnosti stanovništva kroz aktivnije sudjelovanje.

Podrška politici i djelovanju za aktivno okruženje (SPACe) bio je trogodišnji projekt koji je sufinanciran iz programa „Sport: Suradnička partnerstva” programa Erasmus+ (2015. – 2017.). Projekt je povezo 10 projektnih partnera iz osam različitih zemalja EU-a radi postizanja cilja razvoja održivoga aktivnog urbanog okruženja u gradovima i mjestima diljem EU-a.

PROJEKT SWAN – KRF

Projekt *Swan* jest projekt razvoja i implementacije održive infrastrukture hidroaviona u lukama i obalnim područjima kojim se podržava integriranje i međusobno povezivanje prekograničnog područja. Projektom se planira povećanje broja putnika izgradnjom miniterminala koji funkcioniraju kao miničvorišta za potrebe lokalnog prijevoza čime se omogućava izravan pristup središtu grada, gdje se luke najčešće nalaze. Izgradnjom hidropovršina morski putovi i terminali integriraju se s obalnim područjima namijenjenima turističkim sadržajima (područja opremljena za kupanje). Iako je infrastruktura prvenstveno projektirana za smještaj vozila, upotrebljava se i za niz drugih usluga nautičkog turizma (civilna zaštita, nadzor okoliša, spašavanje), kao i za informacijske i kulturne usluge putnicima, turistima i stanovnicima.

Slika 23. Shematski prikaz zone obuhvata projekta *Swan*

Slika 24. Shematski prikaz zone obuhvata projekta *Swan* u Krk

Projekt *Swan* dio je grčko-talijanskog programa Interreg VA – europskog programa teritorijalne suradnje čiji je cilj pomoć javnim institucijama i lokalnim dionicima pri razvijanju prekograničnih projekata i pilot-akcija za stvaranje novih politika, proizvoda i usluga koje će pridonijeti poboljšanju kvalitete građana. Program je financiran 85 % iz Europskog fonda za regionalni razvoj (ERDF) i 15 % sufinanciranjem od dvije zemlje članice, Grčke i Italije. Planirana infrastruktura sastoji se od osam vodenih aerodroma i miniterminala, i to: jednog u luci Krf, jednog u luci Paxos i tri na otocima Diapontia u Grčkoj te jednog u luci Taranto, jednog u luci Gallipoli i jednog u luci Nardo u Italiji.

Infrastruktura vodenih zračnih luka ekološki je prihvatljiva, s jednostavnim i uklonjivim pontonima, dok se operativno područje u vodenom području razvija uzimajući u obzir čimbenike koji utječu na smanjenje buke prilikom uzlijetanja i prilaza hidroaviona. Infrastruktura na kopnu uspostavljena je izgradnjom miniterminala kojima se omogućava pružanje dodatnih usluga putnicima, turistima i stanovnicima (informiranje i kulturni sadržaji).

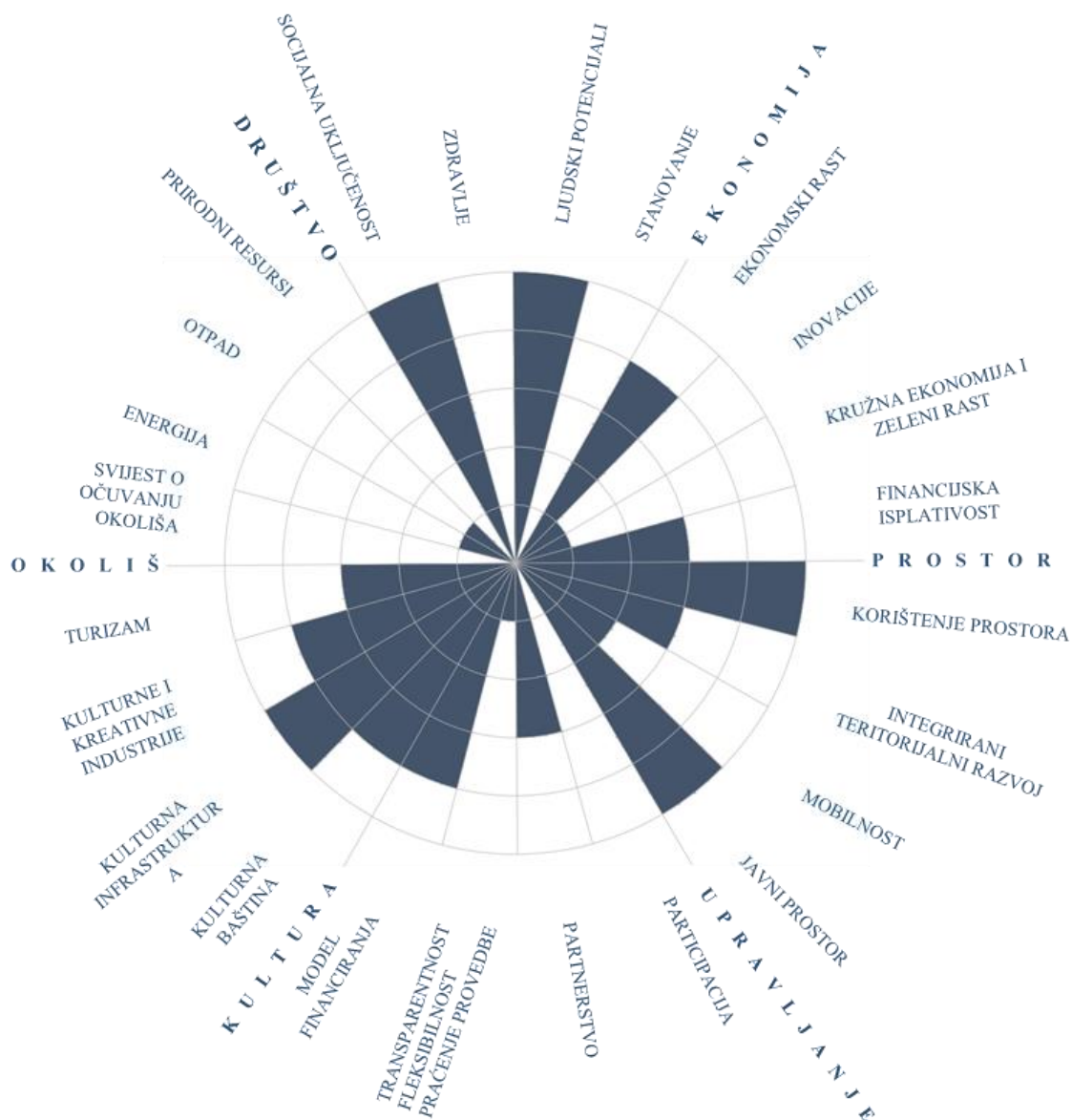
Slika 25. Fotografije hidroaviona i mini-terminala

Jasno razumijevanje potrebe za uspostavljanjem izravnih veza između luka Grčke i luka Italije stvorilo je sinergiju između lučkih kapetanija Krf i Taranto, kao vodećih luka projekta, što je rezultiralo infrastrukturom hidroaviona koja podržava multimodalnu integraciju⁵⁴ i međusobnu povezanost načina prijevoza. Upotrebom amfibijskih zrakoplova⁵⁵ uspostavlja se izravna veza s kopna na vodena područja, kao na primjer veza od luke do zračne luke ili od luke do luke ili od luke do drugih udaljenih ili turističkih područja, a sve u cilju povećavanja pomorskog prometa.

⁵⁴ Multimodalna integracija jest skup međusobno povezanih i međuučejajnih prometno-tehnoloških aktivnosti (procesa funkcija i poslova), direktnih i indirektnih sudionika, prometnih i drugih kadrova i tehničkih pomagala u njihovu radu i drugih elemenata u stalnom kretanju, mijenjanju i razvoju (Nikolić 2004).

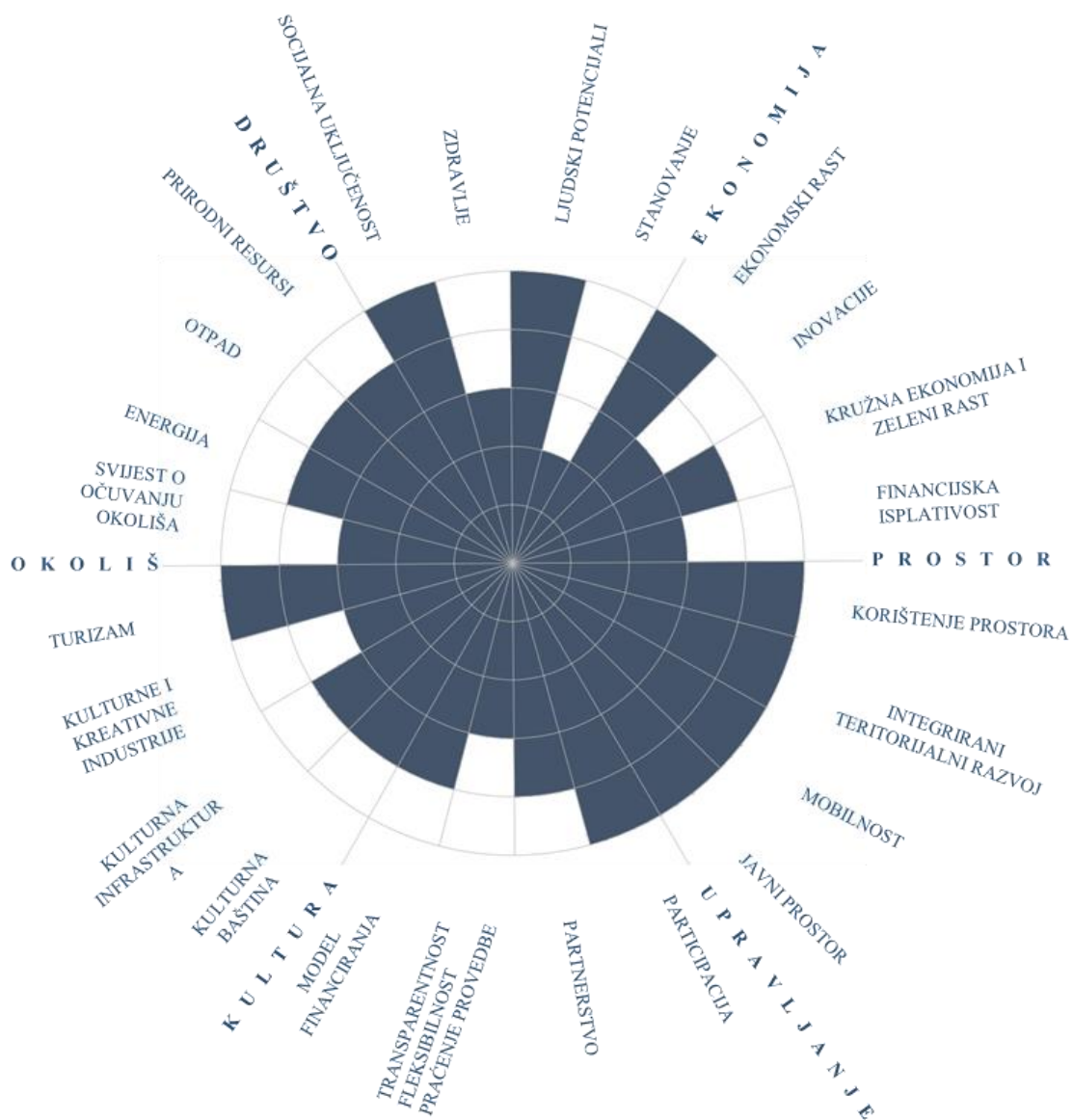
⁵⁵ Amfibijski zrakoplovi jesu zrakoplovi koji se mogu kretati po kopnenim i vodenim površinama.

3.2.3. PRIMJENA ALATA ZA MJERENJE ODRŽIVOSTI

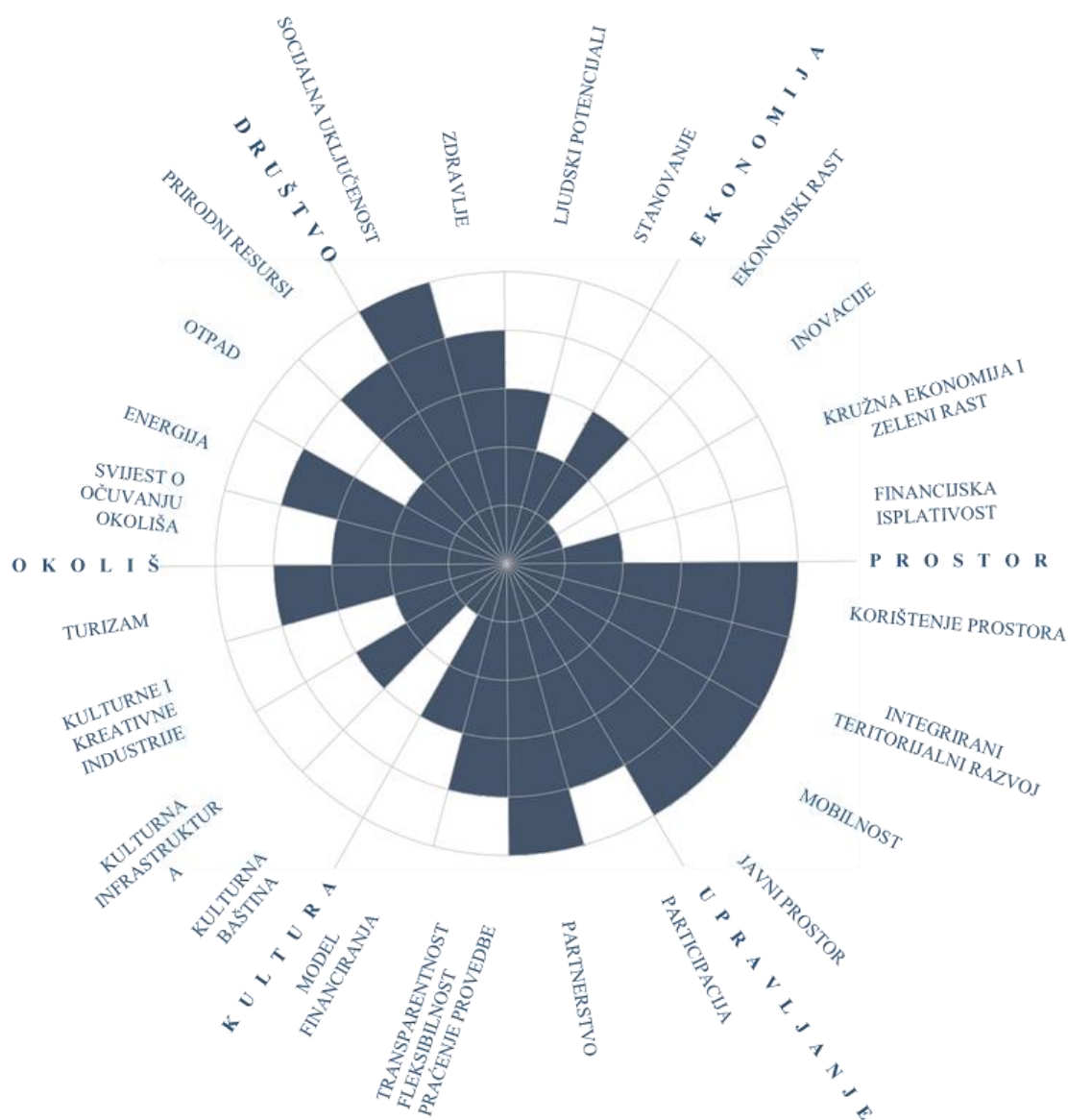
Slika 26. Shematski prikaz rezultata testiranja projekta Malo rimsko kazalište u Puli

Projekt je ostvario u kategoriji društvo 10 bodova; u kategoriji ekonomija 9 bodova; u kategoriji prostor 15 bodova; u kategoriji upravljanje 8 bodova; u kategoriji kultura 16 bodova i u kategoriji okoliš 2 boda. Ukupan zbroj bodova iznosi 60. Projekt je u 3 kategorije (ekonomija, upravljanje, okoliš) imao manje od 50% bodova te nije zadovoljio kriterije. Detaljnije obrađeni rezultati nalaze se u Prilogu 1.

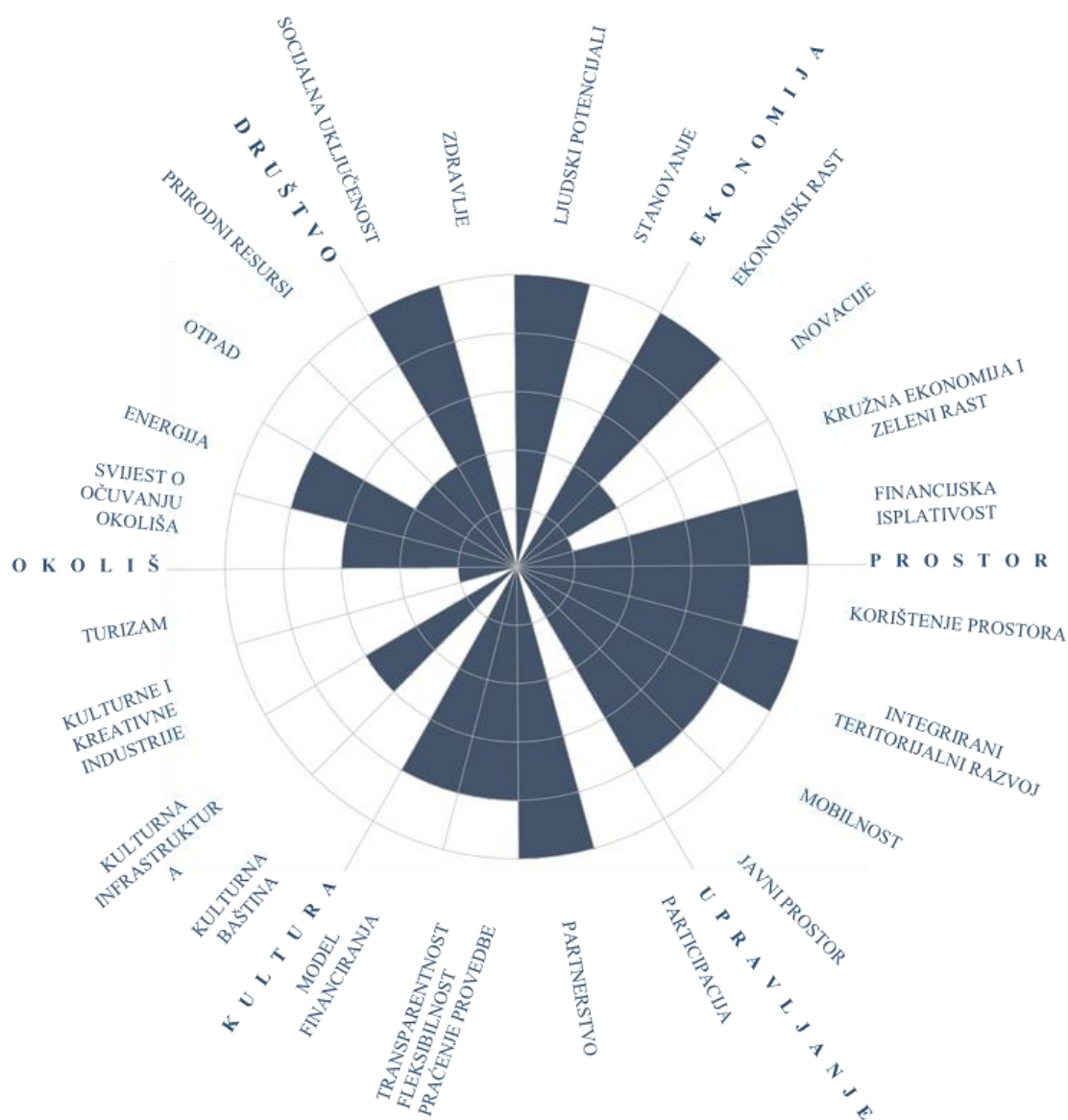
Slika 27. Shematski prikaz rezultata testiranja projekta *Parco delle Mura* u Sieni

Projekt je ostvario u kategoriji društvo 15 bodova; u kategoriji ekonomija 15 bodova; u kategoriji prostor 20 bodova; u kategoriji upravljanje 16 bodova; u kategoriji kultura 16 bodova i u kategoriji okoliš 15 bodova. Ukupan zbroj bodova iznosi 97. Projekt je zadovoljio sve kriterije. Detaljnije obrađeni rezultati nalaze se u Prilogu 2.

Slika 28. Shematski prikaz rezultata testiranja projekta *Greenway* u Toledu

Projekt je ostvario u kategoriji društvo 14 bodova; u kategoriji ekonomija 7 bodova; u kategoriji prostor 20 bodova; u kategoriji upravljanje 16 bodova; u kategoriji kultura 10 bodova i u kategoriji okoliš 13 bodova. Ukupan zbroj bodova iznosi 80. Projekt je u 1 kategoriji (ekonomija) imao manje od 50% bodova, ali više od 25% (7 bodova) te je sa ukupnim zbrojem zadovoljio kriterije. Detaljnije obrađeni rezultati nalaze se u Prilogu 3.

Slika 29. Shematski prikaz rezultata testiranja projekta *Swan* u Krfu

Projekt je ostvario u kategoriji društvo 10 bodova; u kategoriji ekonomija 13 bodova; u kategoriji prostor 17 bodova; u kategoriji upravljanje 13 bodova; u kategoriji kultura 4 boda i u kategoriji okoliš 11 bodova. Ukupan zbroj bodova iznosi 68. Projekt je u 1 kategoriji (kultura) imao manje od 50% bodova, ali više od 25% (4 boda) ali nije zadovoljio sa ukupnim zbrojem bodova. Detaljnije obrađeni rezultati nalaze se u Prilogu 4.

Kako bi se prikazala primjena alata, mjerila se održivost četiriju različitih projekata – projekta *Malo rimsko kazalište* u Puli, projekta *Parco delle Mura* u Sieni, projekta *Greenway* u Toledu i projekta *Swan* u Krfu.

Ispitivanjem projekata utvrđeno je da dva projekta nisu zadovoljila zadane kriterije, i to projekt *Malo rimsko kazalište* u Puli i projekt *Swan* u Krfu. Iako se oba projekta u stvarnosti smatraju razvojnim projektima, u skladu s postavljenim kriterijima ovog rada, navedena dva projekta nisu zadovoljila taj kriterij, odnosno u kontekstu ovog rada ne smatraju se razvojnim projektima. Također, u kontekstu ovog rada navedenim bi se projektima preporučila dorada i poboljšanje prema detaljno analiziranim rezultatima ispitivanja. Nakon toga se preporučuje ponavljanje mjerenja korigiranih projekata.

Projekt *Parco delle Mura* u Sieni i projekt *Greenway* u Toledu zadovoljili su zadane kriterije te se smatraju razvojnim projektima. Od dva navedena projekta najveći ukupni broj bodova je imao – projekt *Parco delle Mura* u Sieni te se preporučuje njegova provedba.

4. RASPRAVA I ZAKLJUČAK

Održivi urbani razvoj kompleksan je koncept koji sintetizira razvoj prostora i očuvanje prirode te podupire vitalnost grada kao složenog sustava s nužnim poboljšanjem kvalitete života svojih korisnika. Međutim, unatoč širini područja djelovanja, jednoznačno shvaćanje održivoga urbanog razvoja, kao ni unificiran način njegova postizanja nije jasno određen. Održivi gradovi predstavljaju mjesta koja zadovoljavaju raznolike potrebe postojećih i budućih korisnika, osjetljivi su na svoj okoliš, pridonose visokoj kvaliteti života, a pritom su sigurni i uključivi te nude jednake mogućnosti za sve.

Globalni trendovi brze urbanizacije proizveli su lokalnu hitnost održivog razvoja, pri čemu su nebrojene zemlje suočene s istim izazovom – kako kreirati i razviti održive urbane sustave koji osiguravaju zdravo, sigurno i pristupačno okruženje za svoje korisnike? Kao odgovor nameće se transformacija održivosti iz cilja u učinkovit strateški alat za dugoročni rast, što sugerira da je nužna promjena shvaćanja urbane održivosti kao procesa, umjesto cilja, te ga je potrebno implementirati u buduće modele planiranja kako bi se adekvatno odgovorilo na izazove s kojima se gradovi danas suočavaju. U tom slučaju razvoj postaje održiv kao koherentna posljedica strategije, prilagodljiv nepredviđenim situacijama. Također, razvoj postaje održiv uravnoteženo rješavajući sve probleme, preklapajući dinamiku različitih aspekata (društvenog, ekonomskog i okolišnog), a sve kako bi se donijele konstruktivne i decidirane odluke i politike.

Kako bi se olakšalo bolje razumijevanje trenutnog stanja ili priželjkivanih promjena urbanih područja, razvijeni su različiti skupovi okvira i alata za procjenu. Pritom se upotrebljava širok raspon pokazatelja urbane održivosti koji se razlikuje ovisno o posebnim potrebama i ciljevima različitih gradova. Iako još uvijek ne postoje relevantni standardi ili univerzalne metode za odabir pokazatelja održivosti, adekvatan odabir pokazatelja urbane održivosti preduvjet je za postizanje konzistentnih rezultata.

Kao odgovor na navedenu situaciju, u radu je predložena primjena modela odabira kao operativnog koncepta u procesu planiranja razvoja određenoga urbanog područja. U fokusu je modela odabira sustavno identificiranje razvojnih projekata koji će imati najveći učinak na široki krug korisnika. Model odabira, osim što omogućava stručno donošenje odluka u procesu planiranja, omogućava objektivnu evaluaciju napretka te osigurava praktične smjernice gradovima za postizanje održivog razvoja. Preduvjet za primjenu modela odabira jest postojeća razvojna dokumentacija (strategija) koja se korigira nakon primjene modela odabira u skladu s informacijama iz dinamične baze podataka. Budući da se projekti prate tijekom cijeloga

životnog ciklusa (odabir, provedba, posljedice) te se mogu ispitivati u svakoj fazi, novonastala baza podataka u kojoj se pohranjuju svi rezultati predstavlja bitnu polazišnu točku budućeg planiranja.

Kako bi se odredili razvojni projekti i modificirali kao odgovori na različite potrebe urbanog područja, osmišljen je alat za mjerenje održivosti čija je struktura rezultat opsežne analize 15 međunarodnih okvira i alata, 17 ciljeva održivog razvoja (SDG-ova) i 169 detaljnih podciljeva Agende 2030. Alat je strukturiran metodom modeliranja i metodom klasifikacije kroz šest kategorija, kroz 24 pokazatelja s 24 cilja i kroz 120 mjera, kao i njihovim međusobnim odnosima (utjecaj). Kategorije alata uključuju: društvo, ekonomiju, prostor, upravljanje, kulturu i okoliš. Pokazatelji alata predstavljaju skup kolektivnih potreba i očekivanja koji omogućuje pravodobne informacije te brzo otkrivanje problema. Mjere alata osiguravaju procjenu projekata, kao i njihovu međusobnu usporedbu i odabir. Važno je istaknuti da je alat fleksibilan te ostavlja mogućnost prilagodbe potrebama određenog prostora koje se mogu konfigurirati s vremenom nakon empirijskih promatranja (pokušaji i pogreške). Uzimajući u obzir fluidnu prirodu urbane održivosti, okvir precizno utvrđenih i usklađenih pokazatelja jedini je način da održivost postane opipljiva.

Modelom odabira prikazan je način korištenja koncepta održivog razvoja kroz mjerenje održivosti razvojnih projekata. Zaključeno je da se razvojni projekti mogu smatrati adekvatnim alatom pri rješavanju izazova urbane sredine jer njihov ispravan odabir direktno utječe na kvalitetu života te pridonosi sustavnom i održivom urbanom razvoju. Također je zaključeno da se koncept održivog razvoja, zbog sveobuhvatnog pogleda na urbanu sredinu, treba promatrati kao osnovni model za postizanje održivog razvoja grada.

Model odabira razvojnih projekata kroz pokazatelje održivog razvoja osmišljen je kao podrška gradovima za sustavno promišljanje svih aspekata održivog razvoja kroz postupak procjene i poboljšanja projekta. Usredotočen je na identificiranje projekata s najvećim razvojnim potencijalima, kao i na identificiranje neodrživih razvojnih napora. Tako gradovima predstavlja potporu u sistematičnom načinu razmišljanja pri rješavanju složenosti problema, kao i u strukturiranom i opravdanom donošenju odluka budućeg planiranja razvoja.

POPIS SLIKA

Slika 1. Shematski prikaz procesa strateškog planiranja.....	10
Slika 2. Shematski prikaz provođenja operativnih i provedbenih aktivnosti u procesu strateškog razvojnog planiranja	25
Slika 3. Shematski prikaz procesa strateškog razvojnog planiranja	27
Slika 4. Shematski prikaz procesa strateškog razvojnog planiranja s modelom odabira.....	28
Slika 5. Shematski prikaz procesa modela odabira	29
Slika 6. Shematski prikaz alata za mjerenje održivosti razvojnih projekata	31
Slika 7. Shematski prikaz okvira alata za mjerenje održivosti.....	33
Slika 8. Shematski prikaz kategorija koje čine strukturu alata za mjerenje održivosti.....	34
Slika 9. Shematski prikaz kategorije društvo sa pokazateljima održivog razvoja	35
Slika 10. Shematski prikaz kategorije ekonomija sa pokazateljima održivog razvoja	36
Slika 11. Shematski prikaz kategorije prostor sa pokazateljima održivog razvoja	38
Slika 12. Shematski prikaz kategorije upravljanje sa pokazateljima održivog razvoja	39
Slika 13. Shematski prikaz kategorije upravljanje sa pokazateljima održivog razvoja	40
Slika 14. Shematski prikaz kategorije okoliš sa pokazateljima održivog razvoja.....	42
Slika 15. Shematski prikaz načina bodovanja u alatu za mjerenje održivosti.....	45
Slika 16. Shematski prikaz lokacije projekta Malo rimsko kazalište.....	55
Slika 17. Fotografije Malog rimskog kazališta prije obnove.	56
Slika 18. Fotografije Malog rimskog kazališta nakon obnove.	56
Slika 19. Shematski prikaz lokacije i utjecaja projekta <i>Parco delle Mura</i> na okolni prostor .	57
Slika 20. Shematski prikaz zone obuhvata projekta <i>Parco delle Mura</i>	58
Slika 21. Shematski prikaz planirane „zelene prometnice“ između naselja Puente de Alcántara i naselja Santa Marije Benquerencia u Toledu	60
Slika 22. Shematski prikaz prostorno – funkcionalne strukture Toleda	61
Slika 23. Shematski prikaz zone obuhvata projekta <i>SWAN</i>	63
Slika 24. Shematski prikaz zone obuhvata projekta <i>SWAN</i> u Krfu	63
Slika 25. Fotografije hidroaviona i mini-terminala.	64
Slika 26. Shematski prikaz rezultata testiranja projekta Malo rimsko kazalište u Puli.....	65
Slika 27. Shematski prikaz rezultata testiranja projekta <i>Parco delle Mura</i> u Sieni.....	66
Slika 28. Shematski prikaz rezultata testiranja projekta <i>Greenway</i> u Toledu.....	67
Slika 29. Shematski prikaz rezultata testiranja projekta <i>Swan</i> u Krfu.	68

POPIS TABLICA

Tablica 1. Sustavni pregled pojmova.	17
Tablica 2. Sustavni pregled alata za mjerenje pokazatelja održivosti.....	18
Tablica 3. Sustavni prikaz međusobnog utjecaja između različitih kategorija unutar strukture alata za mjerenje održivosti.....	44
Tablica 4. Sustavni prikaz kategorija, pokazatelja, ciljeva, mjera i načina bodovanja	46
Tablica 5. Sustavni prikaz kriterija koje su zadovoljili odabrani gradovi.....	53
Tablica 6. Sustavni prikaz razvojnog konteksta odabranih gradova	54

POPIS LITERATURE I IZVORA

1. (NRC) National Research Council (2010.), *Pathways to Urban Sustainability: Research and Development on Urban Systems: Summary of a Workshop*, <https://www.sanmarcostx.gov/DocumentCenter/View/2791/Pathways-to-Urban-Sustainability-PDF> [16.10.2021.]
2. Albrechts, L. (2004.), *Strategic (spatial) planning reexamined*, *Environment and Planning B: Planning and Design*, 31, 743-758, file:///C:/Users/korisnik/Downloads/b3065.pdf. [16.10.2021.]
3. Albrechts, L.; Balducci A. (2013.), *Practicing Strategic Planning: In search of Critical Features to Explain the Strategic Character of Plans*, *disP – The Planning Review* 194 (3), 16-27, file:///C:/Users/korisnik/Downloads/02513625.2013.859001.pdf [16.10.2021.]
4. Albrechts, L.; Balducci A. (2013.), *Practicing Strategic Planning: In search of Critical Features to Explain the Strategic Character of Plans*, *disP – The Planning Review* 194 (3), 16-27, file:///C:/Users/korisnik/Downloads/02513625.2013.859001.pdf [16.10.2021.]
5. BREEAM Communities International, https://www.breeam.com/communitiesmanual/content/resources/otherformats/output/10_pdf/20_a4_pdf_screen/sd202_breeam_communities_1.2_screen.pdf; <https://www.breeam.com/discover/technical-standards/communities/> [16.10.2021.]
6. Burkey, S. (1993.), *People first: a guide to self – reliant participatory rural development*, https://www.academia.edu/35171867/_People_First_A_Guide_to_Self-Reliant_Participatory_Rural [16.10.2021.]
7. Carrière, J.-P., Demazière, C. (2002.), *Urban Planning and Flagship Development Projects: Lessons from EXPO 98*, Lisbon, *Planning Practice & Research* 17, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02697450220125096> [16.10.2021.]
8. Carta, M. (2002.), *L'armatura culturale del territorio. Il patrimonio culturale come matrice di identità e strumento di sviluppo*, https://www.academia.edu/1874287/Larmatura_culturale_del_territorio_il_patrimonio_culturale_come_matrice_di_identit%C3%A0_e_strumento_di_sviluppo [16.10.2021.]
9. Castilla La Mancha, <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regional-innovation-monitor/base-profile/castilla-la-mancha> [16.10.2021.]
10. Catilla – La Mancha, Co-founded by the Erasmus + Programme of the European Union, SPAcE – Supporting Policy and Action for Active Environments , UActive Action Plan Castilla-La Mancha (Toledo), <https://activeenvironments.eu/media/uactive-action-plan-castilla-la-mancha-toledo-spain.pdf> [16.10.2021.]

11. Centre of Regional Science (2007.), *Smart cities: Ranking of European medium-sized cities*, http://www.smart-cities.eu/download/smart_cities_final_report.pdf [16.10.2021.]
12. China Urban Sustainability Indeks, <https://urbanchinainitiative.typepad.com/files/usi.pdf> [16.10.2021.]
13. CIRAP, Centro interuniversitario ricerca amministrazioni pubbliche (2013.), *Parco del Buongoverno, Rivitalizzazione delle „Valli Verdi“*, https://www.rigenerarsi.eu/wp/wp-content/uploads/2019/03/atti_convegno21032013.pdf [16.10.2021.]
14. City Blueprints, <https://www.watershare.eu/tool/city-blueprint/>; <https://www.kwrwater.nl/en/tools-producten/city-blueprint/> [16.10.2021.]
15. CITYkeys, <http://www.citykeys-project.eu/>; <https://cordis.europa.eu/project/id/646440>; <https://nws.euocities.eu/MediaShell/media/CITYkeyslistofcityindicators.pdf>; <https://nws.euocities.eu/MediaShell/media/CITYkeyslistofprojectindicators.pdf>; <https://nws.euocities.eu/MediaShell/media/CITYkeystheindicators.pdf> [16.10.2021.]
16. Clark, G. (2013.), *The Future of Cities: The role of strategic planning*, *Future Studies Research Journal* 5, 3-32, file:///C:/Users/korisnik/Downloads/THE_FUTURE_OF_CITIES_THE_ROLE_OF_STRATEGIC_PLANNING.pdf [16.10.2021.]
17. Coelho de Freitas, J. P. T. (2018.), *Strategic Planning in Europe: Connecting Cities, Migrants and Migration, Policy Report*, https://i.unu.edu/media/gcm.unu.edu/publication/4394/Final_Joao_Freitas_Policy-Report.pdf [16.10.2021.]
18. Co-founded by the Erasmus + Programme of the European Union, SPAcE – Supporting Policy and Action for Active Environments, Measuring the value of an Urban Active Environment, using WHO Health Economic Assessment Tool (HEAT), <https://activeenvironments.eu/media/SPAcE-Output-3-Measuring-the-Value-of-an-Urban-Active-Environment-using-HEAT.pdf> [16.10.2021.]
19. Co-founded by the Erasmus + Programme of the European Union, SPAcE – Supporting Policy and Action for Active Environments, Cómo crear un Plan de Acción para un Entorno de Urbanismo Activo (UActive, Urban Active Environment), <https://activeenvironments.eu/media/space-how-to-create-a-UActive-plan-es.pdf> [16.10.2021.]
20. Co-founded by the Erasmus + Programme of the European Union, SPAcE – Supporting Policy and Action for Active Environments, Environments for Physical Activity in Europe a review of evidence and examples of practice, <https://activeenvironments.eu/media/space-review-evidence-examples-practice.pdf> [16.10.2021.]

21. Comune di Siena (2014.), *COR MAGIS – Recupero valorizzazione delle Mura di Siena, Parco delle Mura – Approvazione progetto preliminare*, https://www.rigenerarsi.eu/wp/wp-content/uploads/2019/03/dlg_00501_30-12-2014.pdf [16.10.2021.]
22. Comune di Siena (2014.), *Historic centre of Siena, Unesco World Heritage Site, The Management Plan 2015-2018*, <https://whc.unesco.org/en/list/717/documents/> [16.10.2021.]
23. Comune di Siena (2014.), *Regolamento sulla collaborazione tra cittadini e Amministrazione Comunale per la cura e la rigenerazione dei beni comuni urbani – Approvazione, Il consiglio comunale*
24. DGNB Certification System, <https://www.dgnb.de/en/system/index.php>; <https://static.dgnb.de/fileadmin/dgnb-system/downloads/criteria/DGNB-System-2018-EN.pdf> [16.10.2021.]
25. EEA Urban Metabolism Framework, <https://ideas.climatecon.tuberlin.de/documents/wpaper/CLIMATECON-2011-01.pdf> [16.10.2021.]
26. Elmarkt d.o.o. (2019.), *Studija izvodljivosti br. SI 03/2019 – Konzervacija i rekonstrukcija Malog rimskog kazališta – Pula*
27. Environmental Protection Agency (2007.), *Annual Report*, https://parliament.gov.gy/documents/reports/1099-epa_annual_report_2007.pdf [16.10.2021.]
28. European Commission (2019.), *Urban agenda for the EU: Multi-level governance in action, Regional and Urban policy*, https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/brochure/urban_agenda_eu_en.pdf [16.10.2021.]
29. European Environment Agency (2003.), *European Indicators Typology and use in reporting*, file:///C:/Users/korisnik/Downloads/Environmental_Indicators_Typology_and_Use_in_Rep.pdf [16.10.2021.]
30. European Green City Index, <https://assets.new.siemens.com/siemens/assets/api/uuid:fddc99e7-5907-49aa-92c4-610c0801659e/european-green-city-index.pdf> [16.10.2021.]
31. European Green City Tool, <https://webgate.ec.europa.eu/greencitytool/home/> [16.10.2021.]
32. European Regional Development Fund, Interreg Greece-Italy – Swan (2017.), *SWAN „Enhancing regional transportation through Sustainable Water Aerodrome Network“*
33. Eurostat (2019.), *Sustainable development in the European Union: Monitoring report on progress towards the SDG s in an EU context*, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-books/-/ks-03-21-096> [16.10.2021.]

34. General Assembly (2012.), *Resolution adopted by the General Assembly on 27 July 2012*, https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/66/288&Lang=E [16.10.2021.]
35. Given, M.L. (2008.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods volumes 1&2*, Sage Publications, London, <https://www.alnap.org/system/files/content/resource/files/main/qualitative-method-sage-ency.pdf> [16.10.2021.]
36. Global City Indicators Program, https://www.euems.com/event_images/Downloads/The%20World%20Bank.pdf [16.10.2021.]
37. Gobierno de España, *Estrategia de Desarrollo Sostenible 2030*, https://www.agenda2030.gob.es/recursos/docs/Directrices_EDS.pdf [16.10.2021.]
38. Grad Pula (2010.), *Strategija razvoja Grada Pule*, https://www.pula.hr/site_media/media/typo3/fileadmin/sadrzaji/dokumenti/iva_ivancic/STRATEGIJA_RAZVOJA_GRADA_PULE_19_01_2011.pdf [16.10.2021.]
39. Grad Pula (2013.), *Kulturna strategija Grada Pule 2014.-2020.*, https://www.pula.hr/site_media/media/typo3/uploads/media/Kulturna_strategija.pdf [16.10.2021.]
40. Grad Pula (2017.), *Strategija razvoja urbanog područja Pula*, https://www.pula.hr/site_media/media/filer_public/d2/a0/d2a02f95-7b02-4bcd-9df376401c4847bd/strategija_razvoja_urbanog_podrucja_pula.pdf [16.10.2021.]
41. Hall, P. (1993.), *Urban Studies: Forces Shaping Urban Europe*, <https://www.jstor.org/stable/43195979> [16.10.2021.]
42. International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN) (1980.), *World Conservation strategy: Living resource Conservation for Sustainable Development*, <https://portals.iucn.org/library/efiles/documents/wca-004.pdf> [16.10.2021.]
43. Interreg Adrion, *The Action plan*, <https://interpass.adrioninterreg.eu/wp-content/uploads/2020/12/T2.1-Action-Plan-for-demonstrative-action-CORFU.pdf> [16.10.2021.]
44. Interreg Greece-Italy (2014.), *Operational Programme Greece-Italy (GR-IT) 2014-2020*, <https://greece-italy.eu/wp-content/uploads/2017/10/Strategic-Environmental-Assessment-2014-2020.pdf> [16.10.2021.]
45. Interreg Greece-Italy (2016.), *Cooperation Programme Interreg V-A „Greece-Italy 2014-2020“ – Communication Strategy*, <https://greece-italy.eu/wp-content/uploads/2017/10/Communication-Strategy.pdf> [16.10.2021.]
46. Interreg Greece-Italy (2021.), *Programme and Project Manual*, <https://greece-italy.eu/wp-content/uploads/2021/03/Programme-and-project-manual.pdf> [16.10.2021.]

47. Istarska županija (2018.), *Županijska razvojna strategija Istarske županije 2020*, Dostupno na: https://www.istraistria.hr/fileadmin/dokumenti/gospodarstvo/2018/180411_ZRS_IZ_2020.pdf [16.10.2021.]
48. James, P.; Steger, M.; Scerri, A.; Magee, L. (2015.), *Urban Sustainability in Theory and Practice: Circles of Sustainability*, <https://www.circlesofsustainability.org/wp-content/uploads/2014/10/Ch-08-Circles-Questionnaire-2015.pdf> [16.10.2021.]
49. Juras, Anić, I. (2012.), *Urbana politika kao dio regionalne politike u EU i Hrvatskoj*, HKJU-CCPA 12 (2), 463-488, file:///C:/Users/korisnik/Downloads/007_Anic%20(1).pdf [16.10.2021.]
50. Krf, <https://corfu.gr/> [16.10.2021.]
51. Kroll, C.; Warchold, A.; Pradhan, P. (2019.), *Sustainable Development Goals (SDGs): Are we successful in turning trade-offs into synergies?*, Palgrave Communications, <https://www.nature.com/articles/s41599-019-0335-5> [16.10.2021.]
52. Kuyper, W., J.; Linnér, B.; Schroeder, H. (2018.), *Non-state actors in hybrid global climate governance: justice, legitimacy, and effectiveness in a Post-Paris era*, *Wires Clim Change*, <https://wires.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/wcc.497> [16.10.2021.]
53. LEED-ND, LEED For Neighbourhood Development, <https://www.usgbc.org/leed/rating-systems/neighborhood-development>; https://www.nrdc.org/sites/default/files/citizens_guide_LEED-ND.pdf [16.10.2021.]
54. Lynch, K. (1960.), *Slika jednog grada*, <https://www.scribd.com/document/453716741/Kevin-Lynch-Slika-jednog-grada-pdf> [16.10.2021.]
55. Nikolić, G. (2004.), *Multimodalni transport*, <https://www.bib.irb.hr/156690> [16.10.2021.]
56. Nilsson, M.; Chisholm, E.; Griggs, D.; Howden-Chapman, P.; McCollum, D.; Messerli, P.; Neumann, B.; Stevance, A.; Visbeck, M.; Stafford-Smith, M. (2018.), *Mapping interactions between the sustainable development goals: lessons learned and ways forward*, *Sustainability Science*, file:///C:/Users/korisnik/Downloads/Mapping_interactions_between_the_sustainable_devel.pdf [16.10.2021.]
57. Parco delle Mura, <http://www.lemuradisiena.it/i-nostri-progetti/> [16.10.2021.]
58. Passet, R. (1979.), *L'Économique et le vivant*, <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k3327871v/f19.item.texteImage> [16.10.2021.]
59. Prijavni obrazac KK.06.1.1.05.0003 (2020.), *Konzervacija i rekonstrukcija Malog rimskog kazališta – Pula*

60. Provincia di Siena (2010.), *Piano territoriale di coordinamento della Provincia di Siena*, http://www.provincia.siena.it/images/Ravenni/assetto_territorio/ptcp.pdf [16.10.2021.]
61. Pula, <https://www.pula.hr/hr/> [16.10.2021.]
62. RFSC Reference Framework for Sustainable Cities, <http://rfsc.eu/>; <http://rfsc.eu/wp-content/uploads/2016/03/30-objectives-1.pdf> [16.10.2021.]
63. Sánchez-Moral, S., Méndez, R., Prada-Trigo, J., 2015: Resurgent Cities: Local Strategies and Institutional Networks to Counteract Shrinkage in Avilés, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09654313.2013.820084> [16.10.2021.]
64. Scerri, A.; James, P. (2010.), *Accounting for Sustainability: Combining qualitative and quantitative research in developing „indicators“ of sustainability*, International Journal of Social Research Methodology, file:///C:/Users/korisnik/Downloads/2010ScerriandJames-AccountingforSustainabilityIJSRM10.pdf [16.10.2021.]
65. Science for Environment Policy (2018.), *IN-DEPTH REPORT: Indicators for Sustainable Cities*, https://ec.europa.eu/environment/integration/research/newsalert/pdf/indicators_for_sustainable_cities_IR12_en.pdf [16.10.2021.]
66. SDEWES Index, https://www.sdewes.org/SDEWES%20Index%20Atlas.pdf?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=hr&_x_tr_hl=hr&_x_tr_pto=nui;sc; https://www.sdewes.org/sdewes_index.php [16.10.2021.]
67. Siena, <http://www.provincia.siena.it/servizi/pianificazione-territoriale-e-s-i-t/la-pianificazione-territoriale> [16.10.2021.]
68. Siena, <http://www.provincia.siena.it/servizi/pianificazione-territoriale-e-s-i-t/la-pianificazione-territoriale>; <https://www.comune.torrita.siena.it/> [16.10.2021.]
69. Siena, <https://www.comune.torrita.siena.it/> [16.10.2021.]
70. Siena, <https://www.tuttitalia.it/toscana/88-siena/> [16.10.2021.]
71. Smith, A.; Krog Strand von, I. (2011.), *Oslo's new Opera House: Cultural Flagship, Regeneration Tool or Destination Icon?* European Urban and Regional Studies 18, file:///C:/Users/korisnik/Downloads/SmithandStrand2011.pdf [16.10.2021.]
72. Star Community Rating System, <https://www.usgbc.org/resources/star-community-rating-system-technical-guide-v2>; <http://www.cedar-rapids.org/STAR%20Manual.pdf> [16.10.2021.]
73. Statistički podaci, <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database> [16.10.2021.]
74. Statistički podaci, <https://www.citypopulation.de/> [16.10.2021.]
75. Statistički podaci, <https://www.dzs.hr/> [16.10.2021.]

76. Statistički podaci, <https://www.ine.es/dynt3/inebase/es/index.html?padre=517&dh=1> [16.10.2021.]
77. SWAN PROJECT, <https://www.interreg-swan.eu/> [16.10.2021.]
78. Toledo (2007.), *Plan de Ordenación Municipal de Toledo*, https://oa.upm.es/21334/1/INVE_MEM_2008_144310.pdf [16.10.2021.]
79. Toledo (2009.), *Plan de Acción, Estrategia Toledo 2020*, <http://www.proyectomilenio.org/documents/10156/52521/Toledo+estrategia+2020.pdf> [16.10.2021.]
80. Toledo, https://www.citypopulation.de/en/spain/castillalamancha/toledo/45168__toledo/ [16.10.2021.]
81. Toledo, <https://www.toledo.es/> [16.10.2021.]
82. UISP, Istituto Nazionale Bioarchitettura (2015.), *Riattivazione multi-funzionale delle valli verdi senesi abbondate: la „valle pilota“ di Follonica*
83. United Nations (1972.), United Nations Environment Programme, <https://www.unep.org/about-un-environment> [16.10.2021.]
84. United Nations (1992.), *Sustainable Development: AGENDA 21*, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf> [16.10.2021.]
85. United Nations (2002.), *Report of the World Summit on Sustainable Development*, <https://digitallibrary.un.org/record/478154> [16.10.2021.]
86. United Nations (2007.), *Indicators of Sustainable Development: Guidelines and Methodologies*, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/guidelines.pdf> [16.10.2021.]
87. United Nations (2015.), *Prototype Global Sustainable Development Report*, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/1454Prototype%20Global%20SD%20Report2.pdf> [16.10.2021.]
88. United Nations (2015.), *The Sustainable Development Goals (SDGs)*, <https://www.undp.org/sustainable-development-goals> [16.10.2021.]
89. United Nations (2015.), *Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf> [16.10.2021.]
90. United Nations (2020.), *SDG Good Practices: A compilation of success stories and lessons learned in SDGs implemetation*, <https://sdgs.un.org/sites/default/files/2020-11/SDG%20Good%20Practices%20Publication%202020.pdf> [16.10.2021.]

91. United Nations Human Settlements Programme (2004.), *Urban Indicators Guidelines, Monitoring the Habitat Agenda and the Millennium Development Goals*, <https://unhabitat.org/sites/default/files/download-manager-files/Urban%20Indicators.pdf> [16.10.2021.]
92. United States Environmental Protection Agency (2012.), *A Framework for Sustainability Indicators at EPA*, <https://www.epa.gov/sites/default/files/201410/documents/framework-for-sustainability-indicators-at-epa.pdf> [16.10.2021.]
93. Urban Indicators Guidelines, <https://unhabitat.org/sites/default/files/download-manager-files/Urban%20Indicators.pdf> [16.10.2021.]
94. Urban Sustainability Indicators, https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef9807en.pdf?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=hr&_x_tr_hl=hr&_x_tr_pto=nui,sc [16.10.2021.]
95. Van den Broeck, P. (2011.), *Limits to social innovation. Shifts in Flemish strategic projects towards market oriented approaches*, https://www.researchgate.net/publication/273136212_Limits_to_social_innovation_Shifts_in_Flemish_strategic_projects_towards_market_oriented_approaches [16.10.2021.]
96. Wilden, A. (1987.), *The Rules Are No Game: The Strategy of Communication*, Routledge & Kegan Paul, New York, <https://www.scribd.com/doc/210899864/The-Rules-Are-No-Game> [16.10.2021.]
97. Will, A. (2007.), *Learning For Sustainability: Sustainable Development*, <https://learningforsustainability.net/wja-publications> [16.10.2021.]
98. Wirth, L. (1938.), *The American Journal of Sociology: Urbanism as a way of life*, <https://www.sjsu.edu/people/saul.cohn/courses/city/s0/27681191Wirth.pdf> [16.10.2021.]
99. World Commission on Environment (1987.), *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future*, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf> [16.10.2021.]
100. *Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske* (NN 147/14, 123/17, 118/ 18 – pročišćeni tekst), <https://www.zakon.hr/z/239/Zakon-o-regionalnom-razvoju-Republike-Hrvatske> [16.10.2021.]
101. *Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske* (NN 123/17), https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_12_123_2798.html [16.10.2021.]

PRILOZI

Prilog 1. Rezultat testiranja projekta Malo rimsko kazalište u Puli

MALO RIMSKO KAZALIŠTE PULA			
KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	BODOVANJE
DRUŠTVO	SOCIJALNA UKLJUČENOST CILJ: osiguravanje socijalne uključenosti i socijalne pravednosti	1. Je li projekt namijenjen lokalnom stanovništvu?	DA
		2. Je li projekt prilagođen korištenju manje pokretnih osoba, starijih osoba i/ili djece?	DA
		3. Utječe li projekt direktno / indirektno – na kvalitetu i kvantitativnu skrb djece, mladih osoba? (međugeneracijski prostori – dnevni centri, centri za mlade ili centri za kulturu, mjesto sastanka)	DA
		4. Utječe li projekt direktno - na izgradnju javnih toaleta i odgovarajuće signalizacije?	DA
		5. Utječe li projekt direktno/indirektno - na povećanje sigurnosti prostora?	DA
	ZDRAVLJE CILJ: zaštita i promicanje zdravlja	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj aktivnog i zdravog okoliša osiguravajući prostor za rekreaciju (unutra ili vani)?	NE
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj prehrambene edukacije?	NE
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na zdrav način života (aplikacije, poticanje šetnje ili vožnje biciklom kao sredstva kretanja,...)?	NE
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na poboljšanje zdravstvenih usluga?	NE
		5. Utječe li projekt direktno - na razvoj zdravstvene infrastrukture?	NE
	LJUDSKI POTENCIJALI CILJ: razvoj cjeloživotnog obrazovanja, razvoj visokoškolskih ustanova	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na suradnju između različitih obrazovnih institucija u gradu?	DA
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj komunikacije između lokalnih poslodavaca i obrazovnih, istraživačkih, društvenih (kulturnih i okolišnih i dr.) organizacija?	DA
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj cjeloživotnog obrazovanja (škole stranih jezika, tečajevi, programi usavršavanja, kulturne radionice, radionice o očuvanju okoliša,...)?	DA
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj visokoškolskih ustanova (studenti)?	DA
		5. Utječe li projekt direktno - na razvoj obrazovne infrastrukture?	DA
	STANOVANJE CILJ: poboljšanje kvalitete života	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj znanja o tržištu nekretnina i energetske učinkovitosti?	NE
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na identificiranje potencijalnih područja razvoja?	NE
		3. Je li projekt produkt stambene strategije?	NE
		4. Utječe li projekt direktno/ indirektno - na razvoj stambene infrastrukture?	NE
		5. Uključuje li projekt direktno - razvoj poticajne stambene infrastrukture koja je energetske učinkovita?	NE
			BROJ BODOVA: 10
KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	PROJEKT BODOVANJE
EKONOMSKI RAST		1. Utječe li projekt direktno – na otvaranje novih radnih mjesta za lokalno stanovništvo?	DA
		2. Utječe li projekt direktno – prilagodbu radnih kadrova sukladno potrebama tržišta?	NE

EKONOMIJA	<p>CILJ: poticanje ekonomskog rasta lokalnog gospodarstva koje je ekološki prihvatljivo, društveno odgovorno i ekonomski održivo</p>	3. Utječe li projekt direktno – na korištenje lokalnih resursa uvažavajući postojeće prirodne resurse?	DA	
		4. Utječe li projekt direktno – na jačanje privatno – javnog partnerstva usmjerenog na prijenos znanja?	DA	
		5. Utječe li projekt direktno - na razvoj konkurentnosti grada i njegovog šireg funkcionalnog područja?	DA	
	<p>INOVACIJE</p> <p>CILJ: razvoj industrije intezivnog znanja</p>	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na jačanje malih i mikro poduzeća?	NE	
		2. Uključuje li projekt direktno - razvoj poslovnih inkubatora?	NE	
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj inovativnih partnerstva poticanjem inicijativa koje potiču građane da djeluju korisno za zajednicu?	NE	
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj inovativnih financijskih instrumenata (mikrokrediti, osiguravanje prostora, obnovljivi fondovi za energetska obnova,...)?	NE	
		5. Uključuje li projekt direktno - digitalizaciju javnih ustanova?	DA	
	<p>KRUŽNA EKONOMIJA I ZELENI RAST</p> <p>CILJ: poticanje održive proizvodnje i potrošnje</p>	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na zeleni rast podrazumijevajući nove poslovne prilike temeljene na uslugama umjesto na proizvodima (leasing, nadogradnja, popravljanje, recikliranje)?	DA	
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na promociju ekološki prihvatljivih proizvoda?	NE	
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na promicanje proizvodnje i potrošnje lokalne, sezonske i održivo proizvedene hrane (organiziranje poljoprivrednih tržnica)?	NE	
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na primjenu zelenih poreza ili zelenih poticaja?	NE	
		5. Uključuje li projekt direktno - načine proizvodnje koji nisu štetni za okoliš?	NE	
		<p>FINANCIJSKA ISPLATIVOST</p> <p>CILJ: isplativost projekta</p>	1. Uključuje li projekt direktno - postizanje društvene koristi?	DA
	2. Uključuje li projekt direktno - postizanje ekonomske koristi?		DA	
	3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj drugih projekata?		DA	
	4. Uključuje li projekt direktno – povećanje povrata ulaganja?		NE	
	5. Uključuje li projekt direktno – određen vremenski period u kojem je predviđeno povećanje povrata ulaganja?		NE	
				BROJ BODOVA: 9
	KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	BODOVANJE
	<p>KORIŠTENJE PROSTORA</p> <p>CILJ: korištenje prostora poštujući integrirani</p>	1. Je li lokacija je projekta unutar postojećeg urbanog tkiva grada?	DA	
		2. Uvažava li projekt direktno - ograničenje širenja grada davanjem prednosti kompaktnom urbanističkom planiranju i očuvanju prirodnih područja?	DA	
		3. Uključuje li projekt direktno - društvenu raznolikost cijelog urbanog prostora?	DA	

PROSTOR	pristup urbanističkog planiranja	4. Uvažava li projekt utvrđenu zelenu i plavu infrastrukturu i sva prirodna područja koja bi trebala obnoviti ili ponovno stvoriti?	DA	
		5. Uključuje li projekt direktno - regeneraciju ili ponovnu upotrebu određenog prostora?	DA	
	INTEGRIRANI TERITORIJSKI RAZVOJ CILJ: osiguravanje integriranog teritorijalnog razvoja	1. Utječe li projekt direktno - na šire funkcionalno urbano područja?	DA	
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na poticanje interakcije i suradnje lokalnih vlasti na razini šireg funkcionalnog urbanog područja?	NE	
		3. Je li projekt namijenjen korištenju stanovnika šireg funkcionalnog urbanog područja?	DA	
		4. Je li projekt dio određene integrirane razvojne politike grada?	DA	
		5. Uključuje li projekt direktno - ravnomjeran razvoj svih dijelova urbanog područja?	NE	
	MOBILNOST CILJ: razvoj pametne mobilnosti	1. Uključuje li projekt direktno/indirektno - razvoj javne prometne infrastrukture?	NE	
		2. Uključuje li projekt direktno/indirektno - razvoj pješačke infrastrukture?	DA	
		3. Uključuje li projekt direktno/indirektno - razvoj biciklističke infrastrukture?	NE	
		4. Uključuje li projekt direktno - rješavanje problema parkiranja poštujući okoliš?	NE	
		5. Je li lokacija projekta dostupna javnim prijevozom? (<500m)	DA	
	JAVNI PROSTOR CILJ: korištenje i razvoj javnih prostora	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj javnih prostora?	DA	
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na regeneraciju postojećih javnih prostora?	DA	
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na korištenje, prohodnost i dostupnosti javnih prostora?	DA	
		4. Uključuje li projekt direktno – interakciju korisnika sa javnim prostorom?	DA	
		5. Uključuje li projekt direktno – dodatne sadržaje u neposrednoj blizini?	DA	
				BROJ BODOVA: 15
	KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	BODOVANJE
	PARTICIPACIJA CILJ: poticanje građanske participacije	1. Jesu li građani imali mogućnost sudjelovanja?		NE
2. Je li odrađeno istraživanje o mišljenju građana (ankete, javne rasprave, online istraživanje,...)?			NE	
3. Jesu li mišljenja građana stručno analizirana i obrađena?			NE	
4. Je li projekt produkt inicijative građana?			NE	
5. Je li usvojeno mišljenje građana (>1)?			NE	
PARTNERSTVO CILJ: jačanje partnerstva i suradnje	1. Jesu li u postupku formalno sudjelovali predstavnici sveučilišta?		NE	
	2. Jesu li u postupku formalno sudjelovali predstavnici istraživačkih institucija?		DA	
	3. Jesu li u postupku formalno sudjelovali predstavnici neprofitabilnih udruga?		DA	
	4. Je li u postupku ostvarena suradnja s drugim gradovima koji se suočavaju sa sličnim problemima?		NE	
	5. Je li u postupku ostvaren dijalog između stručnjaka i izabranih predstavnika zaduženih za različite sektorske politike – okoliš, stanovanje, promet, energetika, socijalni, kulturni i društveni razvoj?		DA	
	1. Je li javno dostupna sva dokumentacija projekta?		NE	

UPRAVLJANJE		BROJ BODOVA: 8	
KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	BODOVANJE
KULTURA	TRANSPARENTNOST, FLEKSIBILNOST I PRAĆENJE PROVEDBE CILJ: osiguravanje transparentnosti, fleksibilnosti i praćenje provedbe	2. Je li javnost adekvatno i pravovremeno obaviještena o svim koracima i donesenim odlukama vezanim za projekt?	NE
		3. Projekt nije namijenjen određenim interesnim skupinama?	NE
		4. Je li jasno određen vremenski okvir realizacije projekta?	DA
		5. Jesu li određene ugovorne kazne za kršenje rokova?	NE
		MODEL FINANCIRANJA CILJ: definiranje modela financiranja	1. Je li javno dostupan plan financiranja projekta?
	2. Je li projekt financiran iz javnih prihoda lokalne samouprave?	DA	
	3. Je li projekt financiran iz EU fondova (manje od 50%)?	DA	
	4. Je li projekt privukao vanjska strana ulaganja (manje od 50%)?	NE	
	5. Jesu li u trenutku početka realizacije projekta dostupna sva financijska sredstva?	DA	
	KULTURA	KULTURNA BAŠTINA CILJ: konzervacija, restauracija, održavanje i valorizacija kulturne baštine	1. Uključuje li projekt direktno - provođenje postupka konzervacije i restauracije kulturne baštine poštujući energetska učinkovitost?
2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj plana održavanja kulturne baštine?			NE
3. Uključuje li projekt direktno - dodatnu vrijednost (valorizaciju) kulturne baštine poštujući povijesni kontekst?			DA
4. Je li projekt dio postojeće kulturne strategije / politike grada?			DA
5. Uključuje li projekt direktno - povećanje broja zaposlenih u povijesnom centru grada?			DA
KULTURNA INFRASTRUKTURA CILJ: razvoj kulturne armature prostora		1. Uključuje li projekt direktno – interakciju sa lokalnim stanovništvom?	DA
		2. Uključuje li projekt direktno - povećanje broja kulturnih sadržaja (kulturnih događaja)?	DA
		3. Uključuje li projekt direktno - virtualnu promociju – web dostupnost?	DA
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj programa odmora i umjetnosti?	DA
		5. Uključuje li projekt direktno - razvoj kulturne infrastrukture (povećanje broja muzeja, galerija, arhiva, kina, kazališta, kulturnih centara, kulturnih četvrti, ...)?	DA
KULTURNE I KREATIVNE INDUSTRIJE CILJ: razvoj kulturnih i kreativnih industrija sinergijom kulture i obrazovanja		1. Utječe li projekt direktno - na poboljšanje inovativnog sustava obrazovanja koje ne uključuje samo formalno učenje već uključuje kulturne i kreativne aktivnosti?	DA
		2. Uključuje li projekt direktno - razvoj vještina kroz međusektorsku suradnju akademske zajednice i kulturnih ustanova?	DA
		3. Uključuje li projekt direktno - razvoj intelektualnih proizvoda (muzej – laboratorij, arhiva- laboratorij za istraživanje, kombinacija kulture i znanja)?	DA
		4. Uključuje li projekt direktno - povećanje broja zaposlenih u kulturnom sektoru?	DA
		5. Utječe li projekt direktno/indirektno – na razvoj kulturnih i kreativnih industrija?	NE
TURIZAM	1. Utječe li projekt direktno/indirektno – na povećanje broja turista?	NE	
	2. Uključuje li projekt direktno - podizanje svijesti turista oko kulturnog nasljeđa grada?	DA	

	CILJ: razvoj kulturnog održivog turizma	3. Uključuje li projekt direktno - promicanje lokalnog identiteta i autentičnosti pri „brendiranju“ grada?	DA
		4. Uključuje li projekt direktno - odgovorni turizam koji poštuje lokalni, kulturni i prirodni okoliš?	NE
		5. Utječe li projekt direktno/indirektno – na postizanje suživota turista sa lokalnim stanovništvom i okolišem?	DA
			BROJ BODOVA: 16
KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	BODOVANJE
OKOLIŠ	SVIJEST O OČUVANJU OKOLIŠA CILJ: podizanje svijesti građana	1. Utječe li projekt direktno/indirektno – na edukaciju školskih kadrova o očuvanju okoliša?	NE
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na provođenje programa o očuvanju okoliša u obrazovnim ustanovama?	NE
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - stvaranju novih radnih mjesta u sektoru zaštite okoliša?	NE
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - informiranju i edukaciji građana o očuvanju okoliša (radionice, kampanje,...)?	NE
		5. Je li projekt produkt politike o upravljanju okoliša?	NE
	ENERGIJA CILJ: poticanje korištenja obnovljivih izvora energije i razvoja energetske učinkovitosti	1. Uključuje li projekt direktno - korištenje obnovljivih izvora energije?	NE
		2. Uključuje li projekt direktno - elemente energetske učinkovitosti?	DA
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj korištenja obnovljivih izvora energije?	NE
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj energetske učinkovitosti?	NE
		5. Uključuje li projekt direktno - smanjenje emisija CO2 u atmosferi poticanjem održive mobilnosti?	NE
	OTPAD CILJ: poticanje reciklaže i gospodarenja otpadom	1. Uključuje li projekt direktno - organizirano odvojeno prikupljanje i recikliranje plastike, bio otpada, stakla i papira?	DA
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na smanjenje građevinskog otpada?	NE
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno – na smanjenje onečišćenja podzemnih voda i tla?	NE
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno – na razvoj reciklažne infrastrukture (reciklažna dvorišta)?	NE
		5. Je li projekt produkt politike gospodarenja otpadom?	NE
	PRIRODNI RESURSI CILJ: zaštita, očuvanje i upravljanje prirodnim resursima	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na smanjenje potrošnje i onečišćenja vode ili na razvoj zaštite vodenih resursa na drugi način?	NE
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na smanjenje svjetlosnog zagađenja?	NE
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na smanjenje zvukovnog zagađenja?	NE
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na zaštitu bio raznolikosti i ekosistema?	NE
		5. Utječe li projekt direktno/indirektno – na poboljšanje kvalitete zraka?	NE
			BROJ BODOVA: 2
UKUPAN BROJ BODOVA (zbroy bodova iz svih kategorija): 60			

Prilog 2. Rezultat testiranja projekta *Parco delle Mura* u Sieni

		PARCO DELLE MURA - SIENA	
KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	BODOVANJE
DRUŠTVO	SOCIJALNA UKLJUČENOST CILJ: osiguravanje socijalne uključenosti i socijalne pravednosti	1. Je li projekt namijenjen lokalnom stanovništvu?	DA
		2. Je li projekt prilagođen korištenju manje pokretnih osoba, starijih osoba i/ili djece?	DA
		3. Utječe li projekt direktno / indirektno – na kvalitetu i kvantitativnu skrb djece, mladih osoba? (međugeneracijski prostori – dnevni centri, centri za mlade ili centri za kulturu, mjesto sastanka)	DA
		4. Utječe li projekt direktno - na izgradnju javnih toaleta i odgovarajuće signalizacije?	DA
		5. Utječe li projekt direktno/indirektno - na povećanje sigurnosti prostora?	DA
	ZDRAVLJE CILJ: zaštita i promicanje zdravlja	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj aktivnog i zdravog okoliša osiguravajući prostor za rekreaciju (unutra ili vani)?	DA
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj prehrabene edukacije?	DA
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na zdrav način života (aplikacije, poticanje šetnje ili vožnje biciklom kao sredstva kretanja,...)?	DA
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na poboljšanje zdravstvenih usluga?	NE
		5. Utječe li projekt direktno - na razvoj zdravstvene infrastrukture?	NE
	LJUDSKI POTENCIJALI CILJ: razvoj cjeloživotnog obrazovanja, razvoj visokoškolskih ustanova	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na suradnju između različitih obrazovnih institucija u gradu?	DA
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj komunikacije između lokalnih poslodavaca i obrazovnih, istraživačkih, društvenih (kulturnih i okolišnih i dr.) organizacija?	DA
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj cjeloživotnog obrazovanja (škole stranih jezika, tečajevi, programi usavršavanja, kulturne radionice, radionice o očuvanju okoliša,...)?	DA
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj visokoškolskih ustanova (studenti)?	DA
		5. Utječe li projekt direktno - na razvoj obrazovne infrastrukture?	DA
	STANOVANJE CILJ: poboljšanje kvalitete života	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj znanja o tržištu nekretnina i energetske učinkovitosti?	NE
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na identificiranje potencijalnih područja razvoja?	DA
		3. Je li projekt produkt stambene strategije?	NE
		4. Utječe li projekt direktno/ indirektno - na razvoj stambene infrastrukture?	DA
		5. Uključuje li projekt direktno - razvoj poticajne stambene infrastrukture koja je energetske učinkovita?	NE
			BROJ BODOVA: 15
KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	PROJEKT BODOVANJE
	EKONOMSKI RAST CILJ: poticanje ekonomskog rasta lokalnog gospodarstva	1. Utječe li projekt direktno – na otvaranje novih radnih mjesta za lokalno stanovništvo?	DA
		2. Utječe li projekt direktno – prilagodbu radnih kadrova sukladno potrebama tržišta?	DA
		3. Utječe li projekt direktno – na korištenje lokalnih resursa uvažavajući postojeće prirodne resurse?	DA

EKONOMIJA	koje je ekološki prihvatljivo, društveno odgovorno i ekonomski održivo	4. Utječe li projekt direktno – na jačanje privatno – javnog partnerstva usmjerenog na prijenos znanja?	DA	
		5. Utječe li projekt direktno - na razvoj konkurentnosti grada i njegovog šireg funkcionalnog područja?	DA	
	INOVACIJE CILJ: razvoj industrije intezivnog znanja	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na jačanje malih i mikro poduzeća?	DA	
		2. Uključuje li projekt direktno - razvoj poslovnih inkubatora?	NE	
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj inovativnih partnerstva poticanjem inicijativa koje potiču građane da djeluju korisno za zajednicu?	DA	
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj inovativnih financijskih instrumenata (mikrokrediti, osiguravanje prostora, obnovljivi fondovi za energetska obnova,...)?	NE	
		5. Uključuje li projekt direktno - digitalizaciju javnih ustanova?	DA	
	KRUŽNA EKONOMIJA I ZELENI RAST CILJ: poticanje održive proizvodnje i potrošnje	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na zeleni rast podrazumijevajući nove poslovne prilike temeljene na uslugama umjesto na proizvodima (leasing, nadogradnja, popravljanje, recikliranje)?	DA	
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na promociju ekološki prihvatljivih proizvoda?	DA	
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na promicanje proizvodnje i potrošnje lokalne, sezonske i održivo proizvedene hrane (organiziranje poljoprivrednih tržnica)?	DA	
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na primjenu zelenih poreza ili zelenih poticaja?	NE	
		5. Uključuje li projekt direktno - načine proizvodnje koji nisu štetni za okoliš?	DA	
		FINANCIJSKA ISPLATIVOST CILJ: isplativost projekta	1. Uključuje li projekt direktno - postizanje društvene koristi?	DA
	2. Uključuje li projekt direktno - postizanje ekonomske koristi?		DA	
	3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj drugih projekata?		DA	
	4. Uključuje li projekt direktno – povećanje povrata ulaganja?		NE	
	5. Uključuje li projekt direktno – određen vremenski period u kojem je predviđeno povećanje povrata ulaganja?		NE	
	BROJ BODOVA: 15			
	KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	BODOVANJE
	KORIŠTENJE PROSTORA CILJ: korištenje prostora poštujući integrirani pristup urbanističkog planiranja	1. Je li lokacija je projekta unutar postojećeg urbanog tkiva grada?		DA
2. Uvažava li projekt direktno - ograničenje širenja grada davanjem prednosti kompaktnom urbanističkom planiranju i očuvanju prirodnih područja?			DA	
3. Uključuje li projekt direktno - društvenu raznolikost cijelog urbanog prostora?			DA	
4. Uvažava li projekt utvrđenu zelenu i plavu infrastrukturu i sva prirodna područja koja bi trebalo obnoviti ili ponovno stvoriti?			DA	
5. Uključuje li projekt direktno - regeneraciju ili ponovnu upotrebu određenog prostora?			DA	

PROSTOR	INTEGRIRANI TERITORIJALNI RAZVOJ CILJ: osiguravanje integriranog teritorijalnog razvoja	1. Utječe li projekt direktno - na šire funkcionalno urbano područja?	DA
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na poticanje interakcije i suradnje lokalnih vlasti na razini šireg funkcionalnog urbanog područja?	DA
		3. Je li projekt namijenjen korištenju stanovnika šireg funkcionalnog urbanog područja?	DA
		4. Je li projekt dio određene integrirane razvojne politike grada?	DA
		5. Uključuje li projekt direktno - ravnomjeran razvoj svih dijelova urbanog područja?	DA
	MOBILNOST CILJ: razvoj pametne mobilnosti	1. Uključuje li projekt direktno/indirektno - razvoj javne prometne infrastrukture?	DA
		2. Uključuje li projekt direktno/indirektno - razvoj pješačke infrastrukture?	DA
		3. Uključuje li projekt direktno/indirektno - razvoj biciklističke infrastrukture?	DA
		4. Uključuje li projekt direktno - rješavanje problema parkiranja poštujući okoliš?	DA
		5. Je li lokacija projekta dostupna javnim prijevozom? (<500m)	DA
	JAVNI PROSTOR CILJ: korištenje i razvoj javnih prostora	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj javnih prostora?	DA
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na regeneraciju postojećih javnih prostora?	DA
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na korištenje, prohodnost i dostupnosti javnih prostora?	DA
		4. Uključuje li projekt direktno – interakciju korisnika sa javnim prostorom?	DA
		5. Uključuje li projekt direktno – dodatne sadržaje u neposrednoj blizini?	DA
			BROJ BODOVA: 20
KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	BODOVANJE
UPRAVLJANJE	PARTICIPACIJA CILJ: poticanje građanske participacije	1. Jesu li građani imali mogućnost sudjelovanja?	DA
		2. Je li odrađeno istraživanje o mišljenju građana (ankete, javne rasprave, online istraživanje,...)?	DA
		3. Jesu li mišljenja građana stručno analizirana i obrađena?	DA
		4. Je li projekt produkt inicijative građana?	DA
		5. Je li usvojeno mišljenje građana (>1)?	DA
	PARTNERSTVO CILJ: jačanje partnerstva i suradnje	1. Jesu li u postupku formalno sudjelovali predstavnici sveučilišta?	DA
		2. Jesu li u postupku formalno sudjelovali predstavnici istraživačkih institucija?	DA
		3. Jesu li u postupku formalno sudjelovali predstavnici neprofitabilnih udruga?	DA
		4. Je li u postupku ostvarena suradnja s drugim gradovima koji se suočavaju sa sličnim problemima?	NE
		5. Je li u postupku ostvaren dijalog između stručnjaka i izabranih predstavnika zaduženih za različite sektorske politike – okoliš, stanovanje, promet, energetika, socijalni, kulturni i društveni razvoj?	DA
TRANSPARENTNOST, FLEKSIBILNOST I PRAĆENJE PROVEDBE CILJ: osiguravanje transparentnosti,	1. Je li javno dostupna sva dokumentacija projekta?	DA	
	2. Je li javnost adekvatno i pravovremeno obaviještena o svim koracima i donesenim odlukama vezanim za projekt?	DA	
	3. Projekt nije namijenjen određenim interesnim skupinama?	DA	
	4. Je li jasno određen vremenski okvir realizacije projekta?	NE	

	flexibilnosti i praćenje provedbe	5. Jesu li određene ugovorne kazne za kršenje rokova?	NE
	MODEL FINANCIRANJA CILJ: definiranje modela financiranja	1. Je li javno dostupan plan financiranja projekta?	DA
		2. Je li projekt financiran iz javnih prihoda lokalne samouprave?	DA
		3. Je li projekt financiran iz EU fondova (manje od 50%)?	DA
		4. Je li projekt privukao vanjska strana ulaganja (manje od 50%)?	NE
		5. Jesu li u trenutku početka realizacije projekta dostupna sva financijska sredstva?	DA
			BROJ BODOVA: 16
KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	BODOVANJE
KULTURA	KULTURNA BAŠTINA CILJ: konzervacija, restauracija, održavanje i valorizacija kulturne baštine	1. Uključuje li projekt direktno - provođenje postupka konzervacije i restauracije kulturne baštine poštujući energetska učinkovitost?	DA
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj plana održavanja kulturne baštine?	DA
		3. Uključuje li projekt direktno - dodatnu vrijednost (valorizaciju) kulturne baštine poštujući povijesni kontekst?	DA
		4. Je li projekt dio postojeće kulturne strategije / politike grada?	DA
		5. Uključuje li projekt direktno - povećanje broja zaposlenih u povijesnom centru grada?	NE
	KULTURNA INFRASTRUKTURA CILJ: razvoj kulturne armature prostora	1. Uključuje li projekt direktno – interakciju sa lokalnim stanovništvom?	DA
		2. Uključuje li projekt direktno - povećanje broja kulturnih sadržaja (kulturnih događaja)?	DA
		3. Uključuje li projekt direktno - virtualnu promociju – web dostupnost?	DA
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj programa odmora i umjetnosti?	DA
		5. Uključuje li projekt direktno - razvoj kulturne infrastrukture (povećanje broja muzeja, galerija, arhiva, kina, kazališta, kulturnih centara, kulturnih četvrti, ...)?	NE
	KULTURNE I KREATIVNE INDUSTRIJE CILJ: razvoj kulturnih i kreativnih industrija sinergijom kulture i obrazovanja	1. Utječe li projekt direktno - na poboljšanje inovativnog sustava obrazovanja koje ne uključuje samo formalno učenje već uključuje kulturne i kreativne aktivnosti?	DA
		2. Uključuje li projekt direktno - razvoj vještina kroz međusektorsku suradnju akademske zajednice i kulturnih ustanova?	DA
		3. Uključuje li projekt direktno - razvoj intelektualnih proizvoda (muzej – laboratorij, arhiva- laboratorij za istraživanje, kombinacija kulture i znanja)?	DA
		4. Uključuje li projekt direktno - povećanje broja zaposlenih u kulturnom sektoru?	NE
		5. Utječe li projekt direktno/indirektno – na razvoj kulturnih i kreativnih industrija?	NE
	TURIZAM CILJ: razvoj kulturnog održivog turizma	1. Utječe li projekt direktno/indirektno – na povećanje broja turista?	DA
		2. Uključuje li projekt direktno - podizanje svijesti turista oko kulturnog nasljeđa grada?	DA
		3. Uključuje li projekt direktno - promicanje lokalnog identiteta i autentičnosti pri „brendiranju“ grada?	DA
		4. Uključuje li projekt direktno - odgovorni turizam koji poštuje lokalni, kulturni i prirodni okoliš?	DA
		5. Utječe li projekt direktno/indirektno – na postizanje suživota turista sa lokalnim stanovništvom i okolišem?	DA

BROJ BODOVA: 16			
KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	BODOVANJE
OKOLIŠ	SVIJEST O OČUVANJU OKOLIŠA CILJ: podizanje svijesti građana	1. Utječe li projekt direktno/indirektno – na edukaciju školskih kadrova o očuvanju okoliša?	DA
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na provođenje programa o očuvanju okoliša u obrazovnim ustanovama?	DA
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - stvaranju novih radnih mjesta u sektoru zaštite okoliša?	NE
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - informiranju i edukaciji građana o očuvanju okoliša (radionice, kampanje,...)?	DA
		5. Je li projekt produkt politike o upravljanju okoliša?	NE
	ENERGIJA CILJ: poticanje korištenja obnovljivih izvora energije i razvoja energetske učinkovitosti	1. Uključuje li projekt direktno - korištenje obnovljivih izvora energije?	DA
		2. Uključuje li projekt direktno - elemente energetske učinkovitosti?	DA
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj korištenja obnovljivih izvora energije?	NE
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj energetske učinkovitosti?	DA
		5. Uključuje li projekt direktno - smanjenje emisija CO2 u atmosferi poticanjem održive mobilnosti?	DA
	OTPAD CILJ: poticanje reciklaže i gospodarenja otpadom	1. Uključuje li projekt direktno - organizirano odvojeno prikupljanje i recikliranje plastike, bio otpada, stakla i papira?	DA
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na smanjenje građevinskog otpada?	NE
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno – na smanjenje onečišćenja podzemnih voda i tla?	DA
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno – na razvoj reciklažne infrastrukture (reciklažna dvorišta)?	DA
		5. Je li projekt produkt politike gospodarenja otpadom?	DA
	PRIRODNI RESURSI CILJ: zaštita, očuvanje i upravljanje prirodnim resursima	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na smanjenje potrošnje i onečišćenja vode ili na razvoj zaštite vodenih resursa na drugi način?	NE
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na smanjenje svjetlosnog zagađenja?	DA
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na smanjenje zvukovnog zagađenja?	DA
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na zaštitu bio raznolikosti i ekosistema?	DA
		5. Utječe li projekt direktno/indirektno – na poboljšanje kvalitete zraka?	DA
BROJ BODOVA: 15			
UKUPAN BROJ BODOVA (zbroj bodova iz svih kategorija): 97			

Prilog 3. Rezultat testiranja projekta *Greenway* u Toledu

PROJEKT GREENWAY - TOLEDO			
KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	BODOVANJE
		1. Je li projekt namijenjen lokalnom stanovništvu?	DA
		2. Je li projekt prilagođen korištenju manje pokretnih osoba, starijih osoba i/ili djece?	DA

DRUŠTVO	SOCIJALNA UKLJUČENOST CILJ: osiguravanje socijalne uključenosti i socijalne pravednosti	3. Utječe li projekt direktno / indirektno – na kvalitetu i kvantitativnu skrb djece, mladih osoba? (međugeneracijski prostori – dnevni centri, centri za mlade ili centri za kulturu, mjesto sastanka)	DA	
		4. Utječe li projekt direktno - na izgradnju javnih toaleta i odgovarajuće signalizacije?	DA	
		5. Utječe li projekt direktno/indirektno - na povećanje sigurnosti prostora?	DA	
	ZDRAVLJE CILJ: zaštita i promicanje zdravlja		1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj aktivnog i zdravog okoliša osiguravajući prostor za rekreaciju (unutra ili vani)?	DA
			2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj prehrambene edukacije?	DA
			3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na zdrav način života (aplikacije, poticanje šetnje ili vožnje biciklom kao sredstva kretanja,...)?	DA
			4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na poboljšanje zdravstvenih usluga?	DA
			5. Utječe li projekt direktno - na razvoj zdravstvene infrastrukture?	NE
	LJUDSKI POTENCIJALI CILJ: razvoj cjeloživotnog obrazovanja, razvoj visokoškolskih ustanova		1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na suradnju između različitih obrazovnih institucija u gradu?	DA
			2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj komunikacije između lokalnih poslodavaca i obrazovnih, istraživačkih, društvenih (kulturnih i okolišnih i dr.) organizacija?	DA
			3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj cjeloživotnog obrazovanja (škole stranih jezika, tečajevi, programi usavršavanja, kulturne radionice, radionice o očuvanju okoliša,...)?	DA
			4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj visokoškolskih ustanova (studenti)?	NE
			5. Utječe li projekt direktno - na razvoj obrazovne infrastrukture?	NE
	STANOVANJE CILJ: poboljšanje kvalitete života		1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj znanja o tržištu nekretnina i energetske učinkovitosti?	NE
			2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na identificiranje potencijalnih područja razvoja?	DA
			3. Je li projekt produkt stambene strategije?	NE
			4. Utječe li projekt direktno/ indirektno - na razvoj stambene infrastrukture?	DA
			5. Uključuje li projekt direktno - razvoj poticajne stambene infrastrukture koja je energetske učinkovita?	NE

BROJ BODOVA: 14

KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	PROJEKT BODOVANJE
EKONOMSKI RAST CILJ: poticanje ekonomskog rasta lokalnog gospodarstva koje je ekološki prihvatljivo, društveno odgovorno i ekonomski održivo		1. Utječe li projekt direktno – na otvaranje novih radnih mjesta za lokalno stanovništvo?	NE
		2. Utječe li projekt direktno – prilagodbu radnih kadrova sukladno potrebama tržišta?	NE
		3. Utječe li projekt direktno – na korištenje lokalnih resursa uvažavajući postojeće prirodne resurse?	DA
		4. Utječe li projekt direktno – na jačanje privatno – javnog partnerstva usmjerenog na prijenos znanja?	DA
		5. Utječe li projekt direktno - na razvoj konkurentnosti grada i njegovog šireg funkcionalnog područja?	DA

EKONOMIJA	INOVACIJE CILJ: razvoj industrije intezivnog znanja	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na jačanje malih i mikro poduzeća?	NE
		2. Uključuje li projekt direktno - razvoj poslovnih inkubatora?	NE
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj inovativnih partnerstva poticanjem inicijativa koje potiču građane da djeluju korisno za zajednicu?	DA
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj inovativnih financijskih instrumenata (mikrokrediti, osiguravanje prostora, obnovljivi fondovi za energetska obnova,...)?	NE
		5. Uključuje li projekt direktno - digitalizaciju javnih ustanova?	NE
	KRUŽNA EKONOMIJA I ZELENI RAST CILJ: poticanje održive proizvodnje i potrošnje	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na zeleni rast podrazumijevajući nove poslovne prilike temeljene na uslugama umjesto na proizvodima (leasing, nadogradnja, popravljanje, recikliranje)?	DA
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na promociju ekološki prihvatljivih proizvoda?	NE
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na promicanje proizvodnje i potrošnje lokalne, sezonske i održivo proizvedene hrane (organiziranje poljoprivrednih tržnica)?	NE
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na primjenu zelenih poreza ili zelenih poticaja?	NE
		5. Uključuje li projekt direktno - načine proizvodnje koji nisu štetni za okoliš?	NE
	FINANCIJSKA ISPLATIVOST CILJ: isplativost projekta	1. Uključuje li projekt direktno - postizanje društvene koristi?	DA
		2. Uključuje li projekt direktno - postizanje ekonomske koristi?	NE
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj drugih projekata?	DA
		4. Uključuje li projekt direktno – povećanje povrata ulaganja?	NE
		5. Uključuje li projekt direktno – određen vremenski period u kojem je predviđeno povećanje povrata ulaganja?	NE
BROJ BODOVA: 7			
KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	BODOVANJE
	KORIŠTENJE PROSTORA CILJ: korištenje prostora poštujući integrirani pristup urbanističkog planiranja	1. Je li lokacija je projekta unutar postojećeg urbanog tkiva grada?	DA
		2. Uvažava li projekt direktno - ograničenje širenja grada davanjem prednosti kompaktnom urbanističkom planiranju i očuvanju prirodnih područja?	DA
		3. Uključuje li projekt direktno - društvenu raznolikost cijelog urbanog prostora?	DA
		4. Uvažava li projekt utvrđenu zelenu i plavu infrastrukturu i sva prirodna područja koja bi trebalo obnoviti ili ponovno stvoriti?	DA
		5. Uključuje li projekt direktno - regeneraciju ili ponovnu upotrebu određenog prostora?	DA
	INTEGRIRANI TERITORIJSKI RAZVOJ	1. Utječe li projekt direktno - na šire funkcionalno urbano područje?	DA
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na poticanje interakcije i suradnje lokalnih vlasti na razini šireg funkcionalnog urbanog područja?	DA

PROSTOR	CILJ: osiguravanje integriranog teritorijalnog razvoja	3. Je li projekt namijenjen korištenju stanovnika šireg funkcionalnog urbanog područja?	DA	
		4. Je li projekt dio određene integrirane razvojne politike grada?	DA	
		5. Uključuje li projekt direktno - ravnomjeran razvoj svih dijelova urbanog područja?	DA	
	MOBILNOST CILJ: razvoj pametne mobilnosti	1. Uključuje li projekt direktno/indirektno - razvoj javne prometne infrastrukture?	DA	
		2. Uključuje li projekt direktno/indirektno - razvoj pješačke infrastrukture?	DA	
		3. Uključuje li projekt direktno/indirektno - razvoj biciklističke infrastrukture?	DA	
		4. Uključuje li projekt direktno - rješavanje problema parkiranja poštujući okoliš?	DA	
		5. Je li lokacija projekta dostupna javnim prijevozom? (<500m)	DA	
	JAVNI PROSTOR CILJ: korištenje i razvoj javnih prostora	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj javnih prostora?	DA	
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na regeneraciju postojećih javnih prostora?	DA	
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na korištenje, prohodnost i dostupnosti javnih prostora?	DA	
		4. Uključuje li projekt direktno – interakciju korisnika sa javnim prostorom?	DA	
		5. Uključuje li projekt direktno – dodatne sadržaje u neposrednoj blizini?	DA	
				BROJ BODOVA: 20
	KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	BODOVANJE
UPRAVLJANJE	PARTICIPACIJA CILJ: poticanje građanske participacije	1. Jesu li građani imali mogućnost sudjelovanja?	DA	
		2. Je li odrađeno istraživanje o mišljenju građana (ankete, javne rasprave, online istraživanje,...)?	DA	
		3. Jesu li mišljenja građana stručno analizirana i obrađena?	DA	
		4. Je li projekt produkt inicijative građana?	NE	
		5. Je li usvojeno mišljenje građana (>1)?	DA	
	PARTNERSTVO CILJ: jačanje partnerstva i suradnje	1. Jesu li u postupku formalno sudjelovali predstavnici sveučilišta?	DA	
		2. Jesu li u postupku formalno sudjelovali predstavnici istraživačkih institucija?	DA	
		3. Jesu li u postupku formalno sudjelovali predstavnici neprofitabilnih udruga?	DA	
		4. Je li u postupku ostvarena suradnja s drugim gradovima koji se suočavaju sa sličnim problemima?	DA	
		5. Je li u postupku ostvaren dijalog između stručnjaka i izabranih predstavnika zaduženih za različite sektorske politike – okoliš, stanovanje, promet, energetika, socijalni, kulturni i društveni razvoj?	DA	
TRANSPARENTNOST, FLEKSIBILNOST I PRAĆENJE PROVEDBE CILJ: osiguravanje transparentnosti, fleksibilnosti i praćenje provedbe	1. Je li javno dostupna sva dokumentacija projekta?	DA		
	2. Je li javnost adekvatno i pravovremeno obaviještena o svim koracima i donesenim odlukama vezanim za projekt?	DA		
	3. Projekt nije namijenjen određenim interesnim skupinama?	DA		
	4. Je li jasno određen vremenski okvir realizacije projekta?	DA		
	5. Jesu li određene ugovorne kazne za kršenje rokova?	NE		
	1. Je li javno dostupan plan financiranja projekta?	DA		
2. Je li projekt financiran iz javnih prihoda lokalne samouprave?	NE			

	MODEL FINANCIRANJA	3. Je li projekt financiran iz EU fondova (manje od 50%)?	NE
		4. Je li projekt privukao vanjska strana ulaganja (manje od 50%)?	DA
	CILJ: definiranje modela financiranja	5. Jesu li u trenutku početka realizacije projekta dostupna sva financijska sredstva?	DA
			BROJ BODOVA: 16
KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	BODOVANJE
KULTURA	KULTURNA BAŠTINA CILJ: konzervacija, restauracija, održavanje i valorizacija kulturne baštine	1. Uključuje li projekt direktno - provođenje postupka konzervacije i restauracije kulturne baštine poštujući energetska učinkovitost?	NE
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj plana održavanja kulturne baštine?	NE
		3. Uključuje li projekt direktno - dodatnu vrijednost (valorizaciju) kulturne baštine poštujući povijesni kontekst?	NE
		4. Je li projekt dio postojeće kulturne strategije / politike grada?	NE
		5. Uključuje li projekt direktno - povećanje broja zaposlenih u povijesnom centru grada?	DA
	KULTURNA INFRASTRUKTURA CILJ: razvoj kulturne armature prostora	1. Uključuje li projekt direktno – interakciju sa lokalnim stanovništvom?	DA
		2. Uključuje li projekt direktno - povećanje broja kulturnih sadržaja (kulturnih događaja)?	NE
		3. Uključuje li projekt direktno - virtualnu promociju – web dostupnost?	DA
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj programa odmora i umjetnosti?	NE
		5. Uključuje li projekt direktno - razvoj kulturne infrastrukture (povećanje broja muzeja, galerija, arhiva, kina, kazališta, kulturnih centara, kulturnih četvrti, ...)?	DA
	KULTURNE I KREATIVNE INDUSTRIJE CILJ: razvoj kulturnih i kreativnih industrija sinergijom kulture i obrazovanja	1. Utječe li projekt direktno - na poboljšanje inovativnog sustava obrazovanja koje ne uključuje samo formalno učenje već uključuje kulturne i kreativne aktivnosti?	DA
		2. Uključuje li projekt direktno - razvoj vještina kroz međusektorsku suradnju akademske zajednice i kulturnih ustanova?	DA
		3. Uključuje li projekt direktno - razvoj intelektualnih proizvoda (muzej – laboratorij, arhiva- laboratorij za istraživanje, kombinacija kulture i znanja)?	NE
		4. Uključuje li projekt direktno - povećanje broja zaposlenih u kulturnom sektoru?	NE
		5. Utječe li projekt direktno/indirektno – na razvoj kulturnih i kreativnih industrija?	NE
	TURIZAM CILJ: razvoj kulturnog održivog turizma	1. Utječe li projekt direktno/indirektno – na povećanje broja turista?	DA
		2. Uključuje li projekt direktno - podizanje svijesti turista oko kulturnog nasljeđa grada?	NE
		3. Uključuje li projekt direktno - promicanje lokalnog identiteta i autentičnosti pri „brendiranju“ grada?	DA
		4. Uključuje li projekt direktno - odgovorni turizam koji poštuje lokalni, kulturni i prirodni okoliš?	DA
		5. Utječe li projekt direktno/indirektno – na postizanje suživota turista sa lokalnim stanovništvom i okolišem?	DA
			BROJ BODOVA: 10
KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	BODOVANJE
		1. Utječe li projekt direktno/indirektno – na edukaciju školskih kadrova o očuvanju okoliša?	DA

OKOLIŠ	SVIJEST O OČUVANJU OKOLIŠA	2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na provođenje programa o očuvanju okoliša u obrazovnim ustanovama?	DA
	CILJ: podizanje svijesti građana	3. Utječe li projekt direktno/indirektno - stvaranju novih radnih mjesta u sektoru zaštite okoliša?	NE
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - informiranju i edukaciji građana o očuvanju okoliša (radionice, kampanje,...)?	DA
		5. Je li projekt produkt politike o upravljanju okoliša?	NE
		ENERGIJA	1. Uključuje li projekt direktno - korištenje obnovljivih izvora energije?
	CILJ: poticanje korištenja obnovljivih izvora energije i razvoja energetske učinkovitosti	2. Uključuje li projekt direktno - elemente energetske učinkovitosti?	DA
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj korištenja obnovljivih izvora energije?	NE
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj energetske učinkovitosti?	DA
		5. Uključuje li projekt direktno - smanjenje emisija CO2 u atmosferi poticanjem održive mobilnosti?	DA
		OTPAD	1. Uključuje li projekt direktno - organizirano odvojeno prikupljanje i recikliranje plastike, bio otpada, stakla i papira?
	CILJ: poticanje reciklaže i gospodarenja otpadom	2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na smanjenje građevinskog otpada?	NE
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno – na smanjenje onečišćenja podzemnih voda i tla?	NE
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno – na razvoj reciklažne infrastrukture (reciklažna dvorišta)?	DA
		5. Je li projekt produkt politike gospodarenja otpadom?	NE
		PRIRODNI RESURSI	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na smanjenje potrošnje i onečišćenja vode ili na razvoj zaštite vodenih resursa na drugi način?
	CILJ: zaštita, očuvanje i upravljanje prirodnim resursima	2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na smanjenje svjetlosnog zagađenja?	DA
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na smanjenje zvukovnog zagađenja?	DA
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na zaštitu bio raznolikosti i ekosistema?	DA
		5. Utječe li projekt direktno/indirektno – na poboljšanje kvalitete zraka?	DA
		BROJ BODOVA: 13	
UKUPAN BROJ BODOVA (zbroj bodova iz svih kategorija): 80			

Prilog 4. Rezultat testiranja projekta *Swan* u Krfu

KATEGORIJA	POKAZATELJI	PROJEKT SWAN - KRF	
		MJERE	BODOVANJE
SOCIJALNA UKLJUČENOST	CILJ: osiguravanje socijalne uključenosti i socijalne pravednosti	1. Je li projekt namijenjen lokalnom stanovništvu?	DA
		2. Je li projekt prilagođen korištenju manje pokretnih osoba, starijih osoba i/ili djece?	DA
		3. Utječe li projekt direktno / indirektno – na kvalitetu i kvantitativnu skrb djece, mladih osoba? (međugeneracijski prostori – dnevni centri, centri za mlade ili centri za kulturu, mjesto sastanka)	DA
		4. Utječe li projekt direktno - na izgradnju javnih toaleta i odgovarajuće signalizacije?	DA

DRUŠTVO	ZDRAVLJE CILJ: zaštita i promicanje zdravlja	5. Utječe li projekt direktno/indirektno - na povećanje sigurnosti prostora?	DA	
		1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj aktivnog i zdravog okoliša osiguravajući prostor za rekreaciju (unutra ili vani)?	NE	
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj prehrabene edukacije?	NE	
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na zdrav način života (aplikacije, poticanje šetnje ili vožnje biciklom kao sredstva kretanja,...)?	NE	
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na poboljšanje zdravstvenih usluga?	NE	
	LJUDSKI POTENCIJALI CILJ: razvoj cjeloživotnog obrazovanja, razvoj visokoškolskih ustanova	5. Utječe li projekt direktno - na razvoj zdravstvene infrastrukture?	NE	
		1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na suradnju između različitih obrazovnih institucija u gradu?	DA	
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj komunikacije između lokalnih poslodavaca i obrazovnih, istraživačkih, društvenih (kulturnih i okolišnih i dr.) organizacija?	DA	
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj cjeloživotnog obrazovanja (škole stranih jezika, tečajevi, programi usavršavanja, kulturne radionice, radionice o očuvanju okoliša,...)?	DA	
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj visokoškolskih ustanova (studenti)?	DA	
	STANOVANJE CILJ: poboljšanje kvalitete života	5. Utječe li projekt direktno - na razvoj obrazovne infrastrukture?	DA	
		1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj znanja o tržištu nekretnina i energetske učinkovitosti?	NE	
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na identificiranje potencijalnih područja razvoja?	NE	
		3. Je li projekt produkt stambene strategije?	NE	
		4. Utječe li projekt direktno/ indirektno - na razvoj stambene infrastrukture?	NE	
			5. Uključuje li projekt direktno - razvoj poticajne stambene infrastrukture koja je energetske učinkovita?	NE
	BROJ BODOVA: 10			
	KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	PROJEKT BODOVANJE
		EKONOMSKI RAST CILJ: poticanje ekonomskog rasta lokalnog gospodarstva koje je ekološki prihvatljivo, društveno odgovorno i ekonomski održivo	1. Utječe li projekt direktno – na otvaranje novih radnih mjesta za lokalno stanovništvo?	DA
			2. Utječe li projekt direktno – prilagodbu radnih kadrova sukladno potrebama tržišta?	DA
3. Utječe li projekt direktno – na korištenje lokalnih resursa uvažavajući postojeće prirodne resurse?			DA	
4. Utječe li projekt direktno – na jačanje privatno – javnog partnerstva usmjerenog na prijenos znanja?			DA	
5. Utječe li projekt direktno - na razvoj konkurentnosti grada i njegovog šireg funkcionalnog područja?			DA	
INOVACIJE		1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na jačanje malih i mikro poduzeća?	DA	
		2. Uključuje li projekt direktno - razvoj poslovnih inkubatora?	NE	
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj inovativnih partnerstva poticanjem inicijativa koje potiču građane da djeluju korisno za zajednicu?	NE	

EKONOMIJA	CILJ: razvoj industrije intezivnog znanja	4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj inovativnih financijskih instrumenata (mikrokrediti, osiguravanje prostora, obnovljivi fondovi za energetska obnova,...)?	NE	
		5. Uključuje li projekt direktno - digitalizaciju javnih ustanova?	DA	
	KRUŽNA EKONOMIJA I ZELENI RAST CILJ: poticanje održive proizvodnje i potrošnje	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na zeleni rast podrazumijevajući nove poslovne prilike temeljene na uslugama umjesto na proizvodima (leasing, nadogradnja, popravljavanje, recikliranje)?	DA	
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na promociju ekološki prihvatljivih proizvoda?	NE	
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na promicanje proizvodnje i potrošnje lokalne, sezonske i održivo proizvedene hrane (organiziranje poljoprivrednih tržnica)?	NE	
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na primjenu zelenih poreza ili zelenih poticaja?	NE	
		5. Uključuje li projekt direktno - načine proizvodnje koji nisu štetni za okoliš?	NE	
	FINANCIJSKA ISPLATIVOST CILJ: isplativost projekta	1. Uključuje li projekt direktno - postizanje društvene koristi?	DA	
		2. Uključuje li projekt direktno - postizanje ekonomske koristi?	DA	
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj drugih projekata?	DA	
		4. Uključuje li projekt direktno – povećanje povrata ulaganja?	DA	
		5. Uključuje li projekt direktno – određen vremenski period u kojem je predviđeno povećanje povrata ulaganja?	DA	
	BROJ BODOVA: 13			
	KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	BODOVANJE
	KORIŠTENJE PROSTORA CILJ: korištenje prostora poštujući integrirani pristup urbanističkog planiranja	1. Je li lokacija je projekta unutar postojećeg urbanog tkiva grada?		DA
2. Uvažava li projekt direktno - ograničenje širenja grada davanjem prednosti kompaktnom urbanističkom planiranju i očuvanju prirodnih područja?			DA	
3. Uključuje li projekt direktno - društvenu raznolikost cijelog urbanog prostora?			DA	
4. Uvažava li projekt utvrđenu zelenu i plavu infrastrukturu i sva prirodna područja koja bi trebalo obnoviti ili ponovno stvoriti?			DA	
5. Uključuje li projekt direktno - regeneraciju ili ponovnu upotrebu određenog prostora?			NE	
INTEGRIRANI TERITORIJSKI RAZVOJ CILJ: osiguravanje integriranog teritorijalnog razvoja	1. Utječe li projekt direktno - na šire funkcionalno urbano područja?		DA	
	2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na poticanje interakcije i suradnje lokalnih vlasti na razini šireg funkcionalnog urbanog područja?		DA	
	3. Je li projekt namijenjen korištenju stanovnika šireg funkcionalnog urbanog područja?		DA	
	4. Je li projekt dio određene integrirane razvojne politike grada?		DA	
	5. Uključuje li projekt direktno - ravnomjeran razvoj svih dijelova urbanog područja?		DA	
	1. Uključuje li projekt direktno/indirektno - razvoj javne prometne infrastrukture?		DA	

PROSTOR	MOBILNOST CILJ: razvoj pametne mobilnosti	2. Uključuje li projekt direktno/indirektno - razvoj pješačke infrastrukture?	DA
		3. Uključuje li projekt direktno/indirektno - razvoj biciklističke infrastrukture?	NE
		4. Uključuje li projekt direktno - rješavanje problema parkiranja poštujući okoliš?	DA
		5. Je li lokacija projekta dostupna javnim prijevozom? (<500m)	DA
		1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj javnih prostora?	DA
	JAVNI PROSTOR CILJ: korištenje i razvoj javnih prostora	2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na regeneraciju postojećih javnih prostora?	NE
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na korištenje, prohodnost i dostupnosti javnih prostora?	DA
		4. Uključuje li projekt direktno – interakciju korisnika sa javnim prostorom?	DA
		5. Uključuje li projekt direktno – dodatne sadržaje u neposrednoj blizini?	DA
		BROJ BODOVA: 17	
KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	BODOVANJE
UPRAVLJANJE	PARTICIPACIJA CILJ: poticanje građanske participacije	1. Jesu li građani imali mogućnost sudjelovanja?	NE
		2. Je li odrađeno istraživanje o mišljenju građana (ankete, javne rasprave, online istraživanje,...)?	NE
		3. Jesu li mišljenja građana stručno analizirana i obrađena?	NE
		4. Je li projekt produkt inicijative građana?	NE
		5. Je li usvojeno mišljenje građana (>1)?	NE
	PARTNERSTVO CILJ: jačanje partnerstva i suradnje	1. Jesu li u postupku formalno sudjelovali predstavnici sveučilišta?	DA
		2. Jesu li u postupku formalno sudjelovali predstavnici istraživačkih institucija?	DA
		3. Jesu li u postupku formalno sudjelovali predstavnici neprofitabilnih udruga?	DA
		4. Je li u postupku ostvarena suradnja s drugim gradovima koji se suočavaju sa sličnim problemima?	DA
		5. Je li u postupku ostvaren dijalog između stručnjaka i izabranih predstavnika zaduženih za različite sektorske politike – okoliš, stanovanje, promet, energetika, socijalni, kulturni i društveni razvoj?	DA
	TRANSPARENTNOST, FLEKSIBILNOST I PRAĆENJE PROVEDBE CILJ: osiguravanje transparentnosti, fleksibilnosti i praćenje provedbe	1. Je li javno dostupna sva dokumentacija projekta?	DA
		2. Je li javnost adekvatno i pravovremeno obaviještena o svim koracima i donesenim odlukama vezanim za projekt?	DA
		3. Projekt nije namijenjen određenim interesnim skupinama?	DA
		4. Je li jasno određen vremenski okvir realizacije projekta?	DA
		5. Jesu li određene ugovorne kazne za kršenje rokova?	NE
MODEL FINANCIRANJA CILJ: definiranje modela financiranja	1. Je li javno dostupan plan financiranja projekta?	DA	
	2. Je li projekt financiran iz javnih prihoda lokalne samouprave?	DA	
	3. Je li projekt financiran iz EU fondova (manje od 50%)?	NE	
	4. Je li projekt privukao vanjska strana ulaganja (manje od 50%)?	DA	
	5. Jesu li u trenutku početka realizacije projekta dostupna sva financijska sredstva?	DA	
BROJ BODOVA: 13			
KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	BODOVANJE

KULTURA	KULTURNA BAŠTINA CILJ: konzervacija, restauracija, održavanje i valorizacija kulturne baštine	1. Uključuje li projekt direktno - provođenje postupka konzervacije i restauracije kulturne baštine poštujući energetska učinkovitost?	NE
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj plana održavanja kulturne baštine?	NE
		3. Uključuje li projekt direktno - dodatnu vrijednost (valorizaciju) kulturne baštine poštujući povijesni kontekst?	NE
		4. Je li projekt dio postojeće kulturne strategije / politike grada?	NE
		5. Uključuje li projekt direktno - povećanje broja zaposlenih u povijesnom centru grada?	NE
	KULTURNA INFRASTRUKTURA CILJ: razvoj kulturne armature prostora	1. Uključuje li projekt direktno – interakciju sa lokalnim stanovništvom?	DA
		2. Uključuje li projekt direktno - povećanje broja kulturnih sadržaja (kulturnih događaja)?	DA
		3. Uključuje li projekt direktno - virtualnu promociju – web dostupnost?	DA
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj programa odmora i umjetnosti?	NE
		5. Uključuje li projekt direktno - razvoj kulturne infrastrukture (povećanje broja muzeja, galerija, arhiva, kina, kazališta, kulturnih centara, kulturnih četvrti, ...)?	NE
	KULTURNE I KREATIVNE INDUSTRIJE CILJ: razvoj kulturnih i kreativnih industrija sinergijom kulture i obrazovanja	1. Utječe li projekt direktno - na poboljšanje inovativnog sustava obrazovanja koje ne uključuje samo formalno učenje već uključuje kulturne i kreativne aktivnosti?	NE
		2. Uključuje li projekt direktno - razvoj vještina kroz međusektorsku suradnju akademske zajednice i kulturnih ustanova?	NE
		3. Uključuje li projekt direktno - razvoj intelektualnih proizvoda (muzej – laboratorij, arhiva- laboratorij za istraživanje, kombinacija kulture i znanja)?	NE
		4. Uključuje li projekt direktno - povećanje broja zaposlenih u kulturnom sektoru?	NE
		5. Utječe li projekt direktno/indirektno – na razvoj kulturnih i kreativnih industrija?	NE
	TURIZAM CILJ: razvoj kulturnog održivog turizma	1. Utječe li projekt direktno/indirektno – na povećanje broja turista?	DA
		2. Uključuje li projekt direktno - podizanje svijesti turista oko kulturnog nasljeđa grada?	NE
		3. Uključuje li projekt direktno - promicanje lokalnog identiteta i autentičnosti pri „brendiranju“ grada?	NE
		4. Uključuje li projekt direktno - odgovorni turizam koji poštuje lokalni, kulturni i prirodni okoliš?	NE
		5. Utječe li projekt direktno/indirektno – na postizanje suživota turista sa lokalnim stanovništvom i okolišem?	NE
			BROJ BODOVA: 4
KATEGORIJA	POKAZATELJI	MJERE	BODOVANJE
	SVIJEST O OČUVANJU OKOLIŠA CILJ: podizanje svijesti građana	1. Utječe li projekt direktno/indirektno – na edukaciju školskih kadrova o očuvanju okoliša?	DA
		2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na provođenje programa o očuvanju okoliša u obrazovnim ustanovama?	NE
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - stvaranju novih radnih mjesta u sektoru zaštite okoliša?	NE
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - informiranju i edukaciji građana o očuvanju okoliša (radionice, kampanje,...)?	DA

OKOLIŠ		5. Je li projekt produkt politike o upravljanju okoliša?	DA
	ENERGIJA	1. Uključuje li projekt direktno - korištenje obnovljivih izvora energije?	DA
	CILJ: poticanje korištenja obnovljivih izvora energije i razvoja energetske učinkovitosti	2. Uključuje li projekt direktno - elemente energetske učinkovitosti?	DA
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj korištenja obnovljivih izvora energije?	DA
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na razvoj energetske učinkovitosti?	DA
		5. Uključuje li projekt direktno - smanjenje emisija CO2 u atmosferi poticanjem održive mobilnosti?	NE
		OTPAD	1. Uključuje li projekt direktno - organizirano odvojeno prikupljanje i recikliranje plastike, bio otpada, stakla i papira?
	CILJ: poticanje reciklaže i gospodarenja otpadom	2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na smanjenje građevinskog otpada?	NE
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno – na smanjenje onečišćenja podzemnih voda i tla?	DA
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno – na razvoj reciklažne infrastrukture (reciklažna dvorišta)?	NE
		5. Je li projekt produkt politike gospodarenja otpadom?	NE
		PRIRODNI RESURSI	1. Utječe li projekt direktno/indirektno - na smanjenje potrošnje i onečišćenja vode ili na razvoj zaštite vodenih resursa na drugi način?
	CILJ: zaštita, očuvanje i upravljanje prirodnim resursima	2. Utječe li projekt direktno/indirektno - na smanjenje svjetlosnog zagađenja?	NE
		3. Utječe li projekt direktno/indirektno - na smanjenje zvukovnog zagađenja?	NE
		4. Utječe li projekt direktno/indirektno - na zaštitu bio raznolikosti i ekosistema?	DA
		5. Utječe li projekt direktno/indirektno – na poboljšanje kvalitete zraka?	NE
		BROJ BODOVA: 11	
	UKUPAN BROJ BODOVA (zbroj bodova iz svih kategorija): 68		

Prilog 5. Sustavni prikaz utjecaja mjera iz jedne kategorije na pokazatelje iz preostalih kategorija.

KATEGORIJA	ekonomski rast	inovacije	kružna ekonomija i zeleni rast	PROSTOR		koristi se prostor	integrirani teritorijalni razvoj	mobilnost	UPRAVLJANJE				participacija	partnerstvo	transparentnost	model financiranja	KULTURA				prirodni resursi
				Financijska isplativost	koristi se prostor				javni prostori	participacija	partnerstvo	transparentnost					model financiranja	kulturna baština	kulturna infrastruktura	kulture i kreativne industrije	
DRUŠTVO																					
SOCIJALNA UKLJUČENOST																					
1.																					
2.																					
3.																					
4.																					
5.																					
ZDRAVLJE																					
1.																					
2.																					
3.																					
4.																					
5.																					
LJUDSKI POTENCIJALI																					
1.																					
2.																					
3.																					
4.																					
5.																					
STANOVANJE																					
1.																					
2.																					
3.																					
4.																					
5.																					
UKUPNO																					
	11			15		11								9		10					

	DRUŠTVO	socialna uključenost	zdravlje	ljudski potencijali	stanovanje	PROSTOR	korištenje prostora	integrirani teritorijalni razvoj	mobilitet	javni prostori	UPRAVLJANJE	participacija	partnerstvo	transparentnost	model financiranja	KULTURA	kulturna baština	kulturna infrastruktura	kulturne i kreativne industrije	turizam	OKOLIŠ	svjest o očuvanju okoliša	energija	otpad	priradni resursi			
EKONOMIJA																												
EKONOMSKA RAST																												
1.																												
2.																												
3.																												
4.																												
5.																												
INOVACIJE																												
1.																												
2.																												
3.																												
4.																												
5.																												
KRUŽNA EKONOMIJA I ZELENI RAST																												
1.																												
2.																												
3.																												
4.																												
5.																												
FINANCIJSKA ISPLATIVOST																												
1.																												
2.																												
3.																												
4.																												
5.																												
UKUPNO																	17	9	11	9								

	DRUŠTVO	socialna uključenost	zdravlje	ljudski potencijali	stanovanje	EKONOMIJA	ekonomski rast	inovacije	kružna ekonomija i zeleni rast	financijska isplativost	UPRAVLJANJE	participacija	partnerstvo	transparentnost	fleksibilnost	model financiranja	KULTURA	kulturna baština	kulturna infrastruktura	kulturne i kreativne industrije	turizam	OKOLIŠ	svijest o očuvanju okoliša	energija	otpad	prirodni resursi	
	19	5	5	14	11	5	5	14	11																		
PROSTOR																											
KORIŠTENJE PROSTORA																											
1. Je li lokacija je projekta unutar postojećeg urbanog tkiva grada?																											
2. Uvažava li projekt direktno ograničenje širenja grada davanjem prednosti kompaktnom urbanističkom planiranju i očuvanju prirodnih područja?																											
3. Uključuje li projekt direktno društvenu raznolikost cijelog urbanog prostora?																											
4. Uvažava li projekt utvrđenu zelenu i plavu infrastrukturu i sva prirodna područja koja bi trebalo obnoviti ili ponovno stvoriti?																											
5. Uključuje li projekt direktno regeneraciju ili ponovnu upotrebu određenog prostora?																											
INTEGRIRANI TERITORIJALNI RAZVOJ																											
1. Utječe li projekt direktno na šire funkcionalno urbano područje?																											
2. Utječe li projekt direktno/indirektno na poticanje interakcije i suradnje lokalnih vlasti na razini šireg funkcionalnog urbanog područja?																											
3. Je li projekt namijenjen korištenju stanovnika šireg funkcionalnog urbanog područja?																											
4. Je li projekt dio određene integrirane razvojne politike grada?																											
5. Uključuje li projekt direktno ravnomjeren razvoj svih dijelova urbanog područja?																											
MOBILNOST																											
1. Uključuje li projekt direktno/indirektno razvoj javne prometne infrastrukture?																											
2. Uključuje li projekt direktno/indirektno razvoj pješačke infrastrukture?																											
3. Uključuje li projekt direktno/indirektno razvoj biciklističke infrastrukture?																											
4. Uključuje li projekt direktno rješavanje problema parkiranja poštujući okoliš?																											
5. Je li lokacija projekta dostupna javnim prijevozom? (<500m)																											
JAVNI PROSTOR																											
1. Utječe li projekt direktno/indirektno na razvoj javnih prostora?																											
2. Utječe li projekt direktno/indirektno na regeneraciju postojećih javnih prostora?																											
3. Utječe li projekt direktno/indirektno na korištenje, prohodnost i dostupnosti javnih prostora?																											
4. Uključuje li projekt direktno – interakciju korisnika sa javnim prostorom?																											
5. Uključuje li projekt direktno – dodatne sadržaje u neposrednoj blizini?																											
UKUPNO																											

DRUŠTVO	socialna uključenost	zdravlje	ljudski potencijali	stanovanje	EKONOMIJA	ekonomski rast	inovacije	krvna ekonomija i zeleni rast	financijska isplativost	PROSTOR	korištenje prostora	integrirani teritorijalni razvoj	mobilnost	javni prostori	UPRAVLJANJE	participacija	partnerstvo	transparentnost fleksibilnost	model financiranja	KULTURA	kulturna baština	kulturna infrastruktura	kulturne i kreativne industrije	turizam
OKOLIŠ																								
SVIJEŠTO OČUVANJU OKOLIŠA																								
1. Utječe li projekt direktno/indirektno – na edukaciju školskih kadrova o očuvanju okoliša?																								
2. Utječe li projekt direktno/indirektno – na provođenje programa o očuvanju okoliša u obrazovnim ustanovama?																								
3. Utječe li projekt direktno/indirektno – stvaranju novih radnih mjesta u sektoru zaštite okoliša?																								
4. Utječe li projekt direktno/indirektno – informiranju i edukaciji građana o očuvanju okoliša (radionice, kampanje,...)?																								
5. Je li projekt produkt politike o upravljanju okoliša?																								
ENERGIJA																								
1. Uključuje li projekt direktno – korištenje obnovljivih izvora energije?																								
2. Uključuje li projekt direktno – elemente energetske učinkovitosti?																								
3. Utječe li projekt direktno/indirektno – na razvoj korištenja obnovljivih izvora energije?																								
4. Utječe li projekt direktno/indirektno – na razvoj energetske učinkovitosti?																								
5. Uključuje li projekt direktno – smanjenje emisija CO2 u atmosferi poticanjem održive mobilnosti?																								
OTPAD																								
1. Uključuje li projekt direktno – organizirano odvojeno prikupljanje i recikliranje plastike, bio otpada, stakla i papira?																								
2. Utječe li projekt direktno/indirektno – na smanjenje građevinskog otpada?																								
3. Utječe li projekt direktno/indirektno – na smanjenje onečišćenja podzemnih voda i tla?																								
4. Utječe li projekt direktno/indirektno – na razvoj reciklažne infrastrukture (reciklažna dvorišta)?																								
5. Je li projekt produkt politike gospodarenja otpadom?																								
PRIRODNI RESURSI																								
1. Utječe li projekt direktno/indirektno – na smanjenje potrošnje i onečišćenja vode ili na razvoj zaštite vodenih resursa na drugi način?																								
2. Utječe li projekt direktno/indirektno – na smanjenje svjetlosnog zagađenja?																								
3. Utječe li projekt direktno/indirektno – na smanjenje zvučnog zagađenja?																								
4. Utječe li projekt direktno/indirektno – na zaštitu bio raznolikosti i ekosistema?																								
5. Utječe li projekt direktno/indirektno – na poboljšanje kvalitete zraka?																								
UKUPNO														14	5	5	10	5	6					

ŽIVOTOPIS

Rođena 18.6.1991. godine u Sarajevu, Bosna i Hercegovina. Odrasla u Puli gdje je završila Osnovnu školu Vidikovac i Osnovnu glazbenu školu Ivana Matetića Ronjgova (klavir). Školovanje nastavlja u Općoj gimnaziji Pula 2006. - 2010. godine. Upisuje Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu 2011. godine na kojem diplomira 2016. godine s radom – „Turističko naselje – Stoja“ pod mentorstvom prof. dr. sc. Helene Paver Njirić.

Tijekom 2013. i 2014. godine odrađuje stručnu praksu kao suradnica u Zavodu za prostorno uređenje Grada Zagreb.

2017. godine zaposlena u Gradu Zagrebu, Središnji odsjek za prostorno uređenje, Odjel za prostorno uređenje, Sektor za prostorno uređenje i graditeljstvo, Gradski ured za prostorno uređenje, izgradnju Grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet, kao Vježbenica za samostalnog upravnog referenta za prostorno uređenje.

2018. godine zaposlena kao Samostalni upravni referent za prostorno uređenje u Gradu Zagrebu, Središnji odsjek za prostorno uređenje, Odjel za prostorno uređenje, Sektor za prostorno uređenje i graditeljstvo.

Od 2019. godine zaposlena kao Samostalni upravni referent za graditeljstvo u Gradu Zagrebu, Središnji odsjek za graditeljstvo, Odjel za graditeljstvo, Sektor za prostorno uređenje i graditeljstvo.

IZJAVA O AUTORSTVU

Ja, Ivana Ćorić, izjavljujem da sam autorica specijalističkog rada pod naslovom Model odabira razvojnih projekata kroz pokazatelje održivog razvoja.

Potpisom jamčim:

- da je predloženi rad isključivo rezultat mog vlastitog istraživačkog rada
- da su radovi i mišljenja drugih autora/ica, koje koristim, jasno navedeni i označeni u tekstu, te su u popisu literature.

U Zagrebu, _____

Potpis autorice: _____